

☒ ท่อเชื่อม	จำนวน (แห่ง)	9
☒ ท่อลอด	จำนวน (แห่ง)	21
☒ ท่อส่งน้ำเข้านา	จำนวน (แห่ง)	38
☐ ท่อรับน้ำป่า	จำนวน (แห่ง)	
☐ รางรับน้ำป่า	จำนวน (แห่ง)	
☐ อาคารทิ้งน้ำ	จำนวน (แห่ง)	
☐ สะพานข้ามคลอง	จำนวน (แห่ง)	
☐ ท่อทิ้งน้ำ	จำนวน (แห่ง)	
☐ อื่น ๆ	จำนวน (แห่ง)	

คลองส่งน้ำสายใหญ่, สายย่อยและสายซอย

ชื่อคลอง	ลักษณะ	ความยาว (กม.)	ปริมาณน้ำที่ออกแบบ (ลบ.ม./วินาที)	พื้นที่ส่งน้ำ (ไร่)
คลองส่งน้ำสายใหญ่				
1 LMC	คาคคอนกรีต	16.20	2.216	8,317
2 RMC	คาคคอนกรีต	7.80	0.980	4,472
สายย่อยและสายซอย				
1 6 R	ท่อ ϕ 0.40	0.96	0.180	310
2 9R	คาคคอนกรีต	2.10	0.716	1,966
คลองระบาย				
	คลองดิน	0.70	0.500	-

หมายเหตุ : ปริมาณน้ำที่ออกแบบเป็นปริมาณน้ำที่ปากคลองเพราะคลองส่งน้ำจะมีขนาดลดลง
จากปากคลองไปท้ายคลอง

การปลูกพืช

ปี พ.ศ.

2542

พื้นที่เป้าหมาย (ไร่)

15,065

	ชนิดพืชที่ปลูก	พื้นที่ (ไร่)	ระยะเวลาการปลูก (วัน)	ปริมาณน้ำที่ใช้ (มม.)	จำนวนผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่/ปี)
	กะหล่ำปลี			380-500	
	กล้วย			700-1,700	
X	ข้าวนาปี	70		500-1,000	60 ถึง
	ข้าวนาปรัง			500-1,000	
	ข้าวโพด			500-800	1,500
X	เผือก	250	365	a	2,000
X	มะนาว	200	3 ปี	a	1200 ผล/ไร่
	แตงโม			400-600	
	ถั่ว(ฝักสด)			300-500	
	ถั่ว(เมล็ด)			350-500	
	ถั่วลิสง			500-700	
	ถั่วเหลือง			450-700	
X	พืช-ผัก	350	1 ปี	a	2000 กก/ไร่
	ฝ้าย			700-1,300	
	พริก			600-900	
	มะเขือเทศ			400-600	
X	ขมพู่	100	3 ปี	a	1,500
X	ฝรั่ง	750	2 ปี	a	3,000
X	หน่อไม้ฝรั่ง	250	1 ปี	a	5,000
X	สับปะรด	8,000	365	700-1,000	3,000
X	ขนุน	500	4 ปี	a	300
X	อ้อย	150	365	1,000-1,500	6,000
X	มะพร้าว	500	5 ปี	a	600 ผล/ไร่
X	มะม่วง	2,500	4 ปี	a	500

หมายเหตุ : ค่าปริมาณการใช้น้ำของพืชเป็นค่าของช่วงปริมาณการใช้น้ำโดยทั่วไป

วิธีการส่งน้ำ

- ☒ ส่งน้ำแบบรอบเวร
☒ ส่งแบบตลอดเวลา

- ☐ ส่งน้ำแบบหมุนเวียน
☐ ส่งตามคำขอจากผู้ใช้

กิจกรรมการจัดสรรน้ำ

☐	การเกษตร, ผลิตกระแสไฟฟ้า	ปริมาณน้ำ (ล้าน ลบ.ม.)	
☐	การปลูกข้าวนาปี	ปริมาณน้ำ (ล้าน ลบ.ม.)	
☐	การประปา อูบโศก บริโศก	ปริมาณน้ำ (ล้าน ลบ.ม.)	
☐	ประมง	ปริมาณน้ำ (ล้าน ลบ.ม.)	
☐	โรงงานอุตสาหกรรม	ปริมาณน้ำ (ล้าน ลบ.ม.)	
☐	ผลักดันน้ำเค็ม	ปริมาณน้ำ (ล้าน ลบ.ม.)	
☐	คมนาคมทางน้ำ	ปริมาณน้ำ (ล้าน ลบ.ม.)	

แหล่งเงินทุน

- ☒ กรมชลประทาน, งบประมาณแผ่นดิน
☐ เงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ
☐ เงินกู้จากต่างประเทศ

ระยะเวลาการก่อสร้างและอายุการใช้งานของโครงการ

รายการ	ระยะเวลาการก่อสร้าง (ปี พ.ศ.)	อายุการใช้งานที่ผ่านมา (ปี)	ค่าก่อสร้าง (บาท)
1. ก่อสร้างหัวงานและอาคารประกอบ	เสร็จ 2520	22	178,000,000
2. ระบบส่งน้ำ	เสร็จ 2521	21	16,162,227
3. ระบบระบายน้ำ	เสร็จ 2519	23	433,000
4. ก่อสร้างทางลำเลียง	เสร็จ 2520	22	2,380,000
5. จัดหาที่ดิน, เว้นคือที่ดิน			a
6. เครื่องจักร, เครื่องมือ, ครุภัณฑ์			a
7. อื่นๆ ที่ทำการบ้านพัก	2519, 2520	22	2,116,700
รวม	8 ปี		199,091,927

หมายเหตุ : - ระยะเวลาการก่อสร้างถ้าไม่ระบุปี พ.ศ. จะระบุเป็นจำนวนปีที่ก่อสร้าง
- บางโครงการจะสรุปค่าก่อสร้างรวมทั้งโครงการมาเลยจะปรากฏข้อมูลในช่องรวม

รายการซ่อมแซมและบำรุงรักษา (Maintenance Cost)

รายการ	2,540	2,541	2,542
1. ห้างงานและอาคารประกอบ			192,600
2. งานระบบส่งน้ำ			1,899,036
3. งานระบบระบายน้ำ			
4. งานปรับปรุงทางลำเลียง			
5. งานปรับปรุงบ้านพัก			
6. งานกำจัดวัชพืช			66,500
7. งานขุดลอก			
8. งานซ่อมแซมเครื่องจักร, ยานพาหนะ			
9. อัตราค่าจ้าง			a
ข้าราชการ	a		คน
ลูกจ้างประจำ	a		คน
ลูกจ้างชั่วคราว	a		คน
รวม	a	a	2,158,136

(ค่าบำรุงรักษาไม่ได้รวมค่าจ้างอัตราค่าจ้าง)

หมายเหตุ : X หมายถึง ชนิดของข้อมูลที่เลือก, ข้อมูลที่มี
a หมายถึง มีข้อมูลแต่ไม่ทราบค่า/ไม่ได้แจ้งมา
ช่องว่าง หมายถึง ไม่มีข้อมูล

โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว (11)

โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว (11)

1. ประวัติความเป็นมาของโครงการ

ลำห้วยกระเสียวเป็นสาขาใหญ่ของแม่น้ำท่าจีน มีความยาวประมาณ 140 กิโลเมตร มีต้นน้ำอยู่ระหว่างเขาแหล่และเขาใหญ่เหนืออำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ขึ้นไปประมาณ 20 กิโลเมตร ลำห้วยกระเสียวเป็นลำห้วยที่มีความลาดชันมาก ในระหว่างเดือนกันยายนถึงเดือนตุลาคมเป็นระยะที่มีฝนตกหนักประกอบกับมีบริเวณพื้นที่รับน้ำถึง 1,220 ตารางกิโลเมตร น้ำในลำห้วยกระเสียวจึงหลากเข้าไปท่วมพื้นที่ในเขตโครงการชลประทานท่าโบสถ์ตอนล่าง โครงการสามชุก โครงการสามชุกขยาย โครงการโพธิ์พระยา ทำให้เกิดอุทกภัยในพื้นที่ดังกล่าวนี้เป็นประจำ และในระยะที่ฝนตกทิ้งช่วงเป็นเวลานาน ๆ พื้นที่ตอนล่าง ซึ่งอยู่ด้านทิศตะวันตกของโครงการสามชุก ก็มีน้ำไม่เพียงพอสำหรับใช้ในการเพาะปลูก จึงทำให้เกิดความเดือดร้อนเนื่องจากขาดแคลนน้ำอยู่เสมอและยิ่งกว่านั้นเมื่อป่าไม้บริเวณต้นน้ำของลำห้วยกระเสียวถูกทำลาย เพื่อบุกเบิกเป็นที่ทำกินมากขึ้น อุทกภัยซึ่งเกิดแก่พื้นที่ดังกล่าวมีมากขึ้น (กรมชลประทาน, 2524)

เพื่อเป็นการบรรเทาอุทกภัยในเขตลุ่มน้ำท่าจีนและขยายพื้นที่การเพาะปลูกของจังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งอยู่ด้านตะวันตกของโครงการท่าโบสถ์ตอนล่าง และโครงการสามชุก ซึ่งเกษตรกรในพื้นที่สามารถทำการเพาะปลูกได้เฉพาะในฤดูฝน ให้สามารถมีน้ำใช้เพื่อการเกษตรได้อย่างสม่ำเสมอโดยไม่ขาดแคลนทั้งยังให้ได้ผลผลิตสูงและแน่นอน นอกจากนี้ยังจัดให้มีน้ำสำหรับการเพาะปลูกพืชได้ตลอดทั้งปี กรมชลประทานจึงได้ดำเนินการก่อสร้างโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว ซึ่งประกอบด้วยเขื่อนกักเก็บน้ำ เขื่อนทดน้ำ ระบบส่งน้ำ ระบบระบายน้ำ ถนนขนส่ง โดยเริ่มดำเนินการก่อสร้างเมื่อปี 2509 แล้วเสร็จเมื่อปี 2524

2. วัตถุประสงค์โครงการ

1. ส่งน้ำและระบายน้ำให้แก่พื้นที่เพาะปลูกของโครงการฯ
2. บรรเทาอุทกภัย
3. แหล่งขยายพันธุ์ปลา
4. เป็นแหล่งท่องเที่ยวและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

3. สถานที่ตั้งของโครงการ

โครงการเก็บน้ำและบำรุงรักษากระเสียว ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของจังหวัดสุพรรณบุรี ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 3 ตำบลด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี ห่างจากกรุงเทพมหานครไปทางถนนสุพรรณบุรีสายใหม่ 193 กิโลเมตร อ่างเก็บน้ำของโครงการฯ อยู่ในพื้นที่ของอำเภอด่านช้าง พื้นที่ส่งน้ำอยู่ใน อำเภอหนองหญ้าไซ อำเภอเดิมบางนางบวช และอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี

โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียวมีอาณาเขตติดต่อดังนี้ ทิศเหนือติดต่อกับ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี และ อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท ทิศใต้ติดต่อกับ อำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี และอำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี ทิศตะวันออกติดต่อกับ อำเภอสามชุก และอำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี และทิศตะวันตกติดต่อกับ อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี ดังแผนที่แสดงอาณาเขตของโครงการในหัวข้อลักษณะทางวิศวกรรมศาสตร์ของโครงการ

4. ลักษณะพื้นที่โครงการ

โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียวมีพื้นที่โครงการทั้งหมด 166,260 ไร่ เป็นพื้นที่ชลประทาน 110,844 ไร่ โดยอยู่ในเขตจังหวัดสุพรรณบุรีทั้งหมด และจัดเป็นพื้นที่ชลประทานระดับที่ทั้งหมด 2 ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีระบบคันคูน้ำแต่ยังไม่มีการจัดรูปที่ดิน

5. การใช้ประโยชน์จากน้ำชลประทานและที่ดิน

การใช้ประโยชน์จากน้ำชลประทานและที่ดินของเกษตรกรในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียวส่วนใหญ่เพาะปลูกข้าว รองลงมาเพาะปลูกอ้อย และมีการเพาะปลูกไม้ผล นอกจากนี้ยังมีการเลี้ยงปลา โดยรายละเอียดจำนวนพื้นที่เพาะปลูกของกิจกรรมทางการเกษตรดังตารางที่ 1.11

ตารางที่ 1.11 ชนิดของพืชที่ปลูก และจำนวนพื้นที่เพาะปลูกของพืชแต่ละชนิด

ชนิดพืชที่ปลูกต่อกิจกรรมทางการเกษตร	พื้นที่ (ไร่)
ฤดูแล้งปีการเพาะปลูก 2541/42	
1. ข้าว	47,879.00
2. อ้อย	61,443.00
3. ไม้ผล	1,480.00
4. บ่อปลา	42.00
รวม	110,844.00
ฤดูฝนปีการเพาะปลูก 2542/43	
1. ข้าว	47,922.00
2. อ้อย	61,400.00
3. ไม้ผล	1,480.00
4. บ่อปลา	42.00
รวม	110,844.00

ที่มา : โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว, 2542

6. ศักยภาพของโครงการ

โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียวสามารถส่งน้ำให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ชลประทานได้เต็มพื้นที่ทั้งในฤดูฝนและฤดูแล้ง

7. ลักษณะทางวิศวกรรมของโครงการชลประทาน

โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียวเป็นโครงการชลประทานประเภทกักเก็บน้ำ ส่วนประกอบของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว ประกอบด้วย แหล่งน้ำต้นทุนคืออ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียว ระบบคลองส่งน้ำรับน้ำจากอ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียวผ่านท่อระบายของในตัวเขื่อนกระเสียว ท่อระบายในตัวเขื่อนกระเสียวจะทำหน้าที่รับน้ำและควบคุมปริมาณน้ำระบายสู่ลำน้ำกระเสียว โดยมีเขื่อนทดน้ำสร้างกั้นลำน้ำกระเสียวซึ่งอยู่ทางท้ายอ่างเก็บน้ำลงมาทำหน้าที่ยกระดับน้ำเข้าสู่คลองส่งน้ำสายใหญ่ฝั่งซ้ายและคลองสายใหญ่ฝั่งขวาของลำน้ำกระเสียว คลองส่งน้ำสายใหญ่ฝั่งซ้ายและคลองสายใหญ่ฝั่งขวามีการกระจายน้ำเข้าสู่คลองส่งน้ำสายย่อย สายแยกย่อย สามารถส่งน้ำเข้าสู่พื้นที่ทั้งฝั่งขวาและฝั่งซ้ายของลำน้ำกระเสียว โดยมีคูส่งน้ำรับน้ำจากคลองส่งน้ำสายย่อยและสายแยกย่อยลัดเลาะไปตามความลาดเอียงของพื้นที่ เพื่อที่จะสามารถกระจายน้ำเข้าสู่พื้นที่รับน้ำทุกแปลงได้อย่างทั่วถึง (ภาพที่ 1.11)

7.1 ห้วยงาน

7.1.1 อ่างเก็บน้ำกระเสียว

เขื่อนกักเก็บน้ำ สร้างปิดกั้นลำห้วยกระเสียวทำให้เกิดเป็นอ่างเก็บน้ำ ลักษณะของตัวเขื่อนเป็นเขื่อนดิน ความกว้างสันเขื่อน 8.0 เมตร ความกว้างฐานเขื่อนตอนที่กว้างที่สุด 170.0 เมตร และความสูงของตัวเขื่อนจุดที่สูงที่สุด 32.5 เมตร ดังรายละเอียดในข้อมูลพื้นฐานของโครงการ

อ่างเก็บน้ำ มีพื้นที่รับน้ำฝนของอ่างเก็บน้ำ 1,220 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ผิวอ่างเก็บน้ำที่ระดับเก็บกักสูงสุด 46 ตารางกิโลเมตร มีความจุที่ระดับน้ำสูงสุด 390 ล้านลูกบาศก์เมตร ความจุที่ระดับเก็บกัก 240 ล้านลูกบาศก์เมตร ความจุที่ระดับน้ำต่ำสุด 40 ล้านลูกบาศก์เมตร มีปริมาณน้ำไหลลงอ่างเก็บน้ำเฉลี่ยต่อปี 200 ล้านลูกบาศก์เมตร สามารถเก็บกักน้ำเพื่อส่งน้ำให้พื้นที่ชลประทาน 110,844 ไร่

อาคารประกอบที่อ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียว คือ

1. อาคารระบายน้ำล้น (Spillway) มีลักษณะเป็นฝายสันโค้ง มีความยาว 22.0 เมตร สามารถระบายน้ำได้สูงสุด 260 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที โดยมีคลองระบายน้ำรับน้ำจากอาคารระบายน้ำลงสู่ลำห้วยกระเสียวยาวประมาณ 24 กิโลเมตร

2. ท่อระบายน้ำลงลำน้ำเดิม (River Outlet) เป็นท่อคอนกรีตเสริมเหล็ก มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 2.50 เมตรที่ปากท่อ และลดขนาดลงเป็น 1.80 เมตร ที่ความยาวจากปากท่อ 68.50 เมตร รวมความยาวท่อทั้งสิ้น 148.50 เมตร ท้ายท่อมีประตูระบายรับแรงดันสูง (High Pressure Gate) ขนาดกว้าง 1.50 เมตร สูง 1.50 เมตร จำนวน 2 ชุด สามารถระบายน้ำได้สูงสุด 18-25 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที

7.1.2 เขื่อนทดน้ำ

เขื่อนทดน้ำสร้างกันลำน้ำกระเสียว มีช่องระบายน้ำเป็นรูปบานโค้ง (Radial Gate) จำนวน 3 ช่อง กว้างช่องละ 6.00 เมตร สามารถระบายน้ำได้สูงสุด 260 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที

อาคารประกอบที่อ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียว คือ

1. ประตูระบายปากคลองส่งน้ำสายใหญ่ฝั่งซ้าย เป็นท่อ กว้าง 1.75 เมตร สูง 1.50 เมตร จำนวน 1 ท่อ สามารถระบายน้ำได้สูงสุด 3.850 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที

2. ประตูระบายปากคลองส่งน้ำสายใหญ่ฝั่งขวา เป็นท่อ กว้าง 2.00 เมตร สูง 1.75 เมตร จำนวน 2 ท่อ สามารถระบายน้ำได้สูงสุด 11.091 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที

7.2 ระบบคลองส่งน้ำ

คลองส่งน้ำสายใหญ่ฝั่งซ้ายเป็นคลองตาดคอนกรีต และคลองดินมีหน้าตัดคลองเป็นรูปสี่เหลี่ยมคางหมู มีความยาวทั้งสิ้น 7.000 กิโลเมตร สามารถส่งน้ำเป็นปริมาณน้ำที่ออกแบบที่ผ่านปากคลองส่งน้ำเท่ากับ 3.850 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที ให้กับพื้นที่ชลประทานประมาณ 34,648 ไร่

คลองส่งน้ำสายใหญ่ฝั่งขวาเป็นคลองตาดคอนกรีต มีหน้าตัดคลองเป็นรูปสี่เหลี่ยมคางหมู มีความยาวทั้งสิ้น 20.800 กิโลเมตร สามารถส่งน้ำเป็นปริมาณน้ำที่ออกแบบที่ผ่านปากคลองส่งน้ำเท่ากับ 11.091 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที ให้กับพื้นที่ชลประทานประมาณ 76,196 ไร่

คลองซอยและคลองแยกซอย รับน้ำจากคลองส่งน้ำสายใหญ่ทั้งฝั่งซ้ายและฝั่งขวา แบ่งเป็นรับน้ำจากคลองส่งน้ำสายใหญ่ฝั่งขวา จำนวน 3 สาย มีความยาวรวม 37.450 กิโลเมตร รับน้ำจากคลองส่งน้ำสายใหญ่ฝั่งซ้าย จำนวน 2 สาย มีความยาวรวม 26.460 กิโลเมตร โดยการส่งน้ำจะมีอาคารบังคับน้ำเพื่อควบคุมปริมาณน้ำที่ส่งเข้าคลอง ให้เป็นไปตามที่ต้องการ

อาคารที่สำคัญของโครงการประกอบด้วย ท่อระบายปากคลอง 7 แห่ง ท่อระบายปลายคลอง 7 แห่ง อาคารทดน้ำกลางคลอง 70 แห่ง ท่อลอดคลอง 14 แห่ง ท่อลอดถนน 24 แห่ง สะพานคอนกรีตเสริมเหล็ก 28 แห่ง ท่อส่งน้ำเข้านา 285 แห่ง

7.3 ระบบคันคูน้ำ

คูส่งน้ำเป็นคูดิน หน้าตัดคูส่งน้ำมีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมคางหมู รับน้ำจากคลองส่งน้ำสายใหญ่ และสายซอย ผ่านท่อส่งน้ำเข้านา เพื่อกระจายน้ำสู่พื้นที่รับน้ำทุกแปลง

7.4 การจัดสรรน้ำและส่งน้ำ

การจัดสรรน้ำชลประทานของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว มีวิธีการส่งน้ำเป็นแบบอาศัยแรงโน้มถ่วงของโลก (Gravity) มีการส่งน้ำได้ทั้งส่งแบบตลอดเวลา และส่งน้ำแบบหมุนเวียน โดยมีการกำหนดปริมาณน้ำในการจัดส่งน้ำในระดับคลองส่งน้ำสายใหญ่และคลองส่งน้ำสายซอย มีกลุ่มผู้ใช้น้ำระดับคลองสายใหญ่ดูแลการส่งน้ำในระดับคลองส่งน้ำสายใหญ่ และกลุ่มผู้ใช้น้ำย่อยดูแลการรับน้ำที่มีการจัดรอบเวรการรับน้ำภายในคูส่งน้ำ

แผนการจัดสรรน้ำที่ได้จัดทำขึ้นนั้นมีการจัดทำแผนการส่งน้ำในฤดูฝนและฤดูแล้งตามปริมาณน้ำต้นทุนและการใช้น้ำจากอ่างเก็บน้ำกระเสียว

การจัดสรรน้ำในช่วงฤดูฝน ความซับซ้อนมีไม่มากนัก เนื่องจากมีปริมาณน้ำต้นทุนคืออ่างเก็บน้ำกระเสียวและปริมาณน้ำฝนช่วยในการเพาะปลูกจึงมีการจัดทำแผนการส่งน้ำตามความต้องการ

ของพื้นที่โครงการคือสามารถส่งน้ำได้เต็มพื้นที่ชลประทาน 110,844 ไร่ แต่ต้องคำนึงการใช้น้ำจาก
ลำน้ำกระเสียวช่วงจากท้ายอ่างเก็บน้ำกระเสียวถึงหัวงานเขื่อนทดน้ำ เนื่องจากมีการใช้น้ำด้าน
เกษตรกรรม อุตสาหกรรม อุปโภค บริโภค

การจัดสรรน้ำในช่วงฤดูแล้ง จะมีการจัดสรรน้ำจากมีปริมาณน้ำต้นทุนคืออ่างเก็บน้ำกระ
เสียวมีการกำหนดพื้นที่เพาะปลูกในเขตโครงการในระดับคลองส่งน้ำสายใหญ่และคลองส่งน้ำสาย
ซอย โดยกำหนดให้มีพื้นที่เพาะปลูกได้ประมาณ 65,000 ไร่ เพื่อที่จะส่งน้ำได้ในปริมาณที่กำหนด
เข้าสู่ระบบคลองส่งน้ำ โดยมีคูน้ำที่รับน้ำคลองส่งน้ำสายซอยเพื่อที่จะนำน้ำเข้าสู่พื้นที่ การส่งน้ำยัง
เกิดการสูญเสียมาก เนื่องจากไม่สามารถนำพื้นที่เพาะปลูกที่เพาะปลูกกระจายทั่วพื้นที่มาไว้รวม
กันได้ ทำให้ต้องมีการกระจายน้ำในระยะทางที่ไกลจึงเกิดการสูญเสียมาก และมีปัญหาในเรื่อง
การจัดรอบเวรการรับน้ำ ของคูส่งน้ำที่อยู่ต้นคลองและปลายคลองส่งน้ำบ้าง แต่ได้รับการดูแลจาก
กลุ่มผู้ใช้น้ำของคลองส่งน้ำสายใหญ่จึงทำให้ไม่มีปัญหามากนัก

8. การประกาศทางน้ำชลประทานและการเรียกเก็บค่าชลประทาน

จากข้อมูลที่ปรากฏโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียวได้ดำเนินการประกาศทางน้ำ
ชลประทานตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พุทธศักราช 2485 และฉบับแก้ไข
ปรับปรุง พุทธศักราช 2518 แล้ว จำนวน 14 ทางน้ำ เป็นทางน้ำชลประทานประเภทที่ 1 จำนวน
13 ทางน้ำ และทางน้ำชลประทานประเภทที่ 4 จำนวน 1 ทางน้ำ

สำหรับการประกาศกฎกระทรวงกำหนดทางน้ำเพื่อเรียกเก็บค่าชลประทานตามมาตรา 8
แห่งพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พุทธศักราช 24875 และฉบับที่แก้ไขปรับปรุง พุทธ
ศักราช 2518 ได้ประกาศออกกฎกระทรวงไปแล้ว ได้แก่ อ่างเก็บน้ำกระเสียว จากท้องที่ตำบลนิคม
กระเสียว ตำบลห้วยขมิ้น ตำบลวังคัน และตำบลด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี และทางน้ำชล
ประทานคลองกระเสียว ที่กิโลเมตรที่ 0.000 ในท้องที่ตำบลด่านช้าง อำเภอด่านช้าง จังหวัด
สุพรรณบุรี ถึงกิโลเมตรที่ 51.6000 ในท้องที่ตำบลกระเสียว อำเภอสามชูก จังหวัดสุพรรณบุรี โดย
ประกาศเป็นกฎกระทรวงฉบับที่ 59 (พ.ศ. 2541) ลงวันที่ 24 พฤศจิกายน 2541 และฉบับที่ 60
(พ.ศ. 2541) ลงวันที่เดียวกัน

9. การขอใช้ทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทาน

ในอดีตที่ผ่านมาโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียวไม่เคยขอใช้เงินทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทาน เนื่องจากไม่ทราบว่าโครงการชลประทานสามารถขอใช้เงินดังกล่าวเพื่อนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการบำรุงและดูแลรักษาทางน้ำชลประทานได้ แต่ในปัจจุบันเมื่อมีการจัดการสัมมนาเกี่ยวกับมาตรา 5 และมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พุทธศักราช 2485 และฉบับแก้ไขปรับปรุง พุทธศักราช 2518 ทางโครงการก็ได้ดำเนินการเสนอขอครุภัณฑ์ไป โดยทางโครงการไม่ได้ให้ข้อมูลว่าได้ขอครุภัณฑ์ประเภทใดบ้าง

10. กลุ่มผู้ใช้น้ำ

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเมื่อวันที่ 12-13 กันยายน 2543 ในกรณีผู้ใช้น้ำในภาคการเกษตรที่อยู่ในเขตพื้นที่ชลประทานโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว มีประวัติความเป็นมาสาเหตุการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ การบริหารงาน การดำเนินการและปัญหาอุปสรรคดังนี้

10.1 ลักษณะของกลุ่มผู้ใช้น้ำ

กลุ่มผู้ใช้น้ำในโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียวเป็นกลุ่มที่มีการรวมตัวกันในลักษณะกลุ่มผู้ใช้น้ำพื้นฐานตามสายคูส่งน้ำ เพื่อเลือกตัวแทนในการประสานงานกับเจ้าหน้าที่โครงการชลประทานเกี่ยวกับความต้องการใช้น้ำและช่วงเวลาที่ต้องการใช้น้ำ และมีกลุ่มบริหารการใช้น้ำที่บริหารการใช้น้ำขึ้นในคลองซอยบางสาย โดยได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของโครงการฯ

10.2 ภูมิหลังการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ

โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียวก่อสร้างห้วงงาน และระบบส่งน้ำแล้วเสร็จ จึงได้ทำการส่งน้ำสู่พื้นที่เพาะปลูกพร้อมกันนี้โครงการฯ ได้สนับสนุนให้เกษตรกรผู้ใช้น้ำจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำพื้นฐานขึ้นทุกสายคู ต่อมามีการพัฒนาจากกลุ่มผู้ใช้น้ำพื้นฐานเป็นกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานในปี พ.ศ. 2542

10.3 วัตถุประสงค์ในการรวมกลุ่มจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ

การจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เป็นตัวแทนของสมาชิกในเรื่องการใช้น้ำและประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของโครงการฯ และหน่วยงานต่าง ๆ
2. ให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบชลประทาน
3. เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบและสร้างแบบแผนการใช้น้ำภายในกลุ่มผู้ใช้น้ำเอง

10.4 โครงสร้างของกลุ่มผู้ใช้น้ำ

โครงสร้างของกลุ่มพื้นฐาน จะประกอบด้วยหัวหน้ากลุ่มผู้ใช้น้ำ ผู้ช่วยหัวหน้ากลุ่มผู้ใช้น้ำ เป็นผู้ดูแลและบริหารการใช้น้ำภายในคูส่งน้ำ โดยหัวหน้ากลุ่มมักจะเป็นผู้ที่มีตำแหน่งอยู่ในหมู่บ้านอยู่แล้ว เช่น ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อบต. เป็นต้น ส่วนโครงสร้างของกลุ่มบริหารการใช้น้ำ จะประกอบด้วย ประธานกลุ่ม รองประธานกลุ่ม เลขานุการกลุ่ม เหรัญญิก ปฏิคม เป็นคณะกรรมการกลุ่มและมีสมาชิกของกลุ่มพื้นฐานที่อยู่ในสายคลองซอยเป็นสมาชิก

10.5 การคัดเลือกหัวหน้าและผู้ช่วยหัวหน้ากลุ่มพื้นฐาน ประธานและรองประธานกลุ่มบริหาร

หัวหน้าและรองหัวหน้ากลุ่มพื้นฐาน จะได้รับการเลือกโดยมติของสมาชิกในกลุ่มโดยวิธีลงคะแนน หัวหน้ากลุ่มผู้ใช้น้ำ ที่ได้รับเลือกไม่มีวาระในการทำงาน จะพ้นจากตำแหน่งก็ต่อเมื่อ ลาออก หรือ เสียชีวิต ด้านประธาน รองประธานและคณะกรรมการกลุ่มบริหารจะได้รับการเลือกจากสมาชิกในกลุ่มโดยวิธีลงคะแนนเสียงเช่นเดียวกัน แต่มีวาระในการทำงาน 4 ปี

10.6 หน้าที่ของหัวหน้าและผู้ช่วยหัวหน้ากลุ่มพื้นฐาน ประธานและรองประธาน กลุ่มบริหาร

หัวหน้าและผู้ช่วยหัวหน้ากลุ่มพื้นฐานจะมีหน้าที่ในการประสานงานกับโครงการฯ และคณะกรรมการกลุ่มบริหารในเรื่องใช้น้ำของสมาชิก ดูแลและบำรุงรักษาคลองส่งน้ำในพื้นที่ที่ดูแล รวมทั้งจัดประชุมนัดหมายสมาชิกภายในกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนา ดูแลและบำรุงรักษาคลองส่งน้ำ เช่น ขุดลอกและทำความสะอาดคลองส่งน้ำ ดูแลสมาชิกในกลุ่ม และคอยใกล้ชิดแก้ปัญหาข้อพิพาทในเรื่องการใช้น้ำระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ส่วนหน้าที่ของประธาน รองประธาน และคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ ในปัจจุบันยังไม่สามารถดำเนินงานได้เต็มที่ เนื่องจากอยู่ในช่วงที่เริ่มมีการจัดตั้งกลุ่มขึ้น แต่โดยทั่วไปคณะกรรมการกลุ่มบริหารจะทำหน้าที่เป็นผู้ประสานระหว่างกลุ่มพื้นฐานกับเจ้าหน้าที่โครงการฯ ดูแลและบำรุงรักษาคลองส่งน้ำและคลองส่งน้ำรวมทั้งอาคารบังคับน้ำในพื้นที่ที่ดูแล นอกจากนี้ประธานกลุ่มยังทำหน้าที่ในการนัดหมายหัวหน้ากลุ่มพื้นฐานให้เข้าร่วมประชุมในเรื่องการใช้น้ำ

10.7 การบริหารงานของกลุ่มผู้ใช้น้ำ

10.7.1 การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ

จากการสอบถามเกษตรกรจำนวน 41 ราย พบว่า เกษตรกร 26 ราย เป็นสมาชิกของกลุ่มผู้ใช้น้ำ เนื่องจากมีความจำเป็นที่จะต้องใช้น้ำจากโครงการฯ และต้องการได้รับความสะดวกในการใช้น้ำจากโครงการฯ โดยเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายแรกเข้าสมาชิก การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มบางกลุ่มจะมีการลงชื่อเพื่อสมัครเป็นสมาชิกกลุ่ม แต่บางกลุ่มไม่มีการลงชื่อสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มเป็นที่รู้กันเองว่าเมื่อมีความต้องการใช้น้ำให้มาแจ้งความต้องการกับคนที่ป็นหัวหน้ากลุ่ม เกษตรกร 15 รายที่เหลือที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ เนื่องจากเกษตรกรได้รับน้ำสะดวกและเพียงพออยู่แล้ว บางรายให้ความเห็นว่าถึงแม้ว่าจะเป็นสมาชิกกลุ่มก็ยังคงได้รับน้ำไม่เพียงพอจึงไม่เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ เกษตรกรบางรายอยู่นอกเขตโครงการฯ จึงไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิก และเกษตรกรส่วนใหญ่ที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำเพราะไม่ทราบว่ามีกัการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำขึ้นเนื่องจากรูปแบบของกลุ่มไม่มีความชัดเจน

10.7.2 การบริหารงานภายในกลุ่มผู้ใช้น้ำ

การดำเนินการเรื่องการใช้น้ำภายในสายคูส่งน้ำหัวหน้ากลุ่มพื้นฐานจะเป็นผู้ดูแล โดยเมื่อสมาชิกในกลุ่มมีความต้องการใช้น้ำจากโครงการก็จะมาแจ้งความต้องการกับหัวหน้ากลุ่มผู้ใช้น้ำ เมื่อหัวหน้ากลุ่มผู้ใช้น้ำได้รับแจ้งความต้องการใช้น้ำจากสมาชิกในกลุ่มแล้วจึงประสานงานกับโครงการฯ โดยแจ้งความต้องการน้ำแก่เจ้าหน้าที่ของโครงการฯ หัวหน้ากลุ่มยังเป็นผู้ทำหน้าที่ดูแลคูส่งน้ำที่ตนรับผิดชอบโดยมีการนัดหมายให้สมาชิกภายในกลุ่มร่วมกันพัฒนาชุดลอกคูส่งน้ำ และซ่อมแซมคูส่งน้ำที่ชำรุดให้สามารถส่งน้ำได้อย่างสะดวก นอกจากนี้ยังกลุ่มพื้นฐานบางกลุ่มยังมีการลงโทษผู้ที่ไม่ให้ความร่วมมือโดยการปรับเป็นเงิน เช่น หากสมาชิกไม่เข้าร่วมประชุมจะถูกปรับครั้งละ 100 บาท หากสมาชิกไม่เข้าร่วมในการพัฒนาชุดลอกคูส่งน้ำจะถูกปรับครั้งละ 100 บาท เป็นต้น ส่วนคณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำจะเป็นผู้ดูแลกลุ่มพื้นฐานต่าง ๆ ที่อยู่ในสายคลองที่กลุ่มรับผิดชอบ โดยมีการนัดหมายหัวหน้ากลุ่มพื้นฐานเข้าร่วมประชุมเพื่อตกลงทำความเข้าใจในเรื่องการใช้น้ำภายในกลุ่มผู้ใช้น้ำ

10.7.3 ค่าบริการการบริหารการใช้น้ำ

สมาชิกของกลุ่มผู้ใช้น้ำไม่ต้องจ่ายค่าบริการการบริหารการใช้น้ำให้แก่กลุ่มผู้ใช้น้ำ

10.7.4 กิจกรรมที่สมาชิกกลุ่มต้องปฏิบัติ

จากการสอบถามเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ 14 ราย สมาชิก 5 รายตอบว่ามีกิจกรรมที่สมาชิกในกลุ่มจะต้องปฏิบัติ คือร่วมกันพัฒนา ชุดลอกทำความสะอาดคลองส่งน้ำ ส่วนสมาชิก 9 ราย ตอบว่าไม่มีกิจกรรมที่สมาชิกของกลุ่มต้องปฏิบัติ

10.7.5 ผลการปฏิบัติงานของกลุ่มผู้ใช้น้ำ

จากการสอบถามเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ 26 ราย ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของกลุ่มผู้ใช้น้ำที่เกษตรกรเป็นสมาชิกอยู่ พบว่า เกษตรกร 22 ราย ให้ความคิดเห็นว่ากลุ่มผู้ใช้น้ำที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ในปัจจุบันมีการดำเนินงานอยู่ในเกณฑ์ดี เนื่องจาก สมาชิกสามารถมีน้ำใช้อย่างเพียงพอ อีกทั้งยังสมาชิกในกลุ่มยังให้ความร่วมมือในการดำเนินการต่าง ๆ และมีความความสามัคคีภายในกลุ่ม แต่เกษตรกร 4 รายที่เป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำให้ความคิดเห็นว่ากลุ่มผู้ใช้น้ำที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ในปัจจุบันมีการดำเนินงานอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่ดี

เนื่องจากสมาชิกยังได้รับน้ำไม่พอเพียงยังมีปัญหาการแย่งกันใช้น้ำ สมาชิกภายในกลุ่มยังไม่ค่อยให้ความร่วมมือ และไม่ได้รับความเป็นธรรมจากคณะกรรมการ ซึ่งทั้งเกษตรกร 4 รายให้ความเห็นว่าถึงแม้ว่าการปฏิบัติงานของกลุ่มยังอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่ดีแต่กลุ่มผู้ใช้น้ำยังควรที่จะมีต่อไป เนื่องจาก จำเป็นต้องมีการใช้น้ำร่วมกันการที่มีกลุ่มผู้ใช้น้ำสร้างความเป็นระเบียบในการใช้น้ำมากขึ้นกว่าเดิม สามารถสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในกลุ่ม อีกทั้งยังก่อให้เกิดความร่วมมือกันในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การพัฒนาคูส่งน้ำ การขุดลอกคูส่งน้ำ เป็นต้น

10.7.6 ปัญหาและอุปสรรคการใช้น้ำ

จากการสอบถามเกษตรกร 41 ราย พบว่า เกษตรกร 24 รายไม่มีปัญหาการใช้น้ำ เนื่องจากเกษตรกรได้รับน้ำอย่างเพียงพอเมื่อมีความต้องการใช้น้ำ แต่เกษตรกรจำนวน 17 รายมีอุปสรรคและปัญหาในการใช้น้ำ เนื่องจาก คลองส่งน้ำและอาคารบังคับน้ำได้รับความเสียหายทำให้การส่งน้ำไม่สะดวก การจัดการจ่ายน้ำยังไม่เป็นระบบ ทำให้ได้รับน้ำไม่สม่ำเสมอ บางรายได้รับน้ำมากจนเกินไป บางรายได้รับน้ำไม่เพียงพอทำให้เกิดการแย่งกันใช้น้ำ บางรายมีที่นาอยู่สูงกว่าคูส่งน้ำทำให้ไม่สะดวกในการนำน้ำมาใช้ และเกษตรกรส่วนใหญ่ที่มีปัญหาการใช้น้ำ เนื่องจากอยู่ปลายคูส่งน้ำทำให้ได้รับน้ำไม่เพียงพอ

10.8 ความคิดเห็นในการจัดเก็บค่าชลประทานของคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ

10.8.1 ความคิดเห็นของคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ

ความคิดเห็นของคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ 9 ราย ที่มีต่อความต้องการแหล่งน้ำ และ/หรือ ระบบส่งน้ำในอนาคต พบว่า คณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.33 มีความต้องการเฉพาะระบบส่งน้ำ คณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 44.44 มีความต้องการทั้งแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ และมีคณะกรรมการกลุ่ม 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 22.22 ที่ไม่ต้องการทั้งแหล่งน้ำ และ/หรือ ระบบส่งน้ำ ดังแสดงในตารางที่ 2.11

ในการจัดหาแหล่งน้ำ และ/หรือ ระบบส่งน้ำ คณะกรรมการส่วนใหญ่มีความเห็นว่าหน่วยงานที่ควรเข้ามาทำหน้าที่ในการจัดแหล่งน้ำ และ/หรือ ระบบส่งน้ำดังกล่าวคือกรมชลประทาน

ตารางที่ 2.11 ความต้องการแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำในอนาคต

ความพึงประสงค์	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
จัดหาเฉพาะแหล่งน้ำ โดยผู้ใช้จัดหาระบบส่งน้ำเอง	0	0.00
จัดหาเฉพาะระบบส่งน้ำ	3	33.33
จัดหาทั้งแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ	4	44.44
ไม่ต้องการทั้งแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ	2	22.22
รวมคณะกรรมการกลุ่มทั้งสิ้น	9	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

10.8.2 ความยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน

หากมีการจัดหาแหล่งน้ำ และ/หรือ ระบบส่งน้ำตามที่คณะกรรมการต้องการแล้ว คณะกรรมการมีความคิดเห็นในการจ่ายค่าชลประทาน ดังนี้ คณะกรรมการ 6 ราย มีความยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน โดยมีรูปแบบในการจ่ายค่าชลประทานเป็นเงินสด 5 ราย และคณะกรรมการ 1 ราย ต้องการจ่ายในรูปแบบอื่น ได้แก่ จ่ายในลักษณะคล้ายกับภาษีที่ดิน ดังตารางที่ 3.11

นอกจากนี้คณะกรรมการกลุ่มที่มีความยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทานเป็นเงินสดยังได้ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการชำระค่าชลประทาน ดังนี้ คณะกรรมการส่วนใหญ่ต้องการที่จะชำระที่สำนักงานโครงการ และคณะกรรมการบางส่วนต้องการชำระโดยการโอนเงินผ่านบัญชีธนาคาร นอกจากนี้คณะกรรมการส่วนหนึ่งได้เสนอวิธีชำระค่าชลประทานในรูปแบบอื่น คือ ชำระค่าชลประทานให้กับองค์การบริหารส่วนตำบล (อ.บ.ต.) ที่ทำการ อ.บ.ต.

10.8.3 หน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดเก็บค่าชลประทานและค่าบริการ บริหารการใช้น้ำ

ความคิดเห็นของคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำที่มีความยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน 6 ราย เกี่ยวกับหน่วยงานที่ควรเข้ามาทำหน้าที่จัดเก็บค่าชลประทาน คณะกรรมการส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าควรให้กลุ่มผู้ใช้น้ำเป็นผู้ทำหน้าที่ในการจัดเก็บค่าชลประทาน โดยให้เหตุผลว่ามีความสะดวกในการจัดเก็บ และคณะกรรมการบางส่วนให้ความเห็นควรให้ชลประทานเป็นผู้จัดเก็บ เนื่องจากจะได้นำเงินที่เก็บได้ไปใช้พัฒนา คูแล ช่อมแซม คูและคลองส่งน้ำ นอกจากนี้ยังมีคณะกรรมการบางส่วนให้ความเห็นว่าควรให้หน่วยงานอื่น เช่น อ.บ.ต. เป็นผู้จัดเก็บ เนื่องจากปัจจุบัน อ.บ.ต. ทำหน้าที่จัดเก็บภาษีที่ดินอยู่แล้ว โดยคณะกรรมการส่วนใหญ่มีความเห็นว่าหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการจัดเก็บควรได้รับค่าตอบแทนจากการจัดเก็บ

ตารางที่ 3.11 ความเห็นในการจ่ายค่าชลประทานเมื่อมีการจัดหาแหล่งน้ำและ/หรือระบบส่งน้ำให้

ความยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เกษตรกรที่มีความยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน	6	85.71
ลักษณะการจ่ายค่าชลประทาน		
1. เงินสด	5	83.33
- จ่ายเป็นลูกบาศก์เมตร	0	0.00
- จ่ายเป็น บาท/ไร่/ปี	4	0.00
- จ่ายแบบเหมาจ่าย (บาท/ปี)	0	80.00
- จ่ายเป็น บาท/ไร่/ฤดู	1	20.00
2. ผลผลิตทางการเกษตร	0	0.00
3. อื่น ๆ	1	16.67
เกษตรกรที่ไม่มีความยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน	1	14.29
รวม	7	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

ในส่วนของการบริการการบริหารการใช้น้ำคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ 4 ราย มีความยินดีที่จะจ่ายค่าบริการการบริหารการใช้น้ำ โดยคณะกรรมการส่วนใหญ่ต้องการให้กลุ่มผู้ใช้น้ำเป็นผู้จัดเก็บ เนื่องจากมีความสะดวกในการจัดเก็บ และมีคณะกรรมการบางรายมีความเห็นว่าควรให้กรมชลประทานเป็นผู้ทำหน้าที่ในการจัดเก็บค่าบริการการบริหารการใช้น้ำ โดยที่ไม่ได้เหตุผลไว้

10.8.4 การตระหนักถึงกฎหมายเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าชลประทาน

จากการสอบถามคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ 9 ราย ในเรื่องการรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทาน และ พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พบว่า คณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำส่วนใหญ่ไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการชลประทาน กล่าวคือ คณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.33 ทราบข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทาน และมีคณะกรรมการกลุ่ม 6 รายคิดเป็นร้อยละ 66.67 ที่ไม่ทราบ ส่วนการรับทราบเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง มีคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 11.11 ทราบข้อมูลเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง และมีคณะกรรมการกลุ่ม 8 รายคิดเป็นร้อยละ 88.89 ที่ไม่ทราบ ดังแสดงในตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 การรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการชลประทาน

การรับทราบเกี่ยวกับ	ทราบ		ไม่ทราบ	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
กองทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทาน	3	33.33	6	66.67
พรบ. การชลประทานหลวง	1	11.11	8	88.89

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

คณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตราค่าชลประทานตามพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง ที่ได้กำหนดให้มีการจัดเก็บค่าชลประทานเพื่อการเกษตรในอัตราไม่เกิน 5 บาทต่อไร่ และนอกภาคเกษตรในอัตรา 0.50 บาทต่อลูกบาศก์เมตร คณะกรรมการให้ความเห็นเกี่ยวกับอัตราค่าชลประทานเพื่อการเกษตรที่ได้กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พบว่า คณะกรรมการ 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 66.67 มีความเห็นว่าอัตราดังกล่าวเป็นอัตราที่สูงเกินไป คณะกรรมการ 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.33 มีความเห็นว่าอัตราดังกล่าวเป็นอัตราที่เหมาะสมแล้ว ซึ่งอัตราค่าชลประทานเพื่อการเกษตรโดยเฉลี่ยที่คณะกรรมการคิดว่าเป็นอัตราที่เหมาะสมคืออัตรา 3.22 บาทต่อไร่ต่อปี ส่วนความคิดเห็นของคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำที่มีต่ออัตราค่าชลประทานเพื่อนอกการเกษตรที่ได้กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติ คณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 55.56 มีความเห็นว่าเป็นอัตราที่เหมาะสมแล้ว คณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.33 มีความเห็นว่าอัตราดังกล่าวเป็นอัตราที่ต่ำเกินไป และคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 11.11 ไม่แสดงความคิดเห็นในประเด็นนี้ ซึ่งอัตราค่าชลประทานเพื่อนอกการเกษตรโดยเฉลี่ยที่คณะกรรมการคิดว่าเป็นอัตราที่เหมาะสมคืออัตรา 1.81 บาทต่อลูกบาศก์เมตร ดังแสดงในตารางที่ 5.11 และ ตารางที่ 6.11

ตารางที่ 5.11 ความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตราค่าชลประทานตาม พรบ. การชลประทานหลวง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตรา ค่าชลประทาน ตาม พรบ. การชลประทานหลวง	สูงเกินไป		เหมาะสม		ต่ำเกินไป		ไม่ออกความเห็น	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ภาคเกษตร (บาท/ไร่/ปี)	6	66.67	3	33.33	0	0.00	0	0.00
นอกภาคเกษตร(บาท/ลบ.ม.)	0	0.00	5	5.56	3	33.33	1	11.11

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

ตารางที่ 6.11 ความคิดเห็นของคณะกรรมการเกี่ยวกับอัตราค่าชลประทานที่เหมาะสม

ความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตราค่าชลประทาน	จำนวน (ราย)
ในภาคการเกษตร (บาท/ไร่/ปี)	9
0.00	0
1.00-5.00	9
6.00-10.00	0
11.00-15.00	0
16.00-20.00	0
มากกว่า 20.00	0
ไม่แสดงความคิดเห็น	0
อัตราค่าชลประทานต่ำสุด 0.00	
อัตราค่าชลประทานสูงสุด 5.00	
อัตราค่าชลประทานเฉลี่ย 3.22	
นอกภาคการเกษตร (บาท/ลูกบาศก์เมตร)	9
0.00	0
0.10-0.50	5
0.60-1.00	2
1.10-1.50	0
1.60-2.00	0
มากกว่า 2.00	1
ไม่แสดงความคิดเห็น	1
อัตราค่าชลประทานต่ำสุด 0.50	
อัตราค่าชลประทานสูงสุด 10.00	
อัตราค่าชลประทานเฉลี่ย 1.81	

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

10.8.5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ของคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ

คณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำได้เสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะให้โครงการฯ ควรปรับปรุงคูส่งน้ำให้เป็นคูส่งน้ำคอนกรีต เพื่อความสะดวกในการพัฒนา ทำความสะอาด ขุดลอกคูส่งน้ำ และโครงการควรปรับปรุงคลองส่งน้ำและอาคารบังคับน้ำที่เสียหายให้สามารถใช้งานได้ตามปกติ หรือดีขึ้นกว่าในปัจจุบัน นอกจากนี้คณะกรรมการยังได้เสนอให้โครงการควรปรับปรุงให้มีพื้นที่รับน้ำให้มากขึ้น ส่วนข้อเสนอเกี่ยวกับค่าชลประทานที่จัดเก็บได้คณะกรรมการส่วนใหญ่ต้องการให้นำมาใช้จ่ายเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานและดูแลรักษา เพื่อซ่อมแซม คลอง คูส่งน้ำและอาคารชลประทานให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ตลอด นอกจากนี้ยังอยากให้นำเงินที่เก็บได้มาใช้ในการส่งเสริมให้เกษตรกรในการเพาะปลูก

11. เกษตรกรผู้ใช้น้ำ

จากการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลเมื่อวันที่ 12-13 กันยายน 2543 เกษตรกรผู้ใช้น้ำในเขตโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว จำนวน 41 ครัวเรือน มีข้อมูลทางเศรษฐกิจ ข้อมูลการเพาะปลูกพืช ข้อมูลลักษณะการใช้น้ำชลประทาน และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าชลประทาน ดังนี้

11.1 ข้อมูลทั่วไป

11.1.1 ลักษณะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ใช้น้ำ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มเกษตรกรจำนวน 41 ครัวเรือน มี 39 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 95.12 ของกลุ่มเกษตรกรที่มาให้สัมภาษณ์ ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก และมี 2 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 4.89 ประกอบอาชีพค้าขายเป็นอาชีพหลัก โดยรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนประมาณ 99,162.48 บาทต่อปี เป็นรายได้โดยเฉลี่ยจากการทำการเกษตร ประมาณ 77,519.34 บาทต่อปี รายจ่ายโดยเฉลี่ยของครัวเรือนประมาณ 57,239.16 บาทต่อปี และรายจ่ายค่าใช้น้ำโดยเฉลี่ยของครัวเรือนประมาณ 1,003.90 บาทต่อปี เกษตรกรจำนวน 2 ครัวเรือน มีรายได้ต่ำกว่า 2,000 บาทต่อเดือน เกษตรกรจำนวน 11 ครัวเรือน มีรายได้อยู่ระหว่าง 2,000 – 4,999 บาทต่อเดือน เกษตรกรจำนวน 19 ครัวเรือน มีรายได้อยู่ระหว่าง 5,000 – 9,999 บาทต่อเดือน เกษตรกรจำนวน 6 ครัวเรือน มีรายได้อยู่ระหว่าง 10,000 – 15,999 บาทต่อเดือน เกษตรกร

จำนวน 1 ครั้วเรือน มีรายได้อยู่ระหว่าง 16,000 – 24,999 บาทต่อเดือน และเกษตรกรจำนวน 2 ครั้วเรือน มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 25,000 บาทต่อเดือน ขึ้นไป (ตารางที่ 7.11 และตารางที่ 8.11)

ตารางที่ 7.11 รายได้และรายจ่ายของครั้วเรือน

รายได้ - รายจ่าย	บาทต่อปี
รายได้	
รายได้เฉลี่ยของครั้วเรือน	99,162.48
รายได้โดยเฉลี่ยจากการเกษตร	77,519.34
รายจ่าย	
รายจ่ายโดยเฉลี่ยของครั้วเรือน	57,239.16
รายจ่ายค่าใช้น้ำโดยเฉลี่ยของครั้วเรือน	1,003.90

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

ตารางที่ 8.11 ช่วงรายได้เฉลี่ยของเกษตรกร

ช่วงรายได้	จำนวน (ครั้วเรือน)	ร้อยละ
0-1,999	2	4.88
2,000-4,999	11	26.83
5,000-9,999	19	46.34
10,000-15,999	6	14.63
16,000-24,999	1	2.44
25,000 ขึ้นไป	2	4.88

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

11.1.2 การใช้ประโยชน์จากที่ดิน

ลักษณะการใช้ประโยชน์จากที่ดินของเกษตรกรที่มาให้สัมภาษณ์ เกษตรกรมีพื้นที่ถือครองโดยประมาณ 1,275.00 ไร่ ซึ่งเกษตรกรนำที่ดินเหล่านั้นมาทำการเกษตรโดยประมาณ 1,249.5 ไร่ ใช้เป็นที่อยู่อาศัยโดยประมาณ 21 ไร่ เป็นที่ทิ้งร้างว่างเปล่าโดยเฉลี่ยประมาณ 4.5 ไร่ และเป็นพื้นที่เช่าโดยประมาณ 206 ไร่ (ตารางที่ 9.11)

ตารางที่ 9.11 ลักษณะการใช้ประโยชน์จากที่ดิน

พื้นที่	พื้นที่ทั้งหมด (ไร่)	ร้อยละ
พื้นที่ถือครอง (มีกรรมสิทธิ์)	1,275.00	100.00
เพื่อการเกษตร	1249.5	98.00
ที่อยู่อาศัย	21	1.65
ทิ้งร้างว่างเปล่า	4.5	0.35
พื้นที่เช่า (เพื่อการเกษตร)	206	100.00
รวม	1,481.00	-

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

11.1.3 ลักษณะการนำน้ำชลประทานมาใช้ประโยชน์

ลักษณะการนำน้ำของเกษตรกรมาใช้ในพื้นที่มีวิธีการนำน้ำเข้าพื้นที่ทำการเกษตรดังตารางที่ 10.11

ลักษณะการนำน้ำเข้าที่นา เกษตรกรจำนวน 20 ครัวเรือน ใช้วิธีปล่อยน้ำจากคลองผ่านคูให้ไหลเข้าแปลงเกษตรกรรม เกษตรกรจำนวน 5 ครัวเรือน ใช้วิธีสามารถสูบน้ำจากแปลงตนเองได้เลย และเกษตรกรอีกจำนวน 1 ครัวเรือน ใช้น้ำจากลำน้ำธรรมชาติ

ตารางที่ 10.11 ลักษณะการนำน้ำมาใช้ในพื้นที่

วิธีการนำน้ำเข้าพื้นที่ทำการเกษตร	พินา	ที่ไร่	ที่ปลูกผัก	ที่สวน	ที่เลี้ยงสัตว์	บ่อเลี้ยงสัตว์น้ำ	อื่นๆ
	จำนวน (ครัวเรือน)	จำนวน (ครัวเรือน)	จำนวน (ครัวเรือน)	จำนวน (ครัวเรือน)	จำนวน (ครัวเรือน)	จำนวน (ครัวเรือน)	จำนวน (ครัวเรือน)
สูบน้ำจากแปลงตนเองได้เลย	5	11	0	2	0	0	0
สูบน้ำจากคลอง/คูผ่านแปลงคนอื่นแล้วเข้าพื้นที่ตนเอง	0	0	0	0	0	0	0
ปล่อยน้ำจากคลอง/คูให้ไหลเข้าแปลงได้เลย	20	7	0	3	0	0	0
ปล่อยน้ำจากคลอง/คูผ่านแปลงคนอื่นแล้วเข้าพื้นที่ตนเอง	0	1	0	0	0	0	0
อื่นๆ	1	0	0	0	0	0	0

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

ลักษณะการนำน้ำเข้าที่ไร่ เกษตรกรจำนวน 11 ครัวเรือน ใช้วิธีสามารถสูบน้ำจากแปลงตนเองได้เลย เกษตรกรอีกจำนวน 7 ครัวเรือน ใช้วิธีปล่อยน้ำจากคลองผ่านคูให้ไหลเข้าแปลงเกษตรกรรม และเกษตรกรจำนวน 1 ครัวเรือน ปล่อยน้ำจากคลองผ่านคูและแปลงเกษตรกรรมคนอื่นแล้วปล่อยน้ำเข้าพื้นที่เกษตรกรรมตนเอง

ลักษณะการนำน้ำเข้าที่สวน เกษตรกรจำนวน 3 ครัวเรือน ใช้วิธีปล่อยน้ำจากคลองผ่านคูให้ไหลเข้าแปลงเกษตรกรรม และมีเกษตรกรจำนวน 2 ครัวเรือน ใช้วิธีสามารถสูบน้ำจากแปลงตนเองได้เลย

11.1.4 ความต้องการใช้น้ำเพื่อการเกษตร

เกษตรกรต้องการใช้น้ำชลประทานเพื่อนำไปใช้ในการผลิตผลผลิตมากที่สุดในเดือนเมษายน และมีความต้องการน้ำน้อยที่สุดในเดือนมกราคม (ตารางที่ 11.11)

11.2 ความคิดเห็นในการจัดเก็บค่าชลประทานของเกษตรกรผู้ใช้น้ำ

11.2.1 การจัดเก็บค่าชลประทาน

ความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าชลประทาน เกษตรกรจำนวน 15 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 36.59 เห็นด้วยในการจัดเก็บค่าชลประทาน เนื่องจากจะได้รู้คุณค่าน้ำ ได้ใช้น้ำจากชลประทาน จึงควรที่จะช่วยแบ่งเบาภาระให้กับกรมชลประทานในเรื่องงบประมาณการดูแลรักษาระบบและแหล่งน้ำของกรมชลประทาน เกษตรกรจำนวน 20 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 48.78 ไม่เห็นด้วยกับการจัดเก็บค่าชลประทาน เนื่องจากโดยส่วนใหญ่แล้วเกษตรกรมีรายได้ที่ต่ำ และได้รับน้ำไม่เพียงพอและไม่สะดวก และเกษตรกรอีกจำนวน 6 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 14.63 ไม่แสดงความคิดเห็น (ตารางที่ 12.11)

ตารางที่ 11.11 ช่วงเวลาความต้องการน้ำเพื่อการเกษตร

เดือน	จำนวนครั้ง
มกราคม	25
กุมภาพันธ์	41
มีนาคม	51
เมษายน	55
พฤษภาคม	51
มิถุนายน	37
กรกฎาคม	46
สิงหาคม	52
กันยายน	52
ตุลาคม	45
พฤศจิกายน	37
ธันวาคม	27

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

ตารางที่ 12.11 ความคิดเห็นในการจัดเก็บค่าชลประทานของเกษตรกร

ความคิดเห็น	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าชลประทาน		
เห็นด้วย	15	36.59
ไม่เห็นด้วย	20	48.74
ไม่แสดงความคิดเห็น	6	14.63
รวม	41	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

11.2.2 ความต้องการใช้น้ำ

ความคิดเห็นของเกษตรกรถึงความต้องการแหล่งน้ำและ/หรือระบบส่งน้ำในอนาคต พบว่า มีเกษตรกรจำนวน 13 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 31.71 ที่มีความต้องการให้จัดหาทั้ง แหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ มีเกษตรกรจำนวน 13 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 31.71 ต้องการให้จัดหาเฉพาะระบบส่งน้ำ มีเกษตรกรจำนวน 12 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 29.27 ไม่ต้องการให้มีการจัดหาทั้งแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ เกษตรกรจำนวน 3 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 7.32 ต้องการให้มีการจัดหาเฉพาะแหล่งน้ำ ดังตารางที่ 13.11

ตารางที่ 13.11 ความต้องการแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำในอนาคต

ความพึงประสงค์	จำนวน(ครัวเรือน)	ร้อยละ
ความต้องการแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ		
เฉพาะแหล่งน้ำ โดยผู้ใช้จัดหาระบบส่งน้ำเอง	3	7.32
เฉพาะระบบส่งน้ำ	13	31.71
ทั้งแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ	13	31.71
ไม่ต้องการทั้งแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ	12	29.27
รวม	41	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีความต้องการแหล่งน้ำ และ/หรือ ระบบส่งน้ำ 29 ครัวเรือน เกี่ยวกับหน่วยงานที่ควรเข้ามาทำหน้าที่ในการจัดหาและดูแลแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ พบว่า เกษตรกรจำนวน 24 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 82.76 ให้ความเห็นว่าควรจะเป็นกรมชลประทาน เกษตรกรจำนวน 2 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 6.90 ให้ความเห็นว่าควรจะเป็นบริษัทเอกชน และเกษตรกรจำนวน 3 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 10.34 ให้ความคิดเห็นว่าควรที่จะเป็นกลุ่มผู้ใช้น้ำเอง ดังตารางที่ 14.11

ตารางที่ 14.11 หน่วยงานที่ควรทำหน้าที่จัดหาและดูแลแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ

หน่วยงาน	จำนวน(ครัวเรือน)	ร้อยละ
กรมชลประทาน	24	82.76
รัฐวิสาหกิจ	0	0
บริษัทเอกชน	2	6.90
หน่วยงานกลางที่ตั้งขึ้นใหม่ (องค์กรมหาชน)	0	0
กลุ่มผู้ใช้น้ำ	3	10.34
อื่น ๆ	0	0

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

11.2.3 ความยินดีที่จะจ่ายและรูปแบบการจ่ายค่าชลประทาน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าชลประทานเมื่อกำหนดข้อสมมติในลักษณะที่ว่า ถ้าในอนาคตทางโครงการชลประทานสามารถที่จะจัดหาเฉพาะแหล่งน้ำ หรือเฉพาะระบบส่งน้ำ หรือทั้งแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีน้ำใช้ให้เกษตรกรอย่างเพียงพอและทั่วถึง ได้น้ำตามความต้องการแล้ว พบว่า เกษตรกรจำนวน 7 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 24.14 ไม่ยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน แต่มีเกษตรกรจำนวน 22 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 75.86 ที่มีความยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน โดยมีเกษตรกรจำนวน 19 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 86.36 ต้องการจ่ายค่าชลประทานในรูปแบบเงินสด และต้องการจ่ายเป็น บาทต่อลูกบาศก์เมตร บาทต่อไร่ต่อปี บาทต่อปี (เหมาจ่าย) และบาทต่อไร่ต่อฤดู และมีเกษตรกรอีกจำนวน 3 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 13.64 ที่มีรูปแบบการจ่ายแบบอื่น ๆ ที่ต่างออกไป คือ จ่ายรวมกับภาษีที่ดิน ดังตารางที่ 15.11

ตารางที่ 15.11 ความยินดีที่จะจ่ายและลักษณะการจ่ายค่าชลประทาน

ความยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
เกษตรกรที่มีความยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน	22	75.86
ลักษณะการจ่ายค่าชลประทาน		
1. เงินสด	19	86.36
- จ่ายเป็นลูกบาศก์เมตร	5	26.32
- จ่ายเป็น บาท/ไร่/ปี	12	63.16
- จ่ายแบบเหมาจ่าย (บาท/ปี)	2	10.53
- จ่ายเป็น บาท/ไร่/ฤดู	0	0
2. ผลผลิตทางการเกษตร	0	0
3. อื่น ๆ	3	13.64
เกษตรกรที่ไม่มีความยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน	7	24.14
รวม	29	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

11.2.4 วิธีการชำระค่าชลประทาน

เกษตรกรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการชำระค่าชลประทาน ดังนี้ มีเกษตรกรจำนวน 1 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 4.55 ต้องการที่จะโอนชำระผ่านบัญชีธนาคาร มีเกษตรกรจำนวน 4 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 18.18 ต้องการไปชำระที่สำนักงานโครงการ และมีเกษตรกรจำนวน 14 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 63.64 ที่ต้องการจะชำระค่าชลประทานโดยตรงกับพนักงานที่มาจัดเก็บ ดังตารางที่ 16.11

ตารางที่ 16.11 วิธีการชำระค่าชลประทาน

วิธีการชำระ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
โอนเงินผ่านบัญชีธนาคาร	1	4.55
ชำระทางไปรษณีย์	0	0
ชำระที่สำนักงานโครงการ	4	18.18
ชำระที่ทำการบริษัทเอกชน	0	0
ชำระโดยตรงกับพนักงานจัดเก็บ	14	63.64
อื่นๆ	0	0

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

11.2.5 หน่วยงานที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการเก็บค่าชลประทาน

หน่วยงานที่ควรทำหน้าที่ในการจัดเก็บค่าชลประทาน ตามความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีความยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน มีเกษตรกรจำนวน 19 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 65.52 ให้ความเห็นว่าควรเป็นกรมชลประทาน โดยให้เหตุผลว่า เป็นหน้าที่ของชลประทานอยู่แล้วที่ต้องทำ และรู้จักพื้นที่กับเกษตรกรเป็นอย่างดี มีเกษตรกรจำนวน 1 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 3.45 ให้ความเห็นว่าควรเป็นบริษัทเอกชน โดยให้เหตุผลว่ามีความสะดวกในการจัดเก็บ มีเกษตรกรจำนวน 5 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 17.24 ให้ความเห็นว่าควรเป็นกลุ่มผู้ใช้น้ำ โดยให้เหตุผลว่า เป็นผู้ที่อยู่ในพื้นที่ มีความใกล้ชิดกับเกษตรกร สะดวก และมีเกษตรกรจำนวน 4 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 13.79 ให้ความเห็นว่าควรเป็นหน่วยงานอื่นๆ อาทิเช่น หัวหน้ากลุ่มผู้ใช้น้ำ สมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำที่ได้รับการแต่งตั้ง โดยให้เหตุผลว่าหน่วยงานเหล่านั้นมีความสะดวกในการจัดเก็บ และเข้าใจสภาพเกษตรกรได้เป็นอย่างดีจึงมีความสะดวกต่อการพัฒนา ดังตารางที่ 17.11

ตารางที่ 17.11 หน่วยงานที่ควรทำหน้าที่จัดเก็บค่าชลประทาน

หน่วยงาน	จำนวน	ร้อยละ
กรมชลประทาน	9	47.37
รัฐวิสาหกิจ	0	0
บริษัทเอกชน	1	5.26
หน่วยงานกลาง	0	0
กลุ่มผู้ใช้น้ำ	5	26.32
อื่น ๆ	4	21.05
รวม	19	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

สำหรับหน่วยงานที่ควรทำหน้าที่ในการจัดเก็บค่าบริการการ~~บริหาร~~การใช้น้ำ ตามความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีความยินดีที่จะจ่ายค่าบริการการ~~บริหาร~~การใช้น้ำจำนวน 9 ครั้งเรือนพบว่า มีเกษตรกรจำนวน 4 ครั้งเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 44.44 ให้ความเห็นว่าจะควรเป็นกรมชลประทาน โดยให้เหตุผลว่า มีความสะดวกในการจัดเก็บ และมีความน่าเชื่อถือ มีเกษตรกรจำนวน 1 ครั้งเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 11.11 ให้ความเห็นว่าจะควรเป็นบริษัทเอกชน โดยให้เหตุผลว่า มีความสะดวกในการจัดเก็บ และมีเกษตรกรจำนวน 4 ครั้งเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 44.44 ให้ความเห็นว่าจะควรเป็นกลุ่มผู้ใช้น้ำ โดยให้เหตุผลว่าเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดและมีความเข้าใจในเกษตรกร และมีความสะดวก ดังตารางที่ 18.11

ตารางที่ 18.11 หน่วยงานที่ควรทำหน้าที่จัดเก็บค่าบริการการบริหารการใช้น้ำ

หน่วยงาน	จำนวน	ร้อยละ
กรมชลประทาน	4	44.44
รัฐวิสาหกิจ	0	0
บริษัทเอกชน	1	11.11
หน่วยงานกลาง	0	0
กลุ่มผู้ใช้น้ำ	4	44.44
อบต.	0	0
อื่นๆ	0	0

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

**11.2.6 การรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายการชลประทานและกองทุน
หมุนเวียนเพื่อการชลประทาน**

เกษตรกรจำนวน 41 ครัวเรือน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 100.00 ที่ไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการชลประทานในเรื่องกองทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทาน ส่วนการรับทราบเกี่ยวกับ พรบ. การชลประทานหลวง เกษตรกรจำนวน 41 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ที่ไม่ทราบ

จากการสอบถามพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการชลประทานทั้งในเรื่องกองทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทานและ พรบ.การชลประทานหลวง ดังตารางที่ 19.11

ตารางที่ 19.11 การรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการชลประทาน

การรับทราบเกี่ยวกับ	ทราบ		ไม่ทราบ	
	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
กองทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทาน	0	0	41	100.00
พรบ. การชลประทานหลวง	0	0	41	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

11.2.7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตราค่าชลประทานตามพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง

ตามพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 และฉบับแก้ไขปรับปรุง พ.ศ. 2518 ได้ระบุให้มีการจัดเก็บค่าชลประทานจากผู้ใช้น้ำในภาคเกษตรได้ในอัตราไม่เกิน 5 บาทต่อไร่ และผู้ใช้น้ำนอกภาคการเกษตรในอัตรา 0.50 บาทต่อลูกบาศก์เมตร พบว่า เกษตรกรจำนวน 16 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 39.02 ของเกษตรกรที่มาให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นค่าชลประทานสำหรับผู้ใช้น้ำในภาคเกษตรมีอัตราสูงเกินไป เกษตรกรจำนวน 24 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 58.54 มีความเห็นว่าอัตราดังกล่าวเป็นอัตราที่เหมาะสมแล้ว และเกษตรกรจำนวน 1 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 2.44 มีความเห็นว่าอัตราดังกล่าวเป็นอัตราต่ำเกินไป ดังตารางที่ 20.11

ส่วนความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับอัตราค่าชลประทานเพื่อนอกภาคการเกษตร พบว่า มีเกษตรกรจำนวน 6 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 14.63 มีความเห็นว่าอัตราดังกล่าวเป็นอัตราที่สูงเกินไปว่า มีเกษตรกรจำนวน 20 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 48.78 มีความเห็นว่าอัตราดังกล่าวเป็นอัตราที่เหมาะสมแล้ว และมีเกษตรกรจำนวน 15 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 36.59 มีความเห็นว่าอัตราดังกล่าวเป็นอัตราที่ต่ำเกินไป ซึ่งเกษตรกรได้เสนออัตราค่าชลประทานทั้งในภาคเกษตรและนอกภาคเกษตรดังนี้ ความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตราค่าชลประทานสำหรับภาคเกษตรมีอัตราค่าชลประทานเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 บาทต่อไร่ต่อปี และความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตราค่าชลประทานสำหรับนอกภาคเกษตรมีอัตราค่าชลประทานเฉลี่ยเท่ากับ 0.20 บาทต่อลูกบาศก์เมตร ดังตารางที่ 20.11 และ ตารางที่ 21.11

ตารางที่ 20.11 ความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตราค่าชลประทานตาม พรบ. การชลประทานหลวง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตราค่าชล ประทาน ตาม พรบ. การชล ประทานหลวง	สูงเกินไป		เหมาะสม		ต่ำเกินไป	
	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ภาคเกษตร (5 บาท/ไร่/ปี)	16	39.02	24	58.54	1	2.44
นอกภาคเกษตร (0.5 บาท/ลบ.ม.)	6	14.63	20	48.78	15	36.59

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

12. ผู้ใช้น้ำนอกภาคการเกษตร

จากการสัมภาษณ์ผู้ใช้น้ำนอกภาคการเกษตรที่ใช้น้ำจากโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว ซึ่งประกอบด้วยโรงงานอุตสาหกรรม 2 แห่ง การประปาส่วนภูมิภาค/ชุมชน/หมู่บ้าน 2 แห่ง และโรงพยาบาล 1 แห่ง ผลการศึกษามีดังนี้

12.1 โรงงานอุตสาหกรรม

จากการตอบแบบสอบถามของโรงงานอุตสาหกรรมจำนวน 2 ราย ได้แก่ บริษัท น้ำตาลมิตรผล จำกัด และโรงงานน้ำตาลแห่งอื่น เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ใช้น้ำ ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้น้ำ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าชลประทาน ดังนี้

บริษัท น้ำตาลมิตรผล จำกัด ตั้งอยู่นอกพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว โดยอยู่ห่างจากโครงการฯ ประมาณ 10 กิโลเมตร ประกอบกิจการอุตสาหกรรมผลิตน้ำตาล มีจำนวนแรงงาน 286 คน มูลค่าทรัพย์สิน 2,729 ล้านบาท ส่วนโรงงานน้ำตาลแห่งอื่นตั้งอยู่ในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว อยู่ห่างจากโครงการฯ ประมาณ 3 กิโลเมตร ประกอบกิจการผลิตน้ำตาล มีจำนวนแรงงาน 3 คน มูลค่าทรัพย์สิน 18 ล้านบาท

ตารางที่ 21.02 ความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตราค่าชลประทานที่เหมาะสม

ความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตราค่าชลประทาน	จำนวน (ราย)
ในภาคการเกษตร (บาท/ไร่/ปี)	41
0.00	3
1.00-5.00	37
6.00-10.00	1
11.00-15.00	0
16.00-20.00	0
มากกว่า 20.00	0
ไม่แสดงความคิดเห็น	0
อัตราค่าชลประทานต่ำสุด 0.00	
อัตราค่าชลประทานสูงสุด 9.00	
อัตราค่าชลประทานเฉลี่ย 3.82	
นอกภาคการเกษตร (บาท/ลบ.ม.)	41
0.00	1
0.10-0.50	25
0.60-1.00	10
1.10-1.50	1
1.60-2.00	2
มากกว่า 2.00	2
ไม่แสดงความคิดเห็น	0
อัตราค่าชลประทานต่ำสุด 0.00	
อัตราค่าชลประทานสูงสุด 5.00	
อัตราค่าชลประทานเฉลี่ย 0.20	

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543 .

12.1.1 ปริมาณการใช้น้ำ

บริษัท น้ำตาลมิตรผล จำกัด ใช้น้ำจากทางน้ำธรรมชาติโดยการสูบจากแหล่งน้ำขึ้น มาใช้ประมาณ 132,000 ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน โดยนำมาใช้เพื่อเป็นวัตถุดิบในการผลิตปริมาณ 92,400 ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน ใช้เพื่อการหล่อเย็นปริมาณ 26,400 ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน และใช้ เพื่อทำความสะอาดปริมาณ 13,200 ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน แต่น้ำที่ใช้เพื่อการอุปโภคบริโภคเป็น น้ำประปา ส่วนโรงงานน้ำแข็งด่านช้าง ใช้น้ำชลประทานประมาณ 350 ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน โดยใช้ เป็นวัตถุดิบในการผลิตประมาณ 350 ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน และใช้น้ำบางส่วนในการหล่อเย็น

12.1.2 การจ่ายเงินค่าน้ำดิบ

ในการจ่ายค่าน้ำดิบ บริษัท น้ำตาลมิตรผล จำกัด เป็นผู้ใช้น้ำจากลำน้ำธรรมชาติจึง ไม่เสียค่าน้ำให้แก่หน่วยงานใด แต่อย่างไรก็ดี บริษัท น้ำตาลมิตรผล จำกัด ต้องเสียค่าใช้จ่ายใน ส่วนของน้ำประปาที่นำมาใช้ในการอุปโภคบริโภคภายในโรงงานประมาณ 18,500 บาทต่อเดือน ส่วนโรงงานน้ำแข็งด่านช้าง ไม่มีค่าใช้จ่ายในการใช้น้ำดิบ

12.1.3 อุปสงค์ในการใช้น้ำดิบ

ความต้องการใช้น้ำในอนาคตของทางโรงงานหรือบริษัท พบว่า ความต้องการใช้น้ำ ของบริษัท น้ำตาลมิตรผล จำกัด ไม่เปลี่ยนแปลง กล่าวคือ ยังคงมีความต้องการใช้น้ำดิบจากทาง น้ำธรรมชาติในอนาคตประมาณ 132,000 ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน แต่ในส่วนของโรงงานน้ำแข็งด่าน ช้าง ยังคงมีความต้องการใช้น้ำดิบจากทางน้ำชลประทานในปริมาณ 350 ลูกบาศก์เมตรเช่นเดิม แต่มีความต้องการใช้น้ำบาดาลเพิ่มขึ้นอีก 350 ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน

12.1.4 ความคิดเห็นที่มีต่อค่าน้ำดิบ

ความคิดเห็นของโรงงานหรือบริษัทที่มีต่ออัตราค่าน้ำที่ต้องจ่ายในปัจจุบัน บริษัท น้ำตาลมิตรผล จำกัด และโรงงานน้ำแข็งด่านช้าง ต่างไม่แสดงความคิดเห็นในประเด็นนี้

12.1.5 ปัญหาในการใช้น้ำ

ปัญหาในการใช้น้ำจากทางโรงงานหรือบริษัท มีดังนี้ บริษัท น้ำตาลมิตรผล จำกัด ไม่มีปัญหาเรื่องปริมาณน้ำ แต่จะมีปัญหาเรื่องคุณภาพน้ำในเรื่องของตะกอนที่มีปะปนอยู่ในน้ำดิบที่สูบขึ้นมาใช้ เนื่องจากน้ำที่จะนำมาใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์ของบริษัทจะต้องมีคุณภาพที่ผ่านเกณฑ์ของทางโรงงานที่กำหนดไว้ ส่วนโรงงานเชิงด่านช้าง มีปัญหาในการใช้น้ำดิบในเรื่องของปริมาณน้ำที่มีไม่แน่นอน และมีปัญหาในเรื่องของคุณภาพน้ำดิบที่มีตะกอน

12.1.6 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าชลประทาน

ความคิดเห็นที่เกี่ยวกับการจัดเก็บค่าชลประทาน บริษัท น้ำตาลมิตรผล จำกัด และโรงงานเชิงด่านช้าง ต้องการให้หน่วยงานราชการหรือเอกชนเข้ามาจัดหาและพัฒนาทั้งแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำให้แก่ทางโรงงาน โดยบริษัท น้ำตาลมิตรผล จำกัด มีความยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทานลูกบาศก์เมตรละ 10 บาท โดยบริษัทจะชำระที่สำนักงานโครงการฯ เป็นรายปี ส่วนโรงงานเชิงด่านช้าง ไม่มีความยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน

ทัศนคติว่าต้องการให้หน่วยงานใดเข้ามาทำหน้าที่ในการจัดหาแหล่งน้ำ ระบบส่งน้ำ และจัดเก็บค่าชลประทาน บริษัท น้ำตาลมิตรผล จำกัด เห็นว่าควรให้กรมชลประทาน

ความเห็นเกี่ยวกับการนำค่าชลประทานที่จัดเก็บได้ไปใช้ประโยชน์ทางบริษัท น้ำตาลมิตรผล จำกัด มีความเห็นว่าควรนำเงินที่เก็บได้มาใช้ในการบำรุงรักษาระบบส่งน้ำ และใช้เงินบางส่วนเป็นเงินเดือนของข้าราชการในหน่วยงานที่จัดเก็บเพื่อที่จะไม่ต้องใช้งบประมาณจากส่วนกลาง ส่วนโรงงานเชิงด่านช้าง มีความเห็นว่าควรนำเงินค่าชลประทานที่จัดเก็บได้มาใช้ในการซ่อมแซมระบบส่งน้ำหรือลำห้วยที่เสียหายให้สามารถใช้งานได้ และนำเงินที่เก็บได้เข้าสู่กองทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทาน

12.1.7 การตระหนักถึงกฎหมายเกี่ยวกับค่าชลประทาน

ทัศนคติทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการเรียกเก็บค่าชลประทาน พบว่า โรงงานและบริษัท ทั้ง 2 แห่ง ไม่ทราบมาก่อนว่าค่าชลประทานที่จัดเก็บได้ตามกฎหมายนั้นต้องนำเข้ากองทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทาน และไม่ทราบมาก่อนว่าตามพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 และฉบับแก้ไขปรับปรุง พ.ศ. 2518 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรสามารถออกกฎกระทรวงกำหนดทางน้ำเพื่อเรียกเก็บค่าชลประทานจากผู้นำนอกการเกษตรในอัตรา 0.50 บาทต่อลูกบาศก์เมตร และในภาคการเกษตรในอัตรา 5 บาทต่อไร่ โดยที่บริษัท น้ำตาลมิตรผล จำกัด และโรงงานเชิงด่านช้าง ต่างไม่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของอัตราค่าชลประทานตามพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง

12.2 การประปา

จากการสัมภาษณ์การประปา 2 แห่ง ได้แก่ การประปาสวนภูมิภาคอำเภอด่านช้าง และการประปาเทศบาลตำบลหนองหญ้าไซ เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ข้อมูลการใช้น้ำ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าชลประทาน ดังนี้

12.2.1 จำนวนผู้น้ำ และปริมาณการใช้น้ำ

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนของการประปาทั้ง 2 แห่ง ดังนี้ ประปาสวนภูมิภาคอำเภอด่านช้าง ตั้งอยู่ในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว ใช้น้ำจากลำน้ำธรรมชาติในการผลิตน้ำประปา มีจำนวนผู้น้ำทั้งหมด 2,348 ราย โดยขายน้ำประปาให้แก่ผู้น้ำในอัตราที่แตกต่างกัน ส่วนการประปาเทศบาลตำบลหนองหญ้าไซ ตั้งอยู่นอกเขตพื้นที่โครงการฯ โดยอยู่ห่างจากโครงการฯ ประมาณ 13 กิโลเมตร ใช้น้ำจากทางน้ำชลประทานและน้ำบาดาลในการผลิตน้ำประปา มีจำนวนผู้น้ำทั้งหมด 850 ราย โดยขายน้ำประปาให้แก่ผู้น้ำในอัตราคงที่ 4 บาทต่อลูกบาศก์เมตร

การประปาสวนภูมิภาคได้มีการสูบน้ำจากทางน้ำธรรมชาติมาทำการผลิตน้ำประปาเป็นปริมาณ 647,000 ลูกบาศก์เมตรต่อปี ส่วนการประปาเทศบาลตำบลหนองหญ้าไซ ไม่ได้ตอบคำถามในประเด็นนี้

12.2.2 อุปสงค์การใช้น้ำประปา

การคาดการณ์ถึงความต้องการใช้น้ำในอนาคต การประปาส่วนภูมิภาคอำเภอด่านช้าง คาดว่าในอนาคตจะมีผู้ใช้น้ำเพิ่มขึ้นอีกประมาณ 200 ราย โดยการประปาคาดว่าในอีก 5 ปีข้างหน้าปริมาณความต้องการน้ำประปาจะเพิ่มสูงขึ้นเป็นจำนวน 720,000 ลูกบาศก์เมตรต่อปี แต่การประปาคาดว่าสามารถที่จะจัดหาเพื่อนำมาผลิตเป็นน้ำประปาได้เพียงพอกับความต้องการที่เพิ่มสูงขึ้น ส่วนการประปาเทศบาลหนองหญ้าไซ คาดว่าในอนาคตจะมีจำนวนผู้ใช้น้ำเพิ่มขึ้นเป็น 900 ราย แต่การประปาไม่สามารถคาดการณ์ปริมาณความต้องการใช้น้ำที่เพิ่มสูงขึ้นได้

12.2.3 ปัญหาการใช้น้ำดิบ

ปัญหาการใช้น้ำบาดาลในการผลิตน้ำประปา พบว่า มีการประปาส่วนภูมิภาคไม่มีปัญหาในเรื่องของปริมาณน้ำ แต่มีปัญหาในเรื่องของคุณภาพของน้ำเล็กน้อย กล่าวคือ น้ำดิบที่การประปาสูบขึ้นมาใช้มีตะกอน ส่วนการประปาเทศบาลตำบลหนองหญ้าไซ มีปัญหาในเรื่องของปริมาณน้ำดิบที่ขาดแคลนในช่วงฤดูแล้ง แต่ไม่มีปัญหาในเรื่องคุณภาพของน้ำ

12.2.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าชลประทาน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าชลประทาน ในกรณีที่ ถ้ามีหน่วยงานราชการหรือเอกชนเข้ามาจัดหาพัฒนาเฉพาะแหล่งน้ำ ระบบส่งน้ำ หรือจัดหาและพัฒนาทั้งแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ การประปาส่วนภูมิภาคอำเภอด่านช้างไม่ต้องการให้หน่วยงานเข้ามาจัดหาและพัฒนาทั้งแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ ส่วนการประปาเทศบาลตำบลหนองหญ้าไซ ต้องการให้หน่วยงานเข้ามาจัดหาทั้งแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำให้แก่การประปา โดยที่การประปาไม่มีความยินดีที่จะจ่ายทั้งในส่วน of ค่าติดตั้งมิเตอร์ ค่าระบบส่งน้ำ ค่าบริการอื่น ๆ รวมถึงค่าชลประทาน

12.2.5 การตระหนักถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บค่าชลประทาน

การตระหนักทางด้านกฎหมาย การประปาส่วนภูมิภาคอำเภอด่านช้าง และการประปาเทศบาล ไม่ทราบในเรื่องเกี่ยวกับค่าชลประทานที่กรมชลประทานจัดเก็บได้ตามกฎหมาย จะต้องนำเข้ากองทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทาน ส่วนในประเด็นตามที่พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 และฉบับแก้ไขปรับปรุง พ.ศ. 2518 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สามารถออกกฎกระทรวงเพื่อเรียกเก็บค่าชลประทานจากผู้ใช้น้ำในภาคเกษตรได้ในอัตรา 5 บาทต่อไร่ต่อปี และสามารถเรียกเก็บจากผู้ใช้น้ำนอกภาคการเกษตรได้ในอัตรา 0.50 บาทต่อลูกบาศก์เมตร พบว่า การประปาส่วนภูมิภาคอำเภอด่านช้างได้เคยทราบมาก่อน ส่วนการประปาเทศบาลตำบลหนองหญ้าไซไม่ทราบ

ความเหมาะสมของอัตราค่าชลประทานที่ได้ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการชลประทานหลวงทั้งที่เรียกเก็บจากผู้ใช้น้ำในภาคการเกษตร และผู้ใช้น้ำนอกภาคการเกษตร การประปาทั้ง 2 แห่ง ไม่แสดงความคิดเห็นในประเด็นนี้

12.3 โรงพยาบาลหัวหิน

จากการตอบแบบสอบถามของโรงพยาบาลหัวหิน ทำให้ทราบเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้น้ำ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าชลประทาน ดังนี้

12.3.1 ปริมาณการใช้น้ำ

โรงพยาบาลหัวหิน เป็นโรงพยาบาลที่มีเจ้าหน้าที่ 180 คน มีมูลค่าทรัพย์สิน 150 ล้านบาท ตั้งอยู่ในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว โดยอยู่ห่างจากโครงการฯ ประมาณ 40 กิโลเมตร ได้ใช้น้ำจากทางน้ำชลประทานของโครงการฯ เป็นปริมาณ 2,975 ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน และน้ำประปาจากการประปาเทศบาลตำบลหัวหิน เป็นปริมาณ 625 ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน เพื่อนำไปใช้ในการทำความสะอาด โดยในปัจจุบันโรงพยาบาลต้องเสียค่าใช้จ่ายทางด้านน้ำประปาในอัตรา 4 บาทต่อลูกบาศก์เมตร คิดเป็นรายจ่ายค่าน้ำประปา 2,500 บาทต่อเดือน

12.3.2 อุปสงค์การใช้น้ำ

ในอนาคตโรงพยาบาลมีความต้องการที่จะใช้น้ำดิบและน้ำประปาเพิ่มขึ้นเป็น 4,000 ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน

ปัญหาในการใช้น้ำของโรงพยาบาล พบว่า โรงพยาบาลประสบกับปัญหาเรื่องปริมาณน้ำที่ไม่เพียงพอในฤดูแล้ง นอกจากนี้โรงพยาบาลยังประสบกับปัญหาในเรื่องของคุณภาพน้ำ โดยเฉพาะในส่วนของตะกอน

12.3.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าชลประทาน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าชลประทาน ในกรณีที่ ถ้ามีหน่วยงานราชการหรือเอกชนเข้ามาจัดหาพัฒนาเฉพาะแหล่งน้ำ ระบบส่งน้ำ หรือจัดหาและพัฒนาทั้งแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ แล้วทางโรงพยาบาลมีความต้องการใช้น้ำที่ทางหน่วยงานราชการหรือเอกชนจัดหาให้ และมีความยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทานในอัตรา 9 บาทต่อลูกบาศก์เมตร โดยทางโรงพยาบาลจะเป็นผู้มาชำระที่สำนักงานโครงการชลประทานเป็นรายเดือน

สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับหน่วยงานที่ควรมาทำหน้าที่จัดหาน้ำ ระบบส่งน้ำ และจัดเก็บค่าชลประทาน โรงพยาบาลมีความคิดเห็นว่าควรให้การประปาเป็นผู้ดำเนินการ เนื่องจากปัจจุบันการประปาเทศบาลได้ดำเนินการอยู่แล้ว

12.3.4 การตระหนักถึงกฎหมายเกี่ยวกับค่าชลประทาน

การตระหนักเกี่ยวกับกฎหมายชลประทาน พบว่า โรงพยาบาลทราบว่าเงินค่าชลประทานที่จัดเก็บได้จะต้องนำเข้ากองทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทาน และทราบว่าตามพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 และฉบับแก้ไขปรับปรุง พ.ศ. 2518 กรมชลประทานสามารถเรียกเก็บค่าชลประทานจากผู้ใช้น้ำนอกภาคการเกษตรในอัตรา 0.50 บาทต่อลูกบาศก์เมตร และในภาคการเกษตรในอัตรา 5 บาทต่อไร่ โดยโรงพยาบาลไม่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของอัตราค่าชลประทานตามพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง

12.4 ความคิดเห็นของผู้ใช้น้ำนอกภาคการเกษตร

บริษัท น้ำตาลมิตรผล จำกัด ไม่ได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม แต่โรงงานน้ำตาลด้านข้าง ได้เสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า ในอดีตทางโรงงานน้ำแ่งมีการใช้น้ำจากลำห้วยมาใช้ในการผลิตน้ำแ่ง โดยที่ในฤดูแล้งปริมาณน้ำก็เพียงพอต่อการผลิต และไม่เสียค่าน้ำดิบมาก่อน แต่เมื่อมีการสร้างอ่างเก็บน้ำกระเสียว ลำห้วยธรรมชาติจึงเป็นทางน้ำชลประทาน เพราะเหตุใดโรงงานน้ำแ่งจึงต้องเสียค่าน้ำชลประทาน

การประปาส่วนภูมิภาคอำเภอด่านช้าง การประปาเทศบาลตำบลหนองหญ้าไซ และโรงพยาบาลหัวหิน ไม่ได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

ข้อมูลพื้นฐานของโครงการ

ชื่อโครงการ

อ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียว

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว

วัตถุประสงค์โครงการ

☒ การเพาะปลูก	☒ เลี้ยงสัตว์, ประมง	☐ การบูรณะสภาพที่ดิน
☒ อุปโภคบริโภค	☐ การคมนาคม	☒ การท่องเที่ยว
☐ ผลิตรกระแสไฟฟ้า	☒ ป้องกันอุทกภัย	
☐ อื่นๆ		

ที่ตั้ง

ชื่อหมู่บ้าน

a

หมู่ที่

a

ตำบล

a

อำเภอ

คำนซ้าง

จังหวัด

สุพรรณบุรี

อาณาเขต

ละติจูด

14°49'59"เหนือ

ลองจิจูด

99°39'41" ตะวันออก

ทิศเหนือ

ตำบล

-

จังหวัด

ชัยนาท

จังหวัด

อุทัยธานี

ทิศใต้

ตำบล

-

จังหวัด

สุพรรณบุรี

จังหวัด

กาญจนบุรี

ทิศตะวันออก

ตำบล

อำเภอ

สามชุก

จังหวัด

สุพรรณบุรี

ทิศตะวันตก

ตำบล

อำเภอ

คำนซ้าง

จังหวัด

สุพรรณบุรี

สภาพพื้นที่โครงการ

พื้นที่โครงการ (ไร่)

166,260

พื้นที่ชลประทาน (ไร่)

110,844

จังหวัด

สุพรรณบุรี

110,844

ไร่

จังหวัด

ไร่

ลักษณะท่วงาน

☒ เขื่อนกักเก็บน้ำ

ค่าก่อสร้าง (ล้านบาท)

960

☒ เขื่อนดิน

☐ เขื่อนคอนกรีต

☐ หินทิ้งแกนดินเหนียว

พื้นที่รับน้ำฝน (ตร.กม.)

-

ความจุที่ระดับสูงสุด (ล้าน ลบ.ม.)

390

พื้นที่อ่างเก็บน้ำ (ตร.กม.)

46

ความจุที่ระดับเก็บกัก (ล้าน ลบ.ม.)

240

ความกว้างสันเขื่อน (เมตร)

8

ความจุที่ระดับต่ำสุด (ล้าน ลบ.ม.)

40

ความกว้างฐานเขื่อน (เมตร)

170

ความสูงตัวเขื่อน (เมตร)

32.5

ความยาวเขื่อน (เมตร)

4,250

☒ เชื้อนระบายน้ำ	ค่าก่อสร้าง (ล้านบาท)	11.4		
ชนิดบานระบาย	☐ บานตรง	☒ บานโค้ง		
จำนวนช่องระบาย (ช่อง)	3	กว้างช่องละ (เมตร)	6.00	สูง (เมตร)
จำนวนช่องระบาย (ช่อง)		กว้างช่องละ (เมตร)		สูง (เมตร)
ปริมาณน้ำระบายสูงสุดตามที่ออกแบบ (ลบ.ม./วินาที)	260			
จำนวนประตูเรือสัญจร (ช่อง)		กว้างช่องละ (เมตร)		

☐ ประตูระบายน้ำ	ค่าก่อสร้าง (บาท)			
ชนิดบานระบาย	☐ บานตรง	☐ บานโค้ง		
จำนวนช่องระบาย (ช่อง)		กว้างช่องละ (เมตร)		สูง (เมตร)
จำนวนช่องระบาย (ช่อง)		กว้างช่องละ (เมตร)		สูง (เมตร)
ปริมาณน้ำระบายสูงสุดตามที่ออกแบบ (ลบ.ม./วินาที)				
จำนวนประตูเรือสัญจร (ช่อง)		กว้างช่องละ (เมตร)		

☐ ฝ่ายทดน้ำ	ค่าก่อสร้าง (บาท)			
☐ ฝ่ายหินก่อ	☐ ฝ่ายยาง	☐ ฝ่ายคอนกรีตเสริมเหล็ก		
ความยาวสันฝาย (เมตร)		ความสูงสันฝาย (เมตร)		
ปริมาณน้ำผ่านฝายสูงสุดตามที่ออกแบบ (ลบ.ม./วินาที)				

☐ สถานีสูบน้ำ	ค่าก่อสร้าง (บาท)		หมายเหตุ	
จำนวนเครื่อง (เครื่อง)		ขนาดเครื่อง (ลบ.ม./วินาที)		
จำนวนเครื่อง (เครื่อง)		ขนาดเครื่อง (ลบ.ม./วินาที)		
จำนวนเครื่อง (เครื่อง)		ขนาดเครื่อง (ลบ.ม./วินาที)		
ปริมาณน้ำสูงสุดที่สูบ (ลบ.ม./วินาที)				

ระบบการส่งน้ำ	☒ ส่งน้ำด้วย Gravity	☐ สูบน้ำด้วยไฟฟ้า
	☐ ทั้งแบบ Gravity และสูบน้ำด้วยไฟฟ้า	

อาคารที่สำคัญของโครงการ

รวมทั้งหมด(แห่ง) 472

☒ ประตูละบายปากคลองสายใหญ่ฝั่งซ้าย (ท่อระบายฝั่งซ้าย) จำนวนช่องระบาย(ช่อง) 2 ท่อ

ชนิดบาน ☒ บานตรง ☐ บานโค้ง ท่อ Ø(เมตร)

กว้างช่องละ (เมตร) 2.00 สูง (เมตร) 1.75

ปริมาณน้ำระบายสูงสุดตามที่ออกแบบ (ลบ.ม./วินาที) 11.091

☒ ประตูละบายปากคลองสายใหญ่ฝั่งขวา (ท่อระบายฝั่งขวา) จำนวนช่องระบาย(ช่อง) 1 ท่อ

ชนิดบาน ☒ บานตรง ☐ บานโค้ง ท่อ Ø(เมตร)

กว้างช่องละ (เมตร) 1.50 สูง (เมตร) 1.75

ปริมาณน้ำระบายสูงสุดตามที่ออกแบบ (ลบ.ม./วินาที) 3.85

☒ ประตูละบายปากคลอง จำนวน (แห่ง) 7

ชนิดบาน ☐ บานตรง ☐ บานโค้ง

☒ ประตูละบายกลางคลอง จำนวน (แห่ง) 1

ชนิดบาน ☐ บานตรง ☐ บานโค้ง

☒ ประตูละบายปลายคลอง จำนวน (แห่ง) 7

ชนิดบาน ☐ บานตรง ☐ บานโค้ง

☒ ท่อระบายปากคลอง จำนวน (แห่ง) 7

☐ ท่อระบายกลางคลอง จำนวน (แห่ง)

☒ ท่อระบายปลายคลอง จำนวน (แห่ง) 7

☐ สะพานน้ำ จำนวน (แห่ง)

☐ รางเท จำนวน (แห่ง)

☐ น้ำตก จำนวน (แห่ง)

☒ น้ำตกทดน้ำ จำนวน (แห่ง) 44

☒ อาคารทดน้ำ จำนวน (แห่ง) 70

☐	ท่อเชื่อม	จำนวน (แห่ง)	
☒	ท่อลอด	จำนวน (แห่ง)	14
☒	ท่อส่งน้ำเข้านา	จำนวน (แห่ง)	285
☐	ท่อรับน้ำป่า	จำนวน (แห่ง)	
☐	รางรับน้ำป่า	จำนวน (แห่ง)	
☐	อาคารทิ้งน้ำ	จำนวน (แห่ง)	
☒	สะพานข้ามคลอง	จำนวน (แห่ง)	28
☐	ท่อทิ้งน้ำ	จำนวน (แห่ง)	
☐	อื่น ๆ	จำนวน (แห่ง)	

คลองส่งน้ำสายใหญ่, สายย่อยและสายซอย

	ชื่อคลอง	ลักษณะ	ความยาว (กม.)	ปริมาณน้ำที่ออกแบบ (ลบ.ม./วินาที)	พื้นที่ส่งน้ำ (ไร่)
	คลองส่งน้ำสายใหญ่				
1	LMC	คาคคอนกรีต	7.00	3.850	7,786
2	RMC	คาคคอนกรีต	20.80	11.091	25,635
	สายย่อยและสายซอย				
1	1R-LMC	คาคคอนกรีต, คลองดิน	16.16	3.020	14,797
2	1L-1R-LMC	คลองดิน	10.16	1.380	12,065
3	1L-RMC	คลองดิน	9.80	1.840	13,434
4	1R-RMC	คาคคอนกรีต, คลองดิน	15.15	3.250	23,285
5	2L-RMC	คาคคอนกรีต, คลองดิน	12.50	2.120	13,840
	คลองระบาย	คลองดิน	94	a	

หมายเหตุ : ปริมาณน้ำที่ออกแบบเป็นปริมาณน้ำที่ปากคลองเพราะคลองส่งน้ำจะมีขนาดลดลงจากปากคลองไปท้ายคลอง

การปลูกพืช

ปี พ.ศ.

2542

พื้นที่เป้าหมาย (ไร่)

110,844

	ชนิดพืชที่ปลูก	พื้นที่ (ไร่)	ระยะเวลาการปลูก (วัน)	ปริมาณน้ำที่ใช้ (มม.)	จำนวนผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)
X	กะหล่ำปลี	47,879	100-120	380-500	924
	กล้วย			700-1,700	
	ข้าวนาปี			500-1,000	
	ข้าวนาปรัง			500-1,000	
	ข้าวโพด			500-800	
	ข้าวฟ่าง			450-650	
	แคร์รอต			450-600	
	แตงโม			400-600	
	ถั่ว(ฝักสด)			300-500	
	ถั่ว(เมล็ด)			350-500	
	ถั่วลิสง			500-700	
	ถั่วเหลือง			450-700	
	ทานตะวัน			600-1,000	
	ฝ้าย			700-1,300	
	พริก			600-900	
X	มะเขือเทศ	1,480	a	400-600	a
	มันฝรั่ง			500-700	
	ไม้ผล			900-1,200	
	ยาสูบ			400-600	
X	สับปะรด	61,443	a	700-1,000	13,300
	หัวหอม			350-550	
	อ้อย			1,000-1,500	
	องุ่น			500-1,200	
	กระเทียม			a	

หมายเหตุ : ค่าปริมาณการใช้น้ำของพืชเป็นค่าของช่วงปริมาณการใช้น้ำโดยทั่วไป

วิธีการส่งน้ำ

☒	ส่งน้ำแบบรอบเวร
☒	ส่งแบบตลอดเวลา

☐	ส่งน้ำแบบหมุนเวียน
☐	ส่งตามคำขอจากผู้ใช้

กิจกรรมการจัดสรรน้ำ

☒	การเกษตร	ปริมาณน้ำ (ล้าน ลบ.ม.)	200
☒	การปลูกข้าวนาปี	ปริมาณน้ำ (ล้าน ลบ.ม.)	70
☒	การประปา อุตสาหกรรม บริโภค	ปริมาณน้ำ (ล้าน ลบ.ม.)	5
☐	ประมง	ปริมาณน้ำ (ล้าน ลบ.ม.)	
☒	โรงงานอุตสาหกรรม	ปริมาณน้ำ (ล้าน ลบ.ม.)	5
☐	ผลักดันน้ำเค็ม	ปริมาณน้ำ (ล้าน ลบ.ม.)	
☐	คมนาคมทางน้ำ	ปริมาณน้ำ (ล้าน ลบ.ม.)	

แหล่งเงินทุน

☒	กรมชลประทาน, งบประมาณแผ่นดิน
☐	เงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ
☐	เงินกู้จากต่างประเทศ

ระยะเวลาการก่อสร้างและอายุการใช้งานของโครงการ

รายการ	ระยะเวลาการก่อสร้าง (ปี พ.ศ.)	อายุการใช้งานที่ผ่านมา (ปี)	ค่าก่อสร้าง (ล้านบาท)
1. ก่อสร้างหัวงานและอาคารประกอบ	2515-2522	20	558
2. ระบบส่งน้ำ	2522-2524	18	175
3. ระบบระบายน้ำ			
4. ก่อสร้างทางลัดเลียง	2518	24	95.2
5. จัดหาที่ดิน, เว้นคือที่ดิน	2518-2522	20	120.4
6. เครื่องจักร, เครื่องมือ, ครุภัณฑ์			
7. อื่นๆ สร้างเขื่อนทดน้ำ	2522-2524	18	11.4
รวม			960.0

หมายเหตุ : - ระยะเวลาการก่อสร้างถ้าไม่ระบุปี พ.ศ. จะระบุเป็นจำนวนปีที่ก่อสร้าง
- บางโครงการจะสรุปค่าก่อสร้างรวมทั้งโครงการมาเลยจะปรากฏข้อมูลในช่องรวม

รายการซ่อมแซมและบำรุงรักษา (Maintenance Cost)

รายการ	2,540	2,541	2,542
1. ห้างงานและอาคารประกอบ			
2. งานระบบส่งน้ำ	a	a	16,660,425
3. งานระบบระบายน้ำ			
4. งานปรับปรุงทางลำเลียง			
5. งานปรับปรุงบ้านพัก	a	a	500,000
6. งานกำจัดวัชพืช	a	a	100,000
7. งานขุดลอก	a	a	7,524,900
8. งานซ่อมแซมเครื่องจักร, ยานพาหนะ			
9. อัตราค่าจ้าง	a	a	19,566,360
ข้าราชการ 14 คน			
ลูกจ้างประจำ 115 คน			
ลูกจ้างชั่วคราว 185 คน			
รวม	a	44,669,146	44,351,685

หมายเหตุ : X หมายถึง ชนิดของข้อมูลที่เลือก, ข้อมูลที่มี
a หมายถึง มีข้อมูลแต่ไม่ทราบค่า/ไม่ได้แจ้งมา
ช่องว่าง หมายถึง ไม่มีข้อมูล

โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเพชรบุรี (12)

โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเพชรบุรี (12)

1. ประวัติความเป็นมาของโครงการ

พื้นที่สองฝั่งของแม่น้ำเพชรบุรี มีประมาณสองแสนกว่าไร่ แต่ใช้ในการเพาะปลูกได้ไม่ถึงครึ่งของเนื้อที่ทั้งหมด โดยเฉพาะทางฝั่งขวาซึ่งมีพื้นที่เพาะปลูกประมาณแสนกว่าไร่ แต่ใช้เพาะปลูกได้เพียง 12,000 ไร่ ที่เหลือปล่อยเป็นที่รกร้างว่างเปล่า การเกษตรกรรมในบริเวณนี้ได้อาศัยน้ำฝนแต่เพียงอย่างเดียว และพื้นที่บางแห่งยังถูกฝนชะล้างผิวดินลงสู่แม่น้ำก่อให้เกิดผลกระทบต่อความอุดมสมบูรณ์ของดิน จึงใช้ที่ดินสำหรับเพาะปลูกพืชไร่ได้เพียงเล็กน้อย

กรมชลประทานจึงได้พิจารณาการจัดหาน้ำให้แก่พื้นที่เพาะปลูกดังกล่าว เพื่อให้สามารถใช้ที่ดินเพาะปลูกอย่างมีประสิทธิภาพ กรมชลประทานเริ่มทำการสำรวจสถิติน้ำฝน และน้ำท่าในลุ่มน้ำเพชรบุรีขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2465 จนถึง พ.ศ. 2479 พร้อมทั้งสำรวจรายละเอียดในด้านต่าง ๆ และได้วางโครงการพัฒนาลุ่มน้ำเพชรบุรีเป็น 4 ระยะ (กรมชลประทาน, 2526) ได้แก่

โครงการระยะที่ 1 เป็นงานประเภททดและส่งน้ำ โดยสร้างเขื่อนทดน้ำเพชรที่บ้านท่าพริก ตำบลท่าคอย อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี เพื่อทดน้ำในแม่น้ำเพชรบุรีให้แก่พื้นที่ตอนบนของทุ่งราบทางฝั่งตะวันออกจำนวน 144,000 ไร่ และทางฝั่งตะวันตก จำนวน 70,000 ไร่ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะลาดเท เหมาะแก่การส่งน้ำ โดยงานขั้นแรก เป็นการสร้างระบบส่งน้ำทางฝั่งขวาก่อน เนื่องจากน้ำมีจำนวนจำกัดและพื้นที่เพาะปลูกทางฝั่งขวามีจำนวนมาก และภูมิประเทศมีทุ่งที่ลาดเทเหมาะแก่การส่งน้ำได้ดีกว่าฝั่งซ้าย และเมื่อได้สร้างเขื่อนและงานส่งน้ำทางฝั่งขวาเสร็จแล้ว ปรากฏว่ามีประชาชนเข้าจับจองหักร้างถางพงเข้าทำไร่บริเวณเนื้อที่จากแนวทางหลวงเข้ามายังฝั่งแม่น้ำเพชรบุรี การที่ประชาชนเข้ามาหักร้างถางพงทำไร่ทำให้ส่งผลกระทบต่อโครงการฝั่งตะวันออกหรือฝั่งขวา กล่าวคือ การที่ประชาชนหันไปทำไร่ซึ่งให้รายได้ที่ดีกว่าการทำนา และต้องการน้ำน้อยกว่า ส่งผลให้น้ำของโครงการฝั่งตะวันออกเหลือ กรมชลประทานจึงได้เห็นควรให้สร้างโครงการฝั่งตะวันตกหรือทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำเพชรบุรี เมื่อ พ.ศ. 2493 และรับน้ำเพิ่มเติมจากทิวเขาด้านตะวันตกด้วย

โครงการระยะที่ 2 เป็นงานประเภทกักเก็บน้ำ โดยการสร้างเขื่อนเก็บกักน้ำแก่งกระจาน ที่ตำบลสองพี่น้อง อำเภอกำแพง จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งอยู่ทางด้านเหนือของเขื่อนเพชรบุรีขึ้นไป 27 กิโลเมตร น้ำในเขื่อนแก่งกระจานสามารถเพิ่มพื้นที่เพาะปลูกในเขตชลประทานได้อีก 122,000 ไร่

โครงการระยะที่ 3 เป็นงานประเภทกักเก็บน้ำ โดยการสร้างเขื่อนเก็บกักน้ำแม่ประจันต์ พร้อมทั้งขยายระบบส่งน้ำทางฝั่งซ้ายสำหรับพื้นที่ 80,000 ไร่

โครงการระยะที่ 4 เป็นงานประเภทกักเก็บน้ำ โดยการสร้างเขื่อนเก็บกักน้ำห้วยผากขึ้น ซึ่งจะดำเนินการหลังจากโครงการระยะที่ 3 แล้วเสร็จ

เนื่องจากขอบเขตการศึกษาของโครงการศึกษาการบริหารจัดเก็บค่าน้ำได้เลือกศึกษา เฉพาะในส่วนของโครงการระยะที่ 1 และ 2 คือ โครงการเขื่อนเพชรบุรีและโครงการเขื่อนแก่งกระจาน ซึ่งต่อมาเรียกว่าโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเพชรบุรี

2. วัตถุประสงค์โครงการ

เพื่อการชลประทาน ป้องกันอุทกภัย การอุปโภคบริโภค ขณะเดียวกันได้ออกแบบไว้เพื่อการผลิตกระแสไฟฟ้า

3. สถานที่ตั้งของโครงการ

โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเพชรบุรีสังกัดสำนักชลประทานที่ 10 โครงการฯ ตั้งอยู่ที่ อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรีมีอาณาเขตติดต่อดังนี้ ทิศเหนือติดต่อกับจังหวัดราชบุรีและ จังหวัดสมุทรสาคร ทิศใต้ติดต่อกับจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทิศตะวันออกติดต่อกับอำเภอไทย และ ทิศตะวันตกติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า ดังแผนที่แสดงอาณาเขตใน หัวข้อลักษณะทางวิศวกรรมศาสตร์ของโครงการ

4. ลักษณะพื้นที่โครงการ

โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเพชรบุรีมีพื้นที่โครงการทั้งหมด 532,050 ไร่ เป็นพื้นที่ชลประทาน 468,280 ไร่ โดยอยู่ในเขตจังหวัดเพชรบุรีทั้งหมด และจัดเป็นพื้นที่ชลประทานระดับที่ 2 ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีระบบคันคูน้ำแต่ยังไม่มีการจัดรูปที่ดิน

5. การใช้ประโยชน์จากน้ำชลประทานและที่ดิน

โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเพชรบุรีจะต้องจัดสรรน้ำจำนวน 745.60 ล้านลูกบาศก์เมตร ให้แก่กิจกรรมต่าง ๆ (ข้อมูลปี 2542) ดังนี้

1. เพื่อการประปาและอุปโภคบริโภค จำนวน 62.20 ล้านลูกบาศก์เมตร
2. เพื่อผลักดันน้ำเค็ม จำนวน 93.30 ล้านลูกบาศก์เมตร
3. เพื่อการปลูกข้าวนาปี จำนวน 559.00 ล้านลูกบาศก์เมตร
4. เพื่อการอุตสาหกรรม (โรงงานอุตสาหกรรม) จำนวน 31.10 ล้านลูกบาศก์เมตร

นอกจากนี้ยังมีการใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตรอื่น ๆ และการผลิตกระแสไฟฟ้า

การใช้ประโยชน์ของที่ดินในเขตพื้นที่ชลประทาน เกษตรกรในพื้นที่ชลประทานส่วนใหญ่ เพาะปลูกข้าวโดยเฉพาะในฤดูฝน นอกจากนี้ยังมีการเพาะปลูก ถั่วลิสง ถั่วเหลือง ถั่วเขียว แตงโม ข้าวโพดหวาน และเผือก เป็นต้น

6. ศักยภาพของโครงการ

โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเพชรบุรีมีอ่างเก็บน้ำแก่งกระจานเป็นแหล่งน้ำต้นทุนความจุ 710 ล้านลูกบาศก์เมตร โดยมีเขื่อนเพชรบุรีทำหน้าที่ทดน้ำเข้าระบบคลองสายใหญ่ โครงการฯ มีพื้นที่ชลประทานทั้งหมด 468,280 ไร่ ในฤดูฝนสามารถส่งน้ำให้แก่พื้นที่เพาะปลูกจำนวน 415,594 ไร่ ส่วนในฤดูแล้งสามารถส่งน้ำให้แก่พื้นที่เพาะปลูกจำนวน 150,000 ไร่ ซึ่งถือเป็นการส่งน้ำเพื่อการเกษตร นอกจากนี้โครงการฯ ยังสามารถส่งน้ำให้แก่อนอกภาคการเกษตรดังกล่าวมาแล้วในหัวข้อการใช้ประโยชน์จากน้ำชลประทานและที่ดิน จึงอาจกล่าวได้ว่าโครงการฯ มีศักยภาพในการส่งน้ำได้เพียงพอต่อความต้องการของผู้ใช้น้ำทั้งในและนอกภาคการเกษตร

7. ลักษณะทางวิศวกรรมของโครงการชลประทาน

โครงการอ่างเก็บน้ำเขื่อนแก่งกระจาน เป็นโครงการประเภทกักเก็บน้ำ ส่วนประกอบของโครงการอ่างเก็บน้ำเขื่อนแก่งกระจานประกอบด้วย แหล่งน้ำต้นทุนคืออ่างเก็บน้ำเขื่อนแก่งกระจานที่มีหน้าที่กักเก็บน้ำ สำหรับระบายสู่อ่างเก็บน้ำเพชรบุรีโดยมีเขื่อนเพชรบุรีสร้างปิดกั้นแม่น้ำเพชรบุรีทางช่วงท้ายอ่างเก็บน้ำห่างจากท้ายอ่างเก็บน้ำเขื่อนแก่งกระจานประมาณ 62 กิโลเมตร เขื่อนเพชรบุรีมีหน้าที่กักเก็บน้ำและยกระดับน้ำเข้าสู่คลองส่งน้ำสายใหญ่ฝั่งซ้ายและคลองส่งน้ำสายใหญ่ฝั่งขวา คลองส่งน้ำสายใหญ่ฝั่งซ้ายและคลองสายใหญ่ฝั่งขวา จะมีการกระจายน้ำเข้าสู่คลองส่งน้ำสายซอย สายแยกซอย โดยมีคูส่งน้ำรับน้ำจากคลองส่งน้ำสายซอยและสายแยกซอย ลัดเลาะไปตามความลาดเอียงของพื้นที่ เพื่อที่จะสามารถกระจายน้ำเข้าสู่พื้นที่รับน้ำทุกแปลงได้อย่างทั่วถึง (ภาพที่ 1.12)

7.1 ห้วงงาน

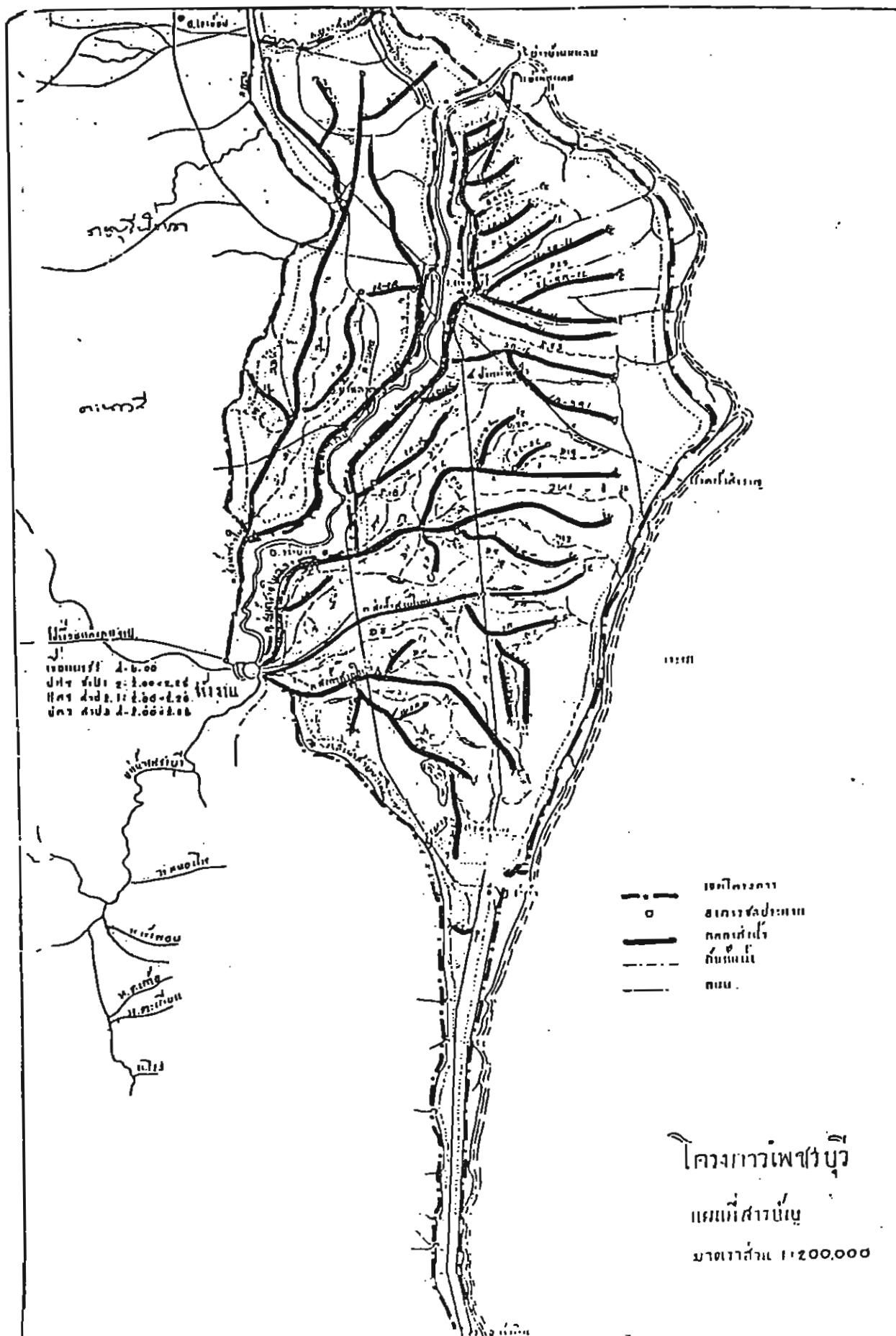
7.1.1. อ่างเก็บน้ำเขื่อนแก่งกระจาน

เขื่อนกักเก็บน้ำ สร้างปิดกั้นลุ่มน้ำเพชรบุรีทำให้เกิดเป็นอ่างเก็บน้ำ ลักษณะของตัวเขื่อนเป็นเขื่อนดิน มีความยาว 760 เมตร ความกว้างสันเขื่อน 8.0 เมตร ความกว้างฐานเขื่อน 250.0 เมตร และความสูงของตัวเขื่อนจุดที่สูงที่สุด 58.0 เมตร ดังรายละเอียดในข้อมูลพื้นฐานของโครงการ

อ่างเก็บน้ำ มีพื้นที่รับน้ำฝน 5,164 ตารางกิโลเมตร มีความจุที่ระดับน้ำสูงสุด 900 ล้าน ลูกบาศก์เมตร ความจุที่ระดับน้ำเก็บกัก 710 ล้าน ลูกบาศก์เมตร ความจุที่ระดับน้ำต่ำสุด 65 ล้าน ลูกบาศก์เมตร สามารถกักเก็บน้ำเพื่อการชลประทานในพื้นที่ 468,280 ไร่

ห้วงงานจะมีอาคารประกอบที่ห้วงงาน คือ

1. อาคารระบายน้ำล้นปกติ เป็นฝายน้ำล้นสร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก กว้าง 110 เมตร สามารถระบายน้ำได้สูงสุดประมาณ 1,035 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที

ภาพที่ 1.12 แผนที่แสดงโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเพชรบุรี

2. อาคารระบายน้ำล้นแบบฉุกเฉิน ระบายน้ำได้สูงสุดประมาณ 535 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที

3. ท่อส่งน้ำลงลำน้ำเดิม เพื่อการชลประทาน มีการติดตั้งกังหันน้ำ และเครื่องกำเนิดไฟฟ้า สำหรับผลิตไฟฟ้าด้วยพลังน้ำที่ปล่อยจากตัวเขื่อน

7.1.2 เขื่อนเพชรบุรี

เขื่อนเพชรบุรี เป็นเขื่อนระบายน้ำ สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก มีช่องระบายน้ำกว้าง 6.0 เมตร จำนวน 4 ช่อง โดยมีบานประตูระบายชนิดบานตรง ขนาดกว้าง 6.0 เมตร สูง 6.0 เมตร และฝายระบายน้ำ ขนาดสันฝายยาว 22.0 เมตร ทางด้านขวาของตัวเขื่อน สามารถระบายน้ำได้สูงสุดตามที่ออกแบบ 1,400 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที อาคารประกอบที่ห้วงงานเขื่อนเพชรบุรี เป็นท่อส่งน้ำปากคลองส่งน้ำสายใหญ่ฝั่งขวา จำนวน 3 สาย และท่อส่งน้ำปากคลองส่งน้ำสายใหญ่ฝั่งซ้าย จำนวน 1 สาย

7.2 ระบบคลองส่งน้ำ

คลองส่งน้ำสายใหญ่ฝั่งขวาทั้งหมด 3 สาย คือ

1 คลองส่งน้ำสายใหญ่ 1 เป็นคลองดาดคอนกรีต มีความยาวทั้งสิ้น 16.660 กิโลเมตร สามารถส่งน้ำเป็นปริมาณน้ำที่ออกแบบที่ผ่านปากคลองส่งน้ำเท่ากับ 10.625 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที ประกอบด้วยคลองซอย 3 สาย มีความยาวรวม 52.68 กิโลเมตร คลองแยกซอย 5 สาย มีความยาวรวม 17.695 กิโลเมตร สามารถส่งน้ำให้พื้นที่ชลประทาน 65,048 ไร่

2 คลองส่งน้ำสายใหญ่ 2 เป็นคลองดาดคอนกรีต มีความยาวทั้งสิ้น 19.556 กิโลเมตร สามารถส่งน้ำเป็นปริมาณน้ำที่ออกแบบที่ผ่านปากคลองส่งน้ำเท่ากับ 5.960 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที ประกอบด้วยคลองซอย 1 สาย มีความยาวรวม 6.5 กิโลเมตร คลองแยกซอย 2 สาย มีความยาวรวม 10.025 กิโลเมตร สามารถส่งน้ำให้พื้นที่ชลประทาน 54,330 ไร่

3 คลองส่งน้ำสายใหญ่ 3 เป็นคลองดาดคอนกรีต มีความยาวทั้งสิ้น 25.900 กิโลเมตร สามารถส่งน้ำเป็นปริมาณน้ำที่ออกแบบที่ผ่านปากคลองส่งน้ำเท่ากับ 22.803 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที ประกอบด้วยคลองซอย 5 สาย มีความยาวรวม 57.125 กิโลเมตร คลองแยกซอย 17 สาย มีความยาวรวม 100.374 กิโลเมตร สามารถส่งน้ำให้พื้นที่ชลประทาน 232,404 ไร่

ประตูระบายน้ำปากคลองส่งน้ำสายใหญ่ฝั่งซ้าย เป็นคลองดาดคอนกรีตและคลองดิน มีความยาวทั้งสิ้น 36.330 กิโลเมตร สามารถส่งน้ำเป็นปริมาณน้ำที่ออกแบบที่ผ่านปากคลองส่งน้ำเท่ากับ 14.570 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที ประกอบด้วยคลองซอย 5 สาย มีความยาวรวม 57.707 กิโลเมตร คลองแยกซอย 2 สาย มีความยาวรวม 8.634 กิโลเมตร สามารถส่งน้ำให้พื้นที่ชลประทาน 72,719 ไร่

คลองซอย และคลองแยกซอย ที่กระจายอยู่ทั้งฝั่งซ้ายและฝั่งขวาของโครงการ เป็นคลองดาดคอนกรีตและคลองดิน รับน้ำจากคลองส่งน้ำสายใหญ่กระจายอยู่ทั่วพื้นที่โครงการมีอาคารบังคับน้ำเพื่อควบคุมปริมาณน้ำที่ส่งเข้าคลองซอยและคลองแยกซอยให้เป็นไปตามที่ต้องการ

อาคารที่สำคัญของโครงการ ประกอบด้วยประตูระบายปากคลอง (คอนกรีตเสริมเหล็ก) 45 แห่ง ประตูระบายกลางคลอง (ลักษณะตัววี ท่อกลมและท่อเหลี่ยม) 19 แห่ง ประตูระบายปลายคลอง (คอนกรีตเสริมเหล็ก) 43 แห่ง ท่อระบายปลายคลอง(คอนกรีตเสริมเหล็ก) 43 แห่ง สะพานน้ำ 14 แห่ง น้ำตก (คอนกรีตเสริมเหล็ก) 65 แห่ง น้ำตกทดน้ำ 48 แห่ง อาคารทดน้ำ (คอนกรีตเสริมเหล็ก) 36 แห่ง ท่อเชื่อม (คอนกรีตเสริมเหล็ก) 24 แห่ง ท่อลอด (คอนกรีตเสริมเหล็ก) 133 แห่ง ท่อส่งน้ำเข้านา (คอนกรีตเสริมเหล็ก) 918 แห่ง สะพาน คสล. 103 แห่ง สะพานไม้ 275 แห่ง

7.3 ระบบคันคูน้ำ

คูส่งน้ำเป็นคูดิน หน้าตัดคูส่งน้ำมีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมคางหมู รับน้ำจากคลองส่งน้ำสายซอย สายแยกซอย ผ่านท่อส่งน้ำเข้านา คูส่งน้ำมีจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 1,633 สาย มีความยาวรวมทั้งสิ้น 152.757 กิโลเมตร

7.4 การจัดสรรน้ำและส่งน้ำ

การเพาะปลูกในเขตโครงการอ่างเก็บน้ำเขื่อนแก่งกระจาน รับน้ำจากการส่งน้ำตามระบบส่งน้ำของโครงการที่มีอยู่ ส่งน้ำโดยอาศัยแรงโน้มถ่วงของโลก(Gravity) โดยกำหนดแผนการส่งน้ำเป็นแบบตลอดเวลา และแบบรอบเวรทั้งนี้ตามปริมาณน้ำต้นทุนและสถานะการณ์ของการใช้น้ำในแต่ละปี แล้วจัดทำแผนการส่งน้ำล่วงหน้าทั้งรายสัปดาห์ และมีการควบคุมปริมาณที่อาคารบังคับน้ำทั้งในระดับคลองส่งน้ำสายใหญ่ คลองซอย คลองแยกซอย ให้เป็นไปตามแผนการส่งน้ำและมีระบบคุ่งน้ำเพื่อที่จะให้การกระจายน้ำสู่พื้นที่เพาะปลูกมีประสิทธิภาพสูงสุด

แผนการจัดทำแผนการส่งน้ำได้มีการจัดทำแผนการส่งน้ำออกเป็น 2 ช่วง คือ การจัดทำแผนการส่งน้ำในช่วงฤดูฝนและการจัดทำแผนการส่งน้ำในช่วงฤดูแล้ง

การจัดทำแผนการส่งน้ำในช่วงฤดูฝน มีการส่งน้ำแบบตลอดเวลา โดยไม่ค่อยมีปัญหาในการจัดส่งน้ำมากนักเนื่องจากมีปริมาณน้ำต้นทุนของอ่างเก็บน้ำเขื่อนแก่งกระจานมีมากพอตามความต้องการและมีปริมาณฝน แต่ต้องมีการจัดทำแผนการเพาะปลูกและกำหนดพื้นที่การเพาะปลูกตามปริมาณน้ำต้นทุนที่มีอยู่ว่าควรมีการเพาะปลูกในเขตพื้นที่โครงการเป็นพื้นที่เท่าไร โดยกำหนดพื้นที่เพาะปลูกในฤดูฝนสูงสุด 415,594 ไร่ แล้วจัดทำแผนการเพาะปลูกขนาดของพื้นที่ที่จะเพาะปลูกมีการกำหนดในระดับคลองส่งน้ำสายใหญ่ เพื่อที่จะกำหนดแผนการส่งน้ำไปยังสายคลองส่งน้ำให้ได้ตามเวลาและปริมาณน้ำที่ต้องการ

การจัดทำแผนการส่งน้ำในช่วงฤดูแล้ง มีการส่งน้ำแบบตลอดเวลาและมีการจัดรอบเวรการรับน้ำ เนื่องจากปริมาณน้ำต้นทุนของอ่างเก็บน้ำเขื่อนแก่งกระจานจะมีน้อยกว่าในฤดูฝน มีการกำหนดจำนวนพื้นที่การเพาะปลูกในเขตพื้นที่โครงการตามปริมาณน้ำต้นทุนที่มีอยู่ โดยกำหนดพื้นที่เพาะปลูกในฤดูแล้งสูงสุด 150,000 ไร่ การจัดทำแผนการเพาะปลูกขนาดของพื้นที่ที่จะเพาะปลูกมีการกำหนดในระดับคลองส่งน้ำสายใหญ่และในระดับคลองส่งน้ำสายซอย มีการจัดรอบเวรการรับน้ำในระบบคลองส่งน้ำ คุ่งน้ำและจัดลำดับในการรับน้ำของพื้นที่เพาะปลูกตามปริมาณน้ำและช่วงเวลาการส่งน้ำที่กำหนด ทำให้แปลงเพาะปลูกสามารถได้รับน้ำเพียงพอต่อความต้องการ แต่ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในด้านการส่งน้ำ คือ ปริมาณน้ำที่ส่งให้ทางภาคการเกษตรบางครั้งไม่พอเพียงพอต่อความต้องการเนื่องจาก มีการส่งน้ำให้กับภาคอุตสาหกรรม ประปา โรงแรม จึงจำเป็นต้องมีการปันส่วนน้ำเพื่อกิจกรรมดังกล่าวด้วย

8. การประกาศทางน้ำชลประทานและการเรียกเก็บค่าชลประทาน

โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเพชรบุรีได้ดำเนินการประกาศทางน้ำชลประทานตาม มาตรา 5 ของพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พุทธศักราช 2485 และฉบับแก้ไขปรับปรุง ไปแล้วจำนวนทั้งหมด 132 ทางน้ำ โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 1.12

- ตารางที่ 1.12 ประเภททางน้ำ วันที่ประกาศ และจำนวนทางน้ำ ที่ได้ประกาศเป็นทางน้ำชลประทานตามมาตรา 5 แห่งพรบ. การชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 และฉบับแก้ไขปรับปรุง 2518

วันที่ประกาศ	ประเภททางน้ำชลประทาน	จำนวนทางน้ำชลประทาน
26 พฤษภาคม 2505	1	21
	4	2
20 ตุลาคม 2509	1 (ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเพชรบุรี)	15
	1 (ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเพชรบุรี)	8
26 เมษายน 2534	4	1
7 กรกฎาคม 2536	1	62
	4	22
12 กรกฎาคม 2539	4	1
รวม 132 ทางน้ำ		

ที่มา : กรมชลประทาน, ไม่ระบุปีที่พิมพ์

โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเพชรบุรีได้ดำเนินการขออนอกกฎกระทรวงกำหนดทางน้ำเพื่อเรียกเก็บค่าชลประทานจากผู้ใช้น้ำนอกภาคการเกษตร ตามความในมาตรา 8 แห่งตามความในพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 และฉบับแก้ไขปรับปรุง พ.ศ. 2518 ไปแล้วในบางส่วน ได้แก่ คลองส่งน้ำสายใหญ่ 1 2 และ 3 ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเพชรบุรี นอกจากนี้ยังมีการประกาศในส่วนคลองซอย ซึ่งได้แก่ คลองซอย 1 ซ้ายของคลองส่งน้ำสายใหญ่ 3 คลองซอย 1 ขวา ของคลองส่งน้ำสายใหญ่ (คลองสายหัวหิน) และคลองซอย 2 ขวา ของคลองส่งน้ำสายใหญ่ 1 ประกาศ ณ วันที่ 15 มิถุนายน 2519 ดังแผนที่แนบท้ายกฎกระทรวงของโครงการฯ ฉบับที่ 63 (พ.ศ. 2542) ในภาพที่ 2.12 โดยเส้นสีเขียวแสดงทางน้ำชลประทานที่ได้ประกาศขออนอกกฎกระทรวงไปแล้วดังกล่าวข้างต้น และเส้นสีแดงแสดงทางน้ำชลประทานที่กำลังดำเนินการขออนอกกฎกระทรวง

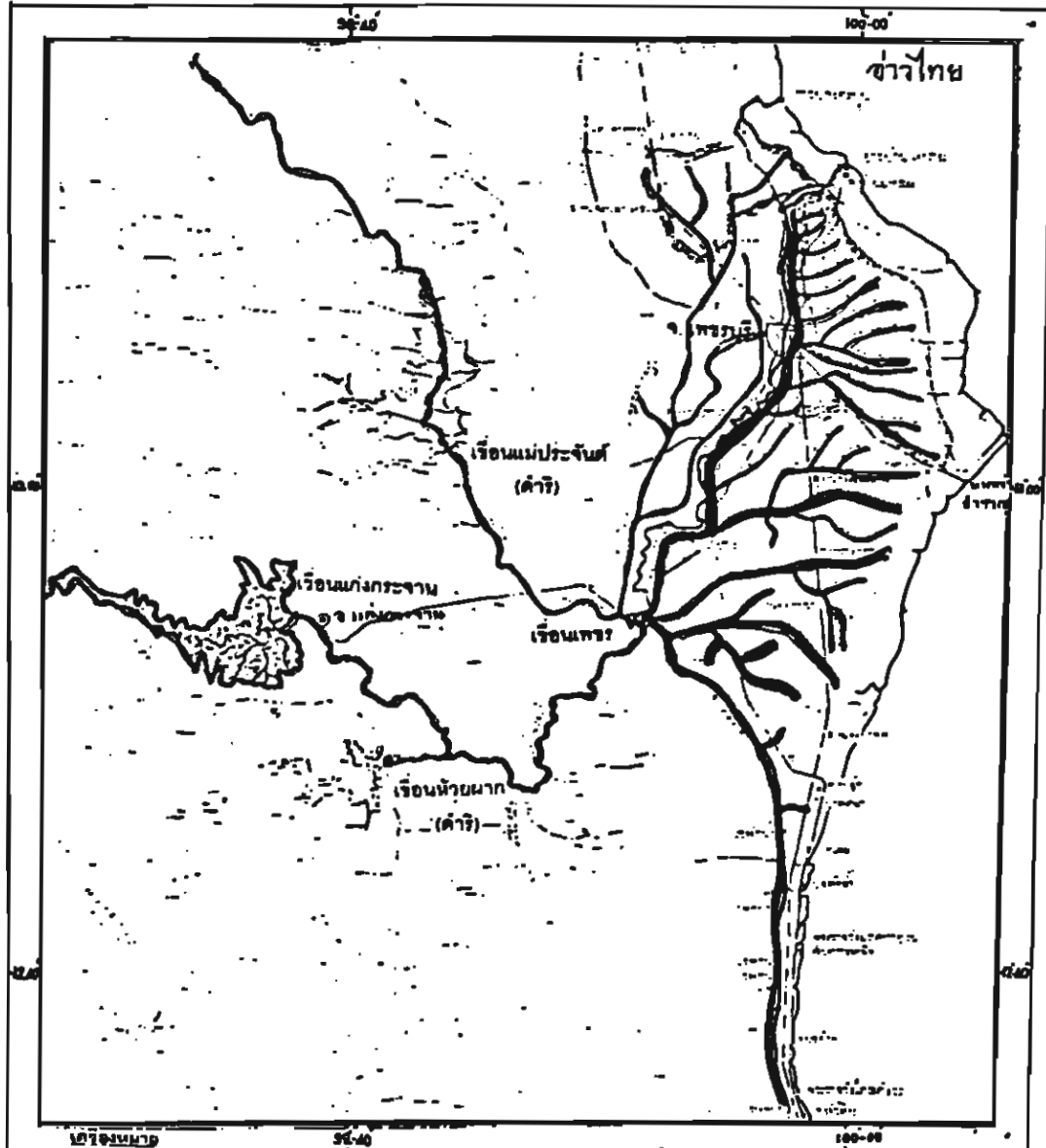
ถึงแม้ว่าปัจจุบัน (พ.ศ. 2543) โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเพชรบุรีจะดำเนินการออกกฎกระทรวงกำหนดทางน้ำเพื่อเรียกเก็บค่าชลประทานจากผู้ใช้น้ำนอกภาคการเกษตรที่ระบุไว้ในพรบ. การชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 และฉบับแก้ไขปรับปรุง พ.ศ. 2518 ไปในบางส่วนแล้วก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติโครงการฯ ก็ไม่สามารถเก็บค่าชลประทานได้ครบตามความเป็นจริง เนื่องจากผู้ใช้น้ำขอผ่อนผันการชำระ โดยเฉพาะการประปาส่วนภูมิภาค ซึ่งขอผ่อนชำระค่าชลประทาน ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการเก็บค่าชลประทาน นอกจากนี้โครงการฯ ยังประสบปัญหาในเรื่องของการประกาศทางน้ำชลประทานและการดำเนินการขออนอกกฎกระทรวงตามมาตรา 5 และ 8 ตาม พรบ. การชลประทานหลวง ในส่วนของบุคลากรที่จะทำหน้าที่ในการดำเนินการ กล่าวคือ โครงการฯ ขาดบุคคลากรที่มีความรู้ความชำนาญในแต่ละด้านที่จะดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ตามมาตรา 5 และ 8 เช่น นิติกร ช่างเขียนแผนที่ เป็นต้น (จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโครงการฯ ในวันที่ 25 กันยายน 2543)

9. การขอใช้ทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทาน

ปัจจุบัน (2543) โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเพชรบุรี ได้เสนอเรื่องขอใช้เงินจากกองทุนหมุนเวียนเพื่อใช้ซื้อครุภัณฑ์สำหรับใช้ประโยชน์ในการบำรุงและดูแลรักษาทางน้ำชลประทาน ขณะนี้เรื่องที่เสนออยู่ระหว่างดำเนินการ

แผนที่ท้ายกฎกระทรวง
ฉบับที่ 63 (พ.ศ. 2542)
ออกตามความในพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พุทธศักราช 2485

มาตราส่วน 1 : 250,000
0 5 10 15 กิโลเมตร

	ถนนสายหลัก	(หมายเหตุ: สันนิษฐานไว้)
	ถนนสายรอง	จำนวนค่าที่ดินชลประทานที่ 10
	เขตชลประทาน	(หมายเหตุ: สันนิษฐานไว้)
	เขตชลประทาน	จำนวนค่าที่ดินชลประทานที่ 10
	ที่ว่าการอำเภอ	(หมายเหตุ: สันนิษฐานไว้)
	สถานีตำรวจ	จำนวนค่าที่ดินชลประทานที่ 10
	หมู่บ้าน	(หมายเหตุ: สันนิษฐานไว้)
	วัด	จำนวนค่าที่ดินชลประทานที่ 10

ภาพที่ 2.12 แผนที่แสดงทางน้ำชลประทานของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเพชรบุรี

10. กลุ่มผู้ใช้น้ำ

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเมื่อวันที่ 15-16 กันยายน 2543 ในกรณีผู้ใช้น้ำในภาคการเกษตรที่อยู่ในเขตพื้นที่ชลประทานโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเพชรบุรี มีประวัติความเป็นมาสาเหตุการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ การบริหารงาน การดำเนินการและปัญหาอุปสรรคดังนี้

10.1 ลักษณะของกลุ่มผู้ใช้น้ำ

กลุ่มผู้ใช้น้ำในโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเพชรบุรีเป็นเกษตรกรที่รับน้ำจากอ่างเก็บน้ำเขื่อนแก่งกระจาน ซึ่งมีการรวมตัวกันในลักษณะกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน (กลุ่มระดับท่อ/แจกส่งน้ำ) ในปี 2529 โดยได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ชลประทานเพื่อให้เกษตรกรมีความควบคุมดูแลและจัดสรรน้ำภายในคูส่งน้ำของที่ดินเองใช้อยู่ นอกจากกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน (กลุ่มระดับท่อ/แจกส่งน้ำ) แล้วเกษตรกรยังมีการบริหารการใช้น้ำภายในพื้นที่โซนส่งน้ำ เช่น กลุ่มผู้ใช้น้ำโซน 9 และกลุ่มผู้ใช้น้ำโซน 17 โดยที่การบริหารการใช้น้ำของเกษตรกรจะอยู่ภายใต้การดำเนินงานของกลุ่มที่มีการรวมตัวกันในลักษณะกลุ่มเกษตรกร เช่น กลุ่มผู้ใช้น้ำโซน 9 จะเป็นการบริหารการใช้น้ำของกลุ่มเกษตรกรที่เกิดจากการรวมตัวกันของเกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่ตำบลท่าคอย

10.2 ภูมิหลังการจัดตั้งกลุ่ม

อ่างเก็บน้ำเขื่อนแก่งกระจานก่อสร้างเสร็จในปี 2509 และทำการส่งน้ำให้เกษตรกรในพื้นที่โครงการฯ รับผิดชอบ พร้อมทั้งส่งเสริมให้เกษตรกรรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน (กลุ่มระดับท่อ/แจกส่งน้ำ) เพื่อให้เกษตรกรรับผิดชอบในส่วนของคูส่งน้ำ โดยที่ให้เกษตรกรมีการจัดสรรน้ำและควบคุมดูแลการใช้น้ำกันเองในระดับคูส่งน้ำในระดับคูส่งน้ำ และมีการบริหารการใช้น้ำในระดับโซนส่งน้ำ โดยมีหัวหน้ากลุ่มเกษตรกรในระดับคูส่งน้ำที่รวมตัวกันเป็นกลุ่มผู้ใช้น้ำในระดับโซนส่งน้ำและเจ้าหน้าที่ชลประทานร่วมกันบริหารน้ำในพื้นที่ ต่อมาในปี 2518 กรมส่งเสริมการเกษตรได้มีนโยบายที่จะส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ เกษตรกรในบางส่วนจึงได้รวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรขึ้น เช่น เกษตรกรในตำบลท่าคอยท่าคอย ได้ทำการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรทำนาท่าคอย ขึ้นในวันที่ 9 เมษายน 2518 แต่การดำเนินงานของกลุ่มไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร การดำเนินงานของกลุ่มจึงขาดช่วงไป ต่อมาในปี 2540 เกษตรกรในพื้นที่กำลังประสบปัญหาในเรื่องของพันธุ์ข้าว และได้มีการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการ ในวันที่ 9 เมษายน 2540 การดำเนินงานเริ่มประสบผลสำเร็จ เนื่องจากเกษตรกรในกลุ่มเห็นว่าการรวมกลุ่มกันนั้นได้รับผลดีหลายอย่าง เช่น เกษตรกร

สามารถได้รับพันธุ์ข้าวและยาฆ่าแมลงฟรีจึงทำให้เกษตรกรสนใจที่เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มมากขึ้น ประกอบกับสำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ได้เข้ามาส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรทำนาทำคอกจึงได้ทำการขึ้นทะเบียนกับสำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร มีหมายเลขทะเบียน ฟฟ 20 / 2518 โดยมีการดำเนินกิจกรรมทางการเกษตรในด้านการเพาะปลูกข้าว รวมไปถึงการใช้และการบำรุงรักษาทรัพยากรดิน น้ำ ป่าไม้อย่างยั่งยืน

10.3 วัตถุประสงค์ในการรวมกลุ่ม

การจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน (กลุ่มระดับท่อ/แฉกส่งน้ำ) เป็นการรวมตัวโดยมีการจัดตั้งจากเจ้าหน้าที่ชลประทาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกษตรกรในพื้นที่มีส่วนร่วมในการจัดสรรและควบคุมดูแลการใช้น้ำ ตลอดจนอาคารส่งน้ำภายในคูส่งน้ำที่ตนเองใช้อยู่ให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำในระดับโซนส่งน้ำ มีวัตถุประสงค์เพื่อบริหารการใช้น้ำภายในโซนส่งน้ำที่กลุ่มจัดตั้งอยู่ โดยมีการบริหารงานภายใต้การดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกร เนื่องจาก กลุ่มเกษตรกรที่จัดตั้งขึ้นมีวัตถุประสงค์เพื่อหาตลาดเพื่อกระจายผลผลิตที่ผลิตได้ภายในกลุ่ม จัดหาเครื่องมือและปัจจัยการผลิตให้แก่สมาชิกภายในกลุ่ม เช่น วัตถุประสงค์ของกลุ่มเกษตรกรทำนาทำคอก ตาม แบบการขอขึ้นทะเบียนองค์กรเกษตรกร ตามพระราชบัญญัติกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร พ.ศ. 2542 หมายเลขทะเบียนกลุ่ม ฟฟ 20 / 2518 มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มดังนี้

1. ส่งเสริมและเผยแพร่วิชาการเกษตร อุตสาหกรรมในครัวเรือนหรือประกอบอาชีพอื่นนอกเหนือจากการทำนา รวมทั้งส่งเสริมความรู้ในการผลิตเพื่ออุตสาหกรรมให้สินค้ามีคุณภาพดีขึ้น
2. รวบรวมข่าวสารทางการเกษตรในท้องถิ่นที่ดำเนินการ
3. ประกอบกิจการขนส่ง โดยจัดให้มีการขนส่งผลผลิตทางการเกษตรบริการแก่สมาชิก
4. จัดให้มีเครื่องมือ เครื่องจักรกลเกี่ยวกับการผลิตทางการเกษตรหรือเกี่ยวกับอุตสาหกรรมในครัวเรือน
5. รวมทุนในการประกอบกิจการกับกลุ่มเกษตรกร

และเนื่องจากน้ำเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตข้าวและผลผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรในพื้นที่ ดังนั้นกลุ่มเกษตรกรจึงให้ความสำคัญกับการจัดสรรน้ำให้แก่สมาชิกภายในกลุ่ม โดยได้รับความร่วมมือและสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ชลประทานในพื้นที่ (โชนแมน) ในด้านการให้คำปรึกษาและอำนวยความสะดวกตลอดจนร่วมวางแผนในการจัดสรรน้ำให้แก่สมาชิกภายในกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ

10.4 โครงสร้างของกลุ่ม

โครงสร้างของกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน (กลุ่มระดับท่อ/แฉกส่งน้ำ) จะประกอบด้วยหัวหน้ากลุ่มหรือหัวหน้าคูส่งน้ำ และสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ แต่ในปัจจุบันการดำเนินงานของกลุ่มไม่มีความชัดเจน

โครงสร้างของกลุ่มผู้ใช้น้ำระดับโชนส่งน้ำ กลุ่มผู้ใช้น้ำในระดับโชนส่งน้ำเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเกษตรกรที่รวมตัวกันเพื่อหาตลาดและปัจจัยการผลิตให้แก่สมาชิกในกลุ่ม เช่น กลุ่มผู้ใช้น้ำโชนส่งน้ำที่ 9 เป็นกลุ่มที่อยู่ภายใต้การดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรทำนาท่าคอย ที่ประกอบด้วยประธานกลุ่ม 1 คน รองประธานกลุ่ม 1 คน เลขานุการ 1 คน เภรัญญิก 1 คน และกรรมการที่ปรึกษา 4 คน และสมาชิก ส่วนกลุ่มผู้ใช้น้ำโชนส่งน้ำที่ 17 เป็นกลุ่มเกษตรกรที่รวมตัวกันโดยมีโครงสร้างของกลุ่ม ประกอบด้วย ประธานกลุ่ม 1 คน และหัวหน้าเขต 7 คน โดยที่แต่ละเขตจะประกอบไปด้วย หัวหน้าเขต 1 คน เลขานุการ 1 คน และสมาชิก

10.5 การคัดเลือกคณะกรรมการกลุ่มเกษตรกร

กลุ่มเกษตรกรทำนาท่าคอย คณะกรรมการทั้งหมด ได้รับการเลือกโดยมติของสมาชิกในกลุ่มโดยวิธีลงคะแนน โดยมีวาระในการทำงาน 2 ปี และคณะกรรมการแต่ละชุดจะทำงานได้ไม่เกิน 2 วาระติดต่อกัน ส่วนกลุ่มเกษตรกรในโชนส่งน้ำที่ 17 จะมีวาระในการทำงาน 1 ปี

10.6 หน้าที่ของคณะกรรมการกลุ่มเกษตรกร

1. เป็นตัวแทนของสมาชิกผู้ใช้น้ำในการประสานงานกับโครงการฯ และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือเกษตรกร
2. ประสานงานระหว่างสมาชิก รวมทั้งตัดสินใจปัญหาหรือไกล่เกลี่ยกรณีพิพาท
3. จัดหาปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพและราคาถูกให้แก่สมาชิกในกลุ่ม เช่น พันธุ์ข้าว ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง ฯลฯ รวมทั้งหาตลาดเพื่อกระจายผลผลิตของสมาชิกในกลุ่ม
4. จัดประชุมคณะกรรมการและสมาชิกในกลุ่ม เพื่อให้ข้อมูลแก่สมาชิกและร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหาดัง ๆ ที่เกิดขึ้น
5. จัดสรรและบริหารการใช้น้ำภายในกลุ่ม ให้สมาชิกได้รับน้ำอย่างเพียงพอและยุติธรรม

10.7 การบริหารงานของกลุ่มผู้ใช้น้ำ

10.7.1 การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม

จากการสอบถามเกษตรกรจำนวน 55 ราย พบว่า เกษตรกร 27 ราย เป็นสมาชิกของกลุ่ม เนื่องจากการรวมกลุ่มกันสามารถทำให้เกษตรกรขายผลผลิตได้ในราคาที่สูงขึ้นกว่าเดิม และซื้อปัจจัยการผลิตได้ในราคาที่ต่ำ อีกทั้งยังมีความจำเป็นที่ต้องใช้น้ำในการเกษตร โดยเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรทำนาท่าคอย เกษตรกรจะเสียค่าใช้จ่ายแรกเข้าสมาชิก คร่าว ๆ 20 บาท และจะต้องซื้อหุ้นของกลุ่มในราคาหน่วยละ 10 บาทเป็นจำนวนอย่างน้อย 5 หน่วย ส่วนกลุ่มเกษตรกรในโซนสงน้ำที่ 17 เกษตรกรไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเข้าเป็นสมาชิกจะมีการลงชื่อเพื่อสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มเท่านั้น ส่วนเกษตรกร 28 รายที่เหลือที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำเนื่องจากมีเกษตรกรบางส่วนมีน้ำใช้อย่างเพียงพออยู่แล้ว มีภูมิลำเนาอยู่พื้นที่อื่น ไม่ได้ใช้น้ำชลประทาน และเกษตรกรส่วนใหญ่ที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มเนื่องจากไม่ทราบว่ามีการจัดตั้งเป็นกลุ่ม

10.7.2 การบริหารงานภายในกลุ่มในเรื่องการใช้น้ำ

การดำเนินการเรื่องการใช้น้ำของกลุ่มเกษตรกร คณะกรรมการกลุ่มจะเป็นผู้ดูแลการใช้น้ำของสมาชิกในพื้นที่ที่รับผิดชอบ โดยที่ก่อนฤดูกาลส่งน้ำสมาชิกจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมในการกำจัดวัชพืชในคูส่งน้ำและขุดลอกคูส่งน้ำที่ตื้นเขิน และต้องร่วมกันซ่อมแซมคูส่งน้ำและอาคารในคูส่งน้ำให้อยู่ในสภาพที่สามารถใช้งานได้ก่อนถึงฤดูกาลส่งน้ำ โดยจะนำเงินที่ได้จากสมัคของสมาชิกและเงินที่ได้จากการบริหารงานในกลุ่มมาใช้ในการซ่อมแซมและบำรุงรักษาคูส่งน้ำและอาคารในคูส่งน้ำต่าง ๆ

10.7.3 ค่าบริการการบริหารการใช้น้ำ

สมาชิกของกลุ่มไม่ต้องจ่ายค่าบริการการบริหารการใช้น้ำรวมไปถึงการบริหารงานให้แก่กลุ่ม

10.7.4 กิจกรรมที่สมาชิกกลุ่มต้องปฏิบัติในเรื่องการใช้น้ำ

จากการสอบถามเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่ม 27 ราย สมาชิก 24 ราย ตอบว่ามีกิจกรรมที่สมาชิกในกลุ่มจะต้องปฏิบัติ คือ ร่วมกันพัฒนา ขุดลอกทำความสะอาดคลองส่งน้ำ ส่วนสมาชิก 3 ราย ตอบว่าไม่มีกิจกรรมที่สมาชิกในกลุ่มต้องปฏิบัติ

10.7.5 ผลการปฏิบัติงานของกลุ่มในเรื่องการใช้น้ำ

จากการสอบถามเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ 27 ราย ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของกลุ่มผู้ใช้น้ำที่เกษตรกรเป็นสมาชิกอยู่ พบว่าสมาชิก 24 ราย ให้ความคิดเห็นว่ากลุ่มผู้ใช้น้ำที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ในปัจจุบันมีการดำเนินงานอยู่ในเกณฑ์ดี เนื่องจากการรวมกลุ่มก่อให้เกิดความร่วมมือกันในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การพัฒนาคูส่งน้ำ การขุดลอกคูส่งน้ำ เป็นต้น สมาชิกในกลุ่มให้ความร่วมมือในการดำเนินการต่าง ๆ และมีความสามัคคีภายในกลุ่ม และสมาชิก 3 ราย ให้ความคิดเห็นว่าผลการปฏิบัติงานของกลุ่มอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่ดี เนื่องจาก มีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือกันในเรื่องการใช้น้ำน้อยเกินไป ทำให้มีกิจกรรมเกี่ยวกับการใช้น้ำน้อยและมีปัญหาขัดแย้งกันระหว่างสมาชิก แต่คิดว่ากลุ่มยังควรที่จะต้องมีการมีอยู่ต่อไป เนื่องจาก การที่มีกลุ่มจะได้มีผู้รับผิดชอบในการดูแลเรื่องการใช้น้ำและคูส่งน้ำ

10.7.6 ปัญหาและอุปสรรคการใช้น้ำ

จากการสอบถามเกษตรกร 55 ราย พบว่าเกษตรกร 33 ราย ไม่มีปัญหาการใช้น้ำ เนื่องจาก เกษตรกรได้รับน้ำอย่างสะดวกและเพียงพอเมื่อมีความต้องการใช้น้ำ แต่เกษตรกรจำนวน 22 ราย มีอุปสรรคและปัญหาในการใช้น้ำเนื่องจาก ได้รับน้ำไม่เพียงพอทำให้เกิดการแย่งกันใช้น้ำ บางรายมีน้ำไหลเข้าพื้นที่ทำการเกษตรมากไปทำให้ต้องใช้เครื่องสูบน้ำสูบน้ำออกจากพื้นที่ อีกทั้งคูส่งน้ำบางส่วนชำรุดทำให้ได้รับน้ำไม่สะดวก

10.8 ความคิดเห็นในการจัดเก็บค่าชลประทานของคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ

10.8.1 ความคิดเห็นของคณะกรรมการกลุ่ม

ความคิดเห็นของคณะกรรมการกลุ่ม 7 ราย ที่มีต่อความต้องการแหล่งน้ำและ/หรือระบบส่งน้ำในอนาคต พบว่า มีคณะกรรมการกลุ่ม 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 42.86 ต้องการเฉพาะระบบส่งน้ำ และมีคณะกรรมการกลุ่ม 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 42.86 ต้องการทั้งแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ โดยคณะกรรมการทั้ง 6 รายมีความเห็นว่าหน่วยงานที่ควรเข้ามาทำหน้าที่ในการจัดแหล่งน้ำ และ/หรือ ระบบส่งน้ำดังกล่าวคือกรมชลประทาน และมีคณะกรรมการกลุ่ม 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 14.29 ที่ไม่ต้องการทั้งแหล่งน้ำ และ/หรือ ระบบส่งน้ำ ดังแสดงในตารางที่ 2.12

ตารางที่ 2.12 ความต้องการแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำในอนาคต

ความพึงประสงค์	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
จัดหาเฉพาะแหล่งน้ำ โดยผู้ใช้จัดหาระบบส่งน้ำเอง	0	0.00
จัดหาเฉพาะระบบส่งน้ำ	3	42.86
จัดหาทั้งแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ	3	42.86
ไม่ต้องการทั้งแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ	1	14.29
รวมคณะกรรมการกลุ่มทั้งสิ้น	7	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

10.8.2 ความยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน

หากมีการจัดหาแหล่งน้ำ และ/หรือ ระบบส่งน้ำตามที่คณะกรรมการต้องการแล้ว คณะกรรมการมีความคิดเห็นในการจ่ายค่าชลประทาน ดังนี้ คณะกรรมการ 5 ราย มีความยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน โดยมีรูปแบบในการจ่ายค่าชลประทานเป็นเงินสด 4 ราย และจ่ายในรูปแบบอื่น ๆ ได้แก่ จัดเก็บในรูปแบบคล้ายกับภาษีที่ดิน 1 ราย โดยมีคณะกรรมการ 1 ราย ไม่ยินดีจ่ายค่าชลประทาน ดังตารางที่ 3.12

นอกจากนี้คณะกรรมการกลุ่มที่มีความยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทานเป็นเงินสดยังได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการชำระค่าชลประทาน ดังนี้ คณะกรรมการ 1 ราย ต้องการที่จะชำระที่สำนักงานโครงการ คณะกรรมการ 1 ราย ต้องการชำระโดยตรงกับพนักงานจัดเก็บค่าชลประทาน และคณะกรรมการอีก 2 ราย ได้เสนอวิธีชำระค่าชลประทานในรูปแบบอื่น คือ ชำระค่าชลประทานในเวลาที่มีการประชุมกลุ่ม หรือให้กลุ่มแต่งตั้งให้สมาชิกขึ้นมา 1 คน เพื่อทำหน้าที่จัดเก็บค่าชลประทาน

10.8.3 หน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดเก็บค่าชลประทานและค่าบริการบริหารการใช้น้ำ

ความคิดเห็นของคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำที่มีความยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน 5 ราย เกี่ยวกับหน่วยงานที่ควรเข้ามาทำหน้าที่จัดเก็บค่าชลประทาน พบว่า คณะกรรมการ 1 ราย มีความคิดเห็นว่าควรให้กรมชลประทานเป็นผู้จัดเก็บ เนื่องจากกรมชลประทานเป็นผู้จัดสร้างและดูแลเรื่องน้ำเพื่อการเกษตรอยู่แล้ว คณะกรรมการ 2 ราย ได้เสนอให้กลุ่มผู้ใช้น้ำเป็นผู้ทำหน้าที่ในการจัดเก็บค่าชลประทาน โดยให้เหตุผลว่ามีความสะดวกในการจัดเก็บ และคณะกรรมการ 2 ราย มีความคิดเห็นว่าควรให้หน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาล หรือ อ.บ.ต. เป็นผู้จัดเก็บ เนื่องจากหน่วยงานดังกล่าวทำหน้าที่ในการดูแลและรับผิดชอบภายในพื้นที่อยู่แล้ว อีกทั้งยังคิดว่ามีความสะดวกในการจัดเก็บ โดยที่คณะกรรมการที่มีความยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทานส่วนใหญ่มีความเห็นว่าหน่วยงานที่ทำหน้าที่จัดเก็บค่าชลประทานควรได้รับค่าตอบแทนจากการจัดเก็บ

ในส่วนของการบริการการบริหารการใช้น้ำ มีคณะกรรมการที่มีความยินดีที่จะจ่ายค่าบริการการบริหารการใช้น้ำ 2 ราย คณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำทั้ง 2 ราย ต้องการให้กลุ่มผู้ใช้น้ำเป็นผู้ทำหน้าที่ในการจัดเก็บค่าบริการการบริหารการใช้น้ำ เนื่องจากคิดว่าการให้กลุ่มเป็นผู้จัดเก็บจะมีความสะดวกในการจัดเก็บ และคิดว่าหน่วยงานดังกล่าวควรได้รับค่าตอบแทนในการจัดเก็บ

ตารางที่ 3.12 ความเห็นในการจ่ายค่าชลประทานเมื่อมีการจัดหาแหล่งน้ำและ/หรือระบบส่งน้ำให้

ความยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เกษตรกรที่มีความยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน	5	83.33
ลักษณะการจ่ายค่าชลประทาน		
1. เงินสด	4	80.00
- จ่ายเป็นลูกบาศก์เมตร	0	0.00
- จ่ายเป็น บาท/ไร่/ปี	4	100.00
- จ่ายแบบเหมาจ่าย (บาท/ปี)	0	0.00
- จ่ายเป็น บาท/ไร่/ฤดู	0	0.00
2. ผลผลิตทางการเกษตร	0	0.00
3. อื่น ๆ	1	20.00
เกษตรกรที่ไม่ยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน	1	16.67
รวม	6	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

10.8.4 การตระหนักถึงกฎหมายเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าชลประทาน

จากการสอบถามคณะกรรมการกลุ่ม 7 ราย ในเรื่องการรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทาน และ พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พบว่า คณะกรรมการกลุ่มส่วนใหญ่ไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการชลประทาน กล่าวคือ คณะกรรมการกลุ่มทั้ง 7 ราย ไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทาน ส่วนการรับทราบเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง มีคณะกรรมการกลุ่มทั้ง 7 ราย ไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง ดังแสดงในตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12 การรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการชลประทาน

การรับทราบเกี่ยวกับ	ทราบ		ไม่ทราบ	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
กองทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทาน	0	0.00	7	100.00
พรบ. การชลประทานหลวง	0	0.00	7	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

ความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตราค่าชลประทานตามพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง ที่ได้กำหนดให้มีการจัดเก็บค่าชลประทานสำหรับผู้ใช้น้ำในภาคการเกษตรในอัตราไม่เกิน 5 บาทต่อไร่ และนอกภาคเกษตรในอัตรา 0.50 บาทต่อลูกบาศก์เมตร พบว่า มีคณะกรรมการ 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 71.43 มีความเห็นว่าอัตราค่าชลประทานสำหรับผู้ใช้น้ำในภาคการเกษตรเป็นอัตราที่เหมาะสมแล้ว และคณะกรรมการ 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 28.57 มีความเห็นว่าสูงเกินไป ซึ่งอัตราค่าชลประทานสำหรับผู้ใช้น้ำในภาคการเกษตรโดยเฉลี่ยที่คณะกรรมการคิดว่าเป็นอัตราที่เหมาะสมคืออัตรา 3.64 บาทต่อไร่ต่อปี ส่วนความคิดเห็นของคณะกรรมการกลุ่มที่มีต่ออัตราค่าชลประทานสำหรับผู้ใช้น้ำนอกภาคการเกษตร พบว่า คณะกรรมการ 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 57.14 เห็นว่าเป็นอัตราที่เหมาะสมแล้ว คณะกรรมการ 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 28.57 คิดว่าอัตราดังกล่าวต่ำเกินไป และมีคณะกรรมการ 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 14.29 ไม่แสดงความคิดเห็นในประเด็นนี้ ซึ่งอัตราค่าชลประทานเพื่อนอกการเกษตรโดยเฉลี่ยที่คณะกรรมการคิดว่าเป็นอัตราที่เหมาะสมคืออัตรา 17.17 บาทต่อลูกบาศก์เมตร ดังแสดงในตารางที่ 5.12 และ ตารางที่ 6.12

ตารางที่ 5.12 ความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตราค่าชลประทานตาม พรบ. การชลประทานหลวง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตรา ค่าชลประทาน ตาม พรบ. การชลประทานหลวง	สูงเกินไป		เหมาะสม		ต่ำเกินไป		ไม่ออกความเห็น	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ภาคเกษตร (บาท/ไร่/ปี)	2	28.57	5	71.43	0	0.00	0	0.00
นอกภาคเกษตร (บาท/ลบ.ม.)	0	0.00	4	57.14	2	28.57	1	14.29

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

10.8.5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ของคณะกรรมการกลุ่ม

จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเพชรบุรี คณะกรรมการกลุ่มได้เสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะว่าโครงการฯ ควรปรับปรุงคูส่งน้ำให้เป็นคูส่งน้ำคอนกรีต เพื่อความสะดวกในการพัฒนา ทำความสะอาด ขุดลอกคูส่งน้ำ ควรปรับปรุงซ่อมแซมคลองส่งน้ำและอาคารบังคับน้ำที่เสียหายให้สามารถใช้งานได้ตามปกติ และควรปรับปรุงรอบเวรในการส่งน้ำให้ส่งน้ำให้เกษตรกรได้ทั่วถึงและเพียงพอ พร้อมทั้งจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำเพื่อทำหน้าที่ในการดูแลรักษาคลองส่งน้ำ นอกจากนี้คณะกรรมการบางรายได้แสดงความคิดเห็นว่าหากมีการจัดเก็บค่าชลประทาน ควรยกเว้นให้กับเกษตรกร เนื่องจากเกษตรกรมีรายได้ไม่แน่นอนและมีฐานะยากจน และหากมีการจัดเก็บจากเกษตรกรควรมีการปรับปรุงพื้นที่ให้เป็นเขตปฏิรูป เพื่อที่จะทำให้การจัดเก็บมีความเป็นไปได้มากยิ่งขึ้น ส่วนข้อเสนอเกี่ยวกับค่าชลประทานที่จัดเก็บได้คณะกรรมการส่วนใหญ่ต้องการให้นำมาใช้จ่ายในการดำเนินงานและดูแลรักษา เพื่อซ่อมแซมคลอง คูส่งน้ำและอาคารชลประทานให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ตลอด และนำเงินที่จัดเก็บมาได้มาใช้ในการจัดหาเครื่องสูบน้ำมาติดตั้งเพื่อสูบน้ำให้กับเกษตรกรที่ได้รับน้ำไม่เพียงพอ โดยที่เกษตรกรจะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในส่วนของคุณ้ำมันหรือค่าไฟฟ้าที่ใช้ในการสูบน้ำเอง นอกจากนี้คณะกรรมการบางส่วนต้องการให้นำเงินค่าชลประทานที่จัดเก็บได้มาใช้ในการจัดหาปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง พันธุ์พืช ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ที่มีการจัดเก็บ

11. เกษตรกรผู้ใช้น้ำ

จากการศึกษารวบรวมข้อมูลวันที่ 15-16 กันยายน 2543 เกษตรกรผู้ใช้น้ำในเขตโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเพชรบุรี จำนวน 55 ครัวเรือน มีข้อมูลทางเศรษฐกิจ ข้อมูลการเพาะปลูกพืช ข้อมูลลักษณะการใช้น้ำชลประทาน และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าชลประทาน ดังนี้

11.1 ข้อมูลทั่วไป

11.1.1 ลักษณะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ใช้น้ำ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มเกษตรกรจำนวน 55 ครัวเรือน มี 53 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 96.36 ของกลุ่มเกษตรกรที่มาให้สัมภาษณ์ ประกอบอาชีพอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก มี 1 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 1.82 ประกอบอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพหลัก และมี 1 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 1.82 ประกอบอาชีพค้าขายเป็นอาชีพหลัก โดยรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนประมาณ 49,219.08 บาทต่อปี เป็นรายได้โดยเฉลี่ยจากการทำการเกษตร ประมาณ 33,902.83 บาทต่อปี รายจ่ายโดยเฉลี่ยของครัวเรือนประมาณ 46,519.92 บาทต่อปี รายจ่ายค่าใช้น้ำโดยเฉลี่ยของครัวเรือนประมาณ 603.27 บาทต่อปี เกษตรกรจำนวน 13 ครัวเรือน มีรายได้ต่ำกว่า 2,000 บาทต่อเดือน เกษตรกรจำนวน 25 ครัวเรือน มีรายได้อยู่ระหว่าง 2,000 – 4,999 บาทต่อเดือน เกษตรกรจำนวน 14 ครัวเรือน มีรายได้อยู่ระหว่าง 5,000 – 9,999 บาทต่อเดือน เกษตรกรจำนวน 2 ครัวเรือน มีรายได้อยู่ระหว่าง 10,000 – 15,999 บาทต่อเดือน (ตารางที่ 7.12 และตารางที่ 8.12)

ตารางที่ 6.12 ความคิดเห็นของคณะกรรมการเกี่ยวกับอัตราค่าชลประทานที่เหมาะสม

ความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตราค่าชลประทาน	จำนวน (ราย)
ในภาคการเกษตร (บาท/ไร่/ปี)	7
0.00	0
1.00-5.00	7
6.00-10.00	0
11.00-15.00	0
16.00-20.00	0
มากกว่า 20.00	0
ไม่แสดงความคิดเห็น	0
อัตราค่าชลประทานต่ำสุด 0.00	
อัตราค่าชลประทานสูงสุด 5.00	
อัตราค่าชลประทานเฉลี่ย 3.64	
นอกภาคการเกษตร (บาท/ลูกบาศก์เมตร)	7
0.00	0
0.10-0.50	4
0.60-1.00	1
1.10-1.50	0
1.60-2.00	0
มากกว่า 2.00	1
ไม่แสดงความคิดเห็น	1
อัตราค่าชลประทานต่ำสุด 0.50	
อัตราค่าชลประทานสูงสุด 100.00	
อัตราค่าชลประทานเฉลี่ย 17.17	

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

ตารางที่ 7.12 รายได้และรายจ่ายของครัวเรือน

รายได้ - รายจ่าย	บาทต่อปี
รายได้	
รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน	49,219.08
รายได้โดยเฉลี่ยจากการเกษตร	33,902.83
รายจ่าย	
รายจ่ายโดยเฉลี่ยของครัวเรือน	46,519.92
รายจ่ายค่าใช้น้ำโดยเฉลี่ยของครัวเรือน	603.27

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

ตารางที่ 8.12 ช่วงรายได้เฉลี่ยของเกษตรกร

ช่วงรายได้ (บาทต่อเดือน)	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
0-1,999	13	23.64
2,000-4,999	25	45.45
5,000-9,999	14	25.45
10,000-15,999	2	3.64
16,000-24,999	0	0
25,000 ขึ้นไป	0	0

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

11.1.2 การใช้ประโยชน์จากที่ดิน

ลักษณะการใช้ประโยชน์จากที่ดินของเกษตรกรที่มาให้สัมภาษณ์ เกษตรกรมีพื้นที่ถือครองโดยประมาณ 859.70 ไร่ ซึ่งเกษตรกรนำที่ดินเหล่านั้นมาทำการเกษตรโดยประมาณ 808.70 ไร่ ใช้เป็นที่อยู่อาศัยโดยประมาณ 41.00 ไร่ เป็นที่ทิ้งร้างว่างเปล่าโดยประมาณ 10.00 ไร่ และเป็นพื้นที่ที่ได้เช่าโดยประมาณ 274.70 ไร่ (ตารางที่ 9.12)

ตารางที่ 9.12 ลักษณะการใช้ประโยชน์จากที่ดิน

พื้นที่	พื้นที่ทั้งหมด (ไร่)	เฉลี่ย (ไร่ต่อครัวเรือน)
พื้นที่ถือครอง (มีกรรมสิทธิ์)	859.7	100.00
เพื่อการเกษตร	808.70	94.07
ที่อยู่อาศัย	41.00	4.77
ทิ้งร้างว่างเปล่า	10.00	1.16
พื้นที่เช่า (เพื่อการเกษตร)	274.70	100.00
รวม	1,134.4	-

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

11.1.3 ลักษณะการนำน้ำชลประทานมาใช้น้ำประโยชน์

ลักษณะการนำน้ำชลประทานมาใช้น้ำประโยชน์ในพื้นที่ของเกษตรกร ดังตารางที่

10.12

ลักษณะการนำน้ำเข้าที่นา เกษตรกรจำนวน 32 ครัวเรือน จะปล่อยน้ำจากคลองผ่านคูให้ไหลเข้าแปลงเกษตรกรรม เกษตรกรจำนวน 13 ครัวเรือน ปล่อยน้ำจากคลองผ่านคูและผ่านแปลงเกษตรกรรมคนอื่นแล้วปล่อยน้ำเข้าพื้นที่เกษตรกรรมตนเอง เกษตรกรจำนวน 4 ครัวเรือน ใช้วิธีสูบน้ำจากคลองผ่านคูแล้วปล่อยให้น้ำไหลเข้าแปลงเกษตรกรรม และเกษตรกรจำนวน 3 ครัวเรือน ใช้วิธีสามารถสูบน้ำเข้าสู่แปลงเกษตรกรรมได้เลย

ตารางที่ 10.12 ลักษณะการนำน้ำมาใช้ในพื้นที่

วิธีการนำน้ำเข้าพื้นที่ทำการเกษตร	ที่นา	ที่ไร่	ที่ปลูกผัก	ที่สวน	ที่เลี้ยงสัตว์	บ่อเลี้ยงสัตว์น้ำ	อื่นๆ
	จำนวน (ครัวเรือน)	จำนวน (ครัวเรือน)	จำนวน (ครัวเรือน)	จำนวน (ครัวเรือน)	จำนวน (ครัวเรือน)	จำนวน (ครัวเรือน)	จำนวน (ครัวเรือน)
สูบน้ำจากแปลงตนเองได้เลย	3	10	1	3	0	0	0
สูบน้ำจากคลอง/คูผ่านแปลงคนอื่นแล้วเข้าพื้นที่ตนเอง	4	1	0	1	0	0	0
ปล่อยน้ำจากคลอง/คูให้ไหลเข้าแปลงได้เลย	32	4	0	1	0	0	0
ปล่อยน้ำจากคลอง/คูผ่านแปลงคนอื่นแล้วเข้าพื้นที่ตนเอง	13	2	0	1	0	0	0
อื่นๆ	0	3	0	0	0	0	0

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

ลักษณะการนำน้ำเข้าที่ไร่ เกษตรกรจำนวน 10 ครัวเรือน ใช้วิธีสูบน้ำเข้าสู่แปลง
เกษตรกรรมได้เลย เกษตรกรจำนวน 4 ครัวเรือน ใช้วิธีปล่อยน้ำจากคลองผ่านคูให้ไหลเข้าแปลง
เกษตรกรรม เกษตรกรจำนวน 2 ครัวเรือน ปล่อยน้ำจากคลองผ่านคูและแปลงเกษตรกรรมคนอื่น
แล้วปล่อยน้ำเข้าพื้นที่เกษตรกรรมตนเอง เกษตรกรจำนวน 1 ครัวเรือน ใช้วิธีสูบน้ำจากคลองชล
ประทานผ่านคูและแปลงเกษตรกรรมคนอื่นแล้วปล่อยน้ำเข้าพื้นที่เกษตรกรรมตนเองและเกษตรกร
อีกจำนวน 3 ครัวเรือน ใช้น้ำบาดาล

ลักษณะการนำน้ำเข้าที่ปลูกผัก เกษตรกรจำนวน 1 ครัวเรือน ใช้วิธีสูบน้ำจากแปลง
เกษตรกรรมได้เลย

ลักษณะการนำน้ำเข้าที่สวน มีเกษตรกรจำนวน 3 ครัวเรือน ใช้วิธีสูบน้ำจากแปลง
เกษตรกรรมได้เลย เกษตรกรจำนวน 1 ครัวเรือน ใช้วิธีสูบน้ำจากคลองผ่านคูและแปลงเกษตร
กรรมคนอื่นแล้วปล่อยน้ำเข้าพื้นที่เกษตรกรรมตนเอง เกษตรกรจำนวน 1 ครัวเรือน ใช้วิธีปล่อยน้ำ
จากคลองผ่านคูให้ไหลเข้าแปลงได้เลย และมีเกษตรกรจำนวน 1 ครัวเรือน ปล่อยน้ำจากคลองผ่าน
คูและแปลงเกษตรกรรมคนอื่นแล้วเข้าพื้นที่เกษตรกรรมตนเอง

11.1.4 ความต้องการใช้น้ำเพื่อการเกษตร

เกษตรกรต้องการใช้น้ำชลประทานเพื่อนำไปใช้ในการผลิตผลผลิตมากที่สุดในเดือน
เมษายน และมีความต้องการน้ำน้อยที่สุดในเดือนมกราคม (ตารางที่ 11.12)

11.2 ความคิดเห็นในการจัดเก็บค่าชลประทานของเกษตรกรผู้ใช้น้ำ

11.2.1 การจัดเก็บค่าชลประทาน

ความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าชลประทาน เกษตรกรจำนวน 12
ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 21.82 เห็นด้วยในการจัดเก็บค่าชลประทาน เนื่องจากได้รับน้ำอย่าง
เพียงพอ และได้ใช้น้ำจากชลประทาน จึงควรที่จะช่วยแบ่งเบาภาระให้กับกรมชลประทานในเรื่อง
งบประมาณการดูแลรักษาระบบและแหล่งน้ำของกรมชลประทาน มี 35 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อย
ละ 63.64 ไม่เห็นด้วยกับการจัดเก็บค่าชลประทาน เนื่องจากโดยส่วนใหญ่แล้วเกษตรกรมีรายได้ที่
ต่ำ และเป็นหน้าที่ของกรมชลประทานที่จะต้องช่วยเหลือเกษตรกรจึงไม่ควรมีการจัดเก็บค่าชล

ประทาน และอีก 8 ครั้วเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 14.55 ไม่แสดงความคิดเห็นในเรื่องนี้ (ตารางที่ 12.12)

ตารางที่ 11.12 ช่วงเวลาความต้องการน้ำเพื่อการเกษตร

เดือน	จำนวนครั้ง
มกราคม	35
กุมภาพันธ์	62
มีนาคม	81
เมษายน	88
พฤษภาคม	72
มิถุนายน	46
กรกฎาคม	63
สิงหาคม	73
กันยายน	78
ตุลาคม	78
พฤศจิกายน	66
ธันวาคม	57

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

ตารางที่ 12.12 ความคิดเห็นในการจัดเก็บค่าชลประทานของเกษตรกร

ความคิดเห็น	จำนวน (ครั้วเรือน)	ร้อยละ
ความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าชลประทาน		
เห็นด้วย	12	21.82
ไม่เห็นด้วย	35	63.64
ไม่แสดงความคิดเห็น	8	14.55
รวม	55	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

11.2.2 ความต้องการใช้น้ำ

ความคิดเห็นของเกษตรกรถึงความต้องการแหล่งน้ำและ/หรือระบบส่งน้ำในอนาคต พบว่า มีเกษตรกรจำนวน 27 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 49.09 มีความต้องการให้จัดหาเฉพาะระบบส่งน้ำ มีเกษตรกรจำนวน 12 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 21.82 มีความต้องการให้จัดหาทั้งแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ มีเกษตรกรจำนวน 16 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 29.09 ไม่ต้องการให้มีการจัดหาทั้งแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ ดังตารางที่ 13.12

ตารางที่ 13.12 ความต้องการแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำในอนาคต

ความพึงประสงค์	จำนวน(ครัวเรือน)	ร้อยละ
ความต้องการแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ		
เฉพาะแหล่งน้ำ โดยผู้ใช้จัดหาระบบส่งน้ำเอง	0	0
เฉพาะระบบส่งน้ำ	27	49.09
ทั้งแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ	12	21.82
ไม่ต้องการทั้งแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ	16	29.09
รวม	55	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีความต้องการแหล่งน้ำ และ/หรือ ระบบส่งน้ำ 39 ครัวเรือน เกี่ยวกับหน่วยงานที่ควรเข้ามาทำหน้าที่ในการจัดหาและดูแลแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ เกษตรกรจำนวน 34 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 87.18 ให้ความเห็นว่าควรจะเป็นกรมชลประทาน เกษตรกรจำนวน 3 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 7.69 ให้ความคิดเห็นว่าควรที่จะเป็นกลุ่มผู้ใช้น้ำเอง เกษตรกรจำนวน 1 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 2.56 ให้ความคิดเห็นว่าควรที่จะเป็นบริษัทเอกชน และเกษตรกรจำนวน 1 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 2.56 ได้เสนอหน่วยงานอื่นขึ้นมา คือ อบต. ผู้ใหญ่บ้าน ดังตารางที่ 14.12

ตารางที่ 14.12 หน่วยงานที่ควรทำหน้าที่จัดหาและดูแลแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ

หน่วยงาน	จำนวน(ครัวเรือน)	ร้อยละ
กรมชลประทาน	34	87.18
รัฐวิสาหกิจ	0	0
บริษัทเอกชน	1	2.56
หน่วยงานกลางที่ตั้งขึ้นใหม่ (องค์กรมหาชน)	0	0
กลุ่มผู้ใช้น้ำ	3	7.69
อื่น ๆ	1	2.56

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

11.2.3 ความยินดีที่จะจ่ายและรูปแบบการจ่ายค่าชลประทาน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าชลประทานเมื่อกำหนดข้อสมมติในลักษณะที่ว่า ถ้าในอนาคตทางโครงการชลประทานสามารถที่จะจัดหาเฉพาะแหล่งน้ำ หรือเฉพาะระบบส่งน้ำ หรือทั้งแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีน้ำใช้ให้เกษตรกรอย่างเพียงพอและทั่วถึง ได้น้ำตามความต้องการแล้ว พบว่า เกษตรกรจำนวน 7 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 17.95 ไม่ยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน แต่มีเกษตรกรที่มีความยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน จำนวน 32 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 82.05 โดยมีเกษตรกรจำนวน 31 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 96.88 ต้องการจ่ายค่าชลประทานในรูปแบบเงินสด และต้องการจ่ายเป็น บาทต่อลูกบาศก์เมตร บาทต่อไร่ต่อปี บาทต่อปี (เหมาจ่าย) และบาทต่อไร่ต่อฤดู และมีเกษตรกรจำนวน 1 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 3.23 ต้องการจ่ายในรูปของผลผลิตทางการเกษตร ดังตารางที่ 15.12

ตารางที่ 15.12 ความยินดีที่จะจ่ายและลักษณะการจ่ายค่าชลประทาน

ความยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
เกษตรกรที่มีความยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน	32	82.05
ลักษณะการจ่ายค่าชลประทาน		
1. เงินสด	31	96.88
- จ่ายเป็นลูกบาศก์เมตร	0	0
- จ่ายเป็น บาท/ไร่/ปี	29	93.55
- จ่ายแบบเหมาจ่าย (บาท/ปี)	0	0
- จ่ายเป็น บาท/ไร่/ฤดู	2	6.45
2. ผลผลิตทางการเกษตร	1	3.23
3. อื่น ๆ	0	0
เกษตรกรที่ไม่มีความยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน	7	17.95
รวม	39	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

11.2.4 วิธีการชำระค่าชลประทาน

เกษตรกรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการชำระค่าชลประทาน ดังนี้ มีเกษตรกรจำนวน 4 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 12.50 ต้องการไปชำระที่สำนักงานโครงการ มีเกษตรกรจำนวน 22 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 68.75 ต้องการจะชำระค่าชลประทานโดยตรงกับพนักงานที่มาจัดเก็บ และมีเกษตรกรอีกจำนวน 5 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 15.63 ที่ได้เสนอวิธีอื่นในการชำระค่าชลประทาน คือ ชำระค่าชลประทานกับ หัวหน้ากลุ่ม ดังตารางที่ 16.12

11.2.5 หน่วยงานที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการเก็บค่าชลประทาน

หน่วยงานที่ควรทำหน้าที่ในการจัดเก็บค่าชลประทาน ตามความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีความยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน มีเกษตรกรนี้จำนวน 13 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 41.94 ให้ความเห็นว่าเป็นกรมชลประทาน โดยให้เหตุผลว่า กรมชลประทานเป็นผู้จัดสรรน้ำให้แก่ผู้ใช้น้ำ มีเกษตรกรจำนวน 14 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 45.16 ให้ความเห็นว่าเป็นกลุ่มผู้ใช้น้ำ โดยให้เหตุผลว่า เป็นผู้ที่อยู่ในพื้นที่ และมีความใกล้ชิดกับเกษตรกร และมีเกษตรกรจำนวน 4 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 12.90 ให้ความเห็นว่าเป็นหน่วยงานอื่น ๆ อาทิ อ.บ.ต. ผู้ใหญ่บ้าน โดยให้เหตุผลว่าหน่วยงานเหล่านั้นอยู่ในพื้นที่ และเป็นผู้นำของชุมชน ดังตารางที่ 17.12

ตารางที่ 16.12 วิธีการชำระค่าชลประทาน

วิธีการชำระ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
โอนเงินผ่านบัญชีธนาคาร	0	0
ชำระทางไปรษณีย์	0	0
ชำระที่สำนักงานโครงการ	4	12.50
ชำระที่ทำการบริษัทเอกชน	0	0
ชำระโดยตรงกับพนักงานจัดเก็บ	22	68.75
อื่น ๆ	5	15.63

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

ตารางที่ 17.12 หน่วยงานที่ควรทำหน้าที่จัดเก็บค่าชลประทาน

หน่วยงาน	จำนวน	ร้อยละ
กรมชลประทาน	13	41.94
รัฐวิสาหกิจ	0	0
บริษัทเอกชน	0	0
หน่วยงานกลาง	0	0
กลุ่มผู้ใช้น้ำ	14	45.16
อื่นๆ	4	12.90

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

สำหรับหน่วยงานที่ควรทำหน้าที่ในการจัดเก็บค่าบริการการบริหารการใช้น้ำ ตามความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีความยินดีที่จะจ่ายค่าบริการการบริหารการใช้น้ำ จำนวน 15 ครัวเรือน แบ่งเป็น เกษตรกรจำนวน 7 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 46.67 ให้ความเห็นว่าเป็นกรมชลประทาน โดยให้เหตุผลว่า เป็นหน้าที่ของกรมชลประทานในการดูแลพื้นที่และการจัดส่งน้ำ จึงเป็นหน่วยงานที่มีความพร้อมในการจัดเก็บ มีเกษตรกรจำนวน 7 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 46.67 ให้ความเห็นว่าเป็นกลุ่มผู้ใช้น้ำ โดยให้เหตุผลว่าเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดและมีความเข้าใจในเกษตรกร และมีเกษตรกรจำนวน 1 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 6.67 ให้ความเห็นว่าเป็น อ.บ.ต. โดยให้เหตุผลว่าอยู่ในพื้นที่ ดังตารางที่ 18.12

11.2.6 การรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายการชลประทานและกองทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทาน

เกษตรกรจำนวน 55 ครัวเรือน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 100.00 ที่ไม่ทราบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการชลประทานในเรื่องกองทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทาน ส่วนการรับทราบเกี่ยวกับ พรบ. การชลประทานหลวง เกษตรกรจำนวน 55 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ที่ไม่ทราบ

จากการสอบถามพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการชลประทานทั้งในเรื่องกองทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทานและ พรบ.การชลประทานหลวง ดังตารางที่ 19.12

ตารางที่ 18.12 หน่วยงานที่ควรทำหน้าที่จัดเก็บค่าบริการการบริหารการใช้น้ำ

หน่วยงาน	จำนวน	ร้อยละ
กรมชลประทาน	7	46.67
รัฐวิสาหกิจ	0	0
บริษัทเอกชน	0	0
หน่วยงานกลาง	0	0
กลุ่มผู้ใช้น้ำ	7	46.67
อบต.	1	6.67
อื่นๆ	0	0

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

ตารางที่ 19.12 การรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการชลประทาน

การรับทราบเกี่ยวกับ	ทราบ		ไม่ทราบ	
	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
กองทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทาน	0	0	55	100.00
พรบ. การชลประทานหลวง	0	0	55	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

11.2.7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตราค่าชลประทานตามพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง

ตามพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 และฉบับแก้ไขปรับปรุง พ.ศ. 2518 ได้ระบุให้มีการจัดเก็บค่าชลประทานจากผู้ใช้น้ำในภาคเกษตรได้ในอัตราไม่เกิน 5 บาทต่อไร่ และค่าชลประทานสำหรับผู้ใช้น้ำนอกภาคการเกษตรในอัตรา 0.50 บาทต่อลูกบาศก์เมตร พบว่า เกษตรกรจำนวน 14 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 25.45 ของเกษตรกรที่มาให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นว่าอัตราดังกล่าวเป็นอัตราที่สูงเกินไป เกษตรกรจำนวน 37 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 67.27 มีความคิดเห็นว่าอัตราดังกล่าวเป็นอัตราที่เหมาะสมแล้วและเกษตรกรจำนวน 4 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 7.27 มีความคิดเห็นว่าอัตราดังกล่าวเป็นอัตราต่ำเกินไป ดังตารางที่ 20.12

ส่วนความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับอัตราค่าชลประทานสำหรับผู้ใช้น้ำนอกภาคการเกษตร พบว่า เกษตรกรจำนวน 3 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 5.45 มีความคิดเห็นว่าอัตราดังกล่าวเป็นอัตราที่สูงเกินไป เกษตรกรจำนวน 39 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 70.91 มีความคิดเห็นว่าอัตราดังกล่าวเป็นอัตราที่เหมาะสมแล้ว และเกษตรกรจำนวน 11 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 20.00 มีความคิดเห็นว่าอัตราดังกล่าวเป็นอัตราต่ำเกินไปซึ่งเกษตรกรได้เสนออัตราค่าชลประทานทั้งในภาคเกษตร และนอกภาคเกษตรดังนี้ ความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตราค่าชลประทานสำหรับภาคเกษตร มีอัตราค่าชลประทานเฉลี่ยเท่ากับ 5.44 บาทต่อไร่ต่อปี และความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตราค่าชลประทานสำหรับนอกภาคเกษตรมีอัตราค่าชลประทานเฉลี่ยเท่ากับ 1.12 บาทต่อลูกบาศก์เมตร ดังตารางที่ 20.12 และ ตารางที่ 21.12

ตารางที่ 20.12 ความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตราค่าชลประทานตาม พรบ. การชลประทานหลวง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตราค่าชล ประทาน ตาม พรบ. การชล ประทานหลวง	สูงเกินไป		เหมาะสม		ต่ำเกินไป	
	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ภาคเกษตร (5 บาท/ไร่/ปี)	14	25.45	37	67.27	4	7.27
นอกภาคเกษตร (0.5 บาท/ลบ.ม.)	3	5.45	39	70.91	11	20.00

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

ตารางที่ 21.02 ความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตราค่าชลประทานที่เหมาะสม

ความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตราค่าชลประทาน	จำนวน (ราย)
ในภาคการเกษตร (บาท/ไร่/ปี)	55
0.00	1
1.00-5.00	50
6.00-10.00	2
11.00-15.00	1
16.00-20.00	0
มากกว่า 20.00	1
ไม่แสดงความคิดเห็น	0
อัตราค่าชลประทานต่ำสุด 0.00	
อัตราค่าชลประทานสูงสุด 50.00	
อัตราค่าชลประทานเฉลี่ย 5.44	
นอกภาคการเกษตร (บาท/ลูกบาศก์เมตร)	55
0.00	0
0.10-0.50	42
0.60-1.00	4
1.10-1.50	0
1.60-2.00	5
มากกว่า 2.00	2
ไม่แสดงความคิดเห็น	2
อัตราค่าชลประทานต่ำสุด 0.10	
อัตราค่าชลประทานสูงสุด 20.00	
อัตราค่าชลประทานเฉลี่ย 0.20	

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

12. ผู้ใช้น้ำนอกภาคการเกษตร

จากการสัมภาษณ์ผู้ใช้น้ำนอกภาคการเกษตรที่ใช้น้ำจากโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเพชรบุรี บริษัท ผลิตภัณฑ์และวัสดุก่อสร้าง จำกัด ผลการศึกษามีดังนี้

12.1 โรงงานอุตสาหกรรม

จากการสัมภาษณ์โรงงานอุตสาหกรรมจำนวน 1 ราย ได้แก่ บริษัท ผลิตภัณฑ์และวัสดุก่อสร้าง จำกัด เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ใช้น้ำ ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้น้ำ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าชลประทาน ดังนี้

บริษัท ผลิตภัณฑ์และวัสดุก่อสร้าง จำกัด ตั้งอยู่นอกพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเพชรบุรี อยู่ห่างจากโครงการฯ ประมาณ 1 กิโลเมตร ประกอบกิจการประเภทคอนกรีตผสมเสร็จ มีจำนวนแรงงาน 10 คน มูลค่าทรัพย์สิน 20 ล้านบาท

12.1.1 ปริมาณการใช้น้ำ

บริษัท ผลิตภัณฑ์และวัสดุก่อสร้าง จำกัด ใช้น้ำจากทางน้ำชลประทาน โดยโรงงานจะใช้น้ำประมาณ 300 ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน เพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการประมาณ 200 ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน และใช้ในการทำความสะอาดประมาณ 100 ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน

12.1.2 อุปสงค์ในการใช้น้ำดิบ

ความต้องการใช้น้ำในขนาดของบริษัท พบว่า บริษัทยังคงมีความต้องการใช้น้ำเพื่อการผลิตเป็นปริมาณ 200 ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน เช่นเดิม

12.1.3 การจ่ายค่าชลประทานและความคิดเห็นที่มีต่อค่าน้ำดิบ

ในปัจจุบันบริษัทไม่ต้องจ่ายค่าชลประทานให้แก่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเพชรบุรี เนื่องจากทางน้ำชลประทานที่บริษัทนำน้ำมาใช้ยังไม่ได้ดำเนินการออกกฎกระทรวงกำหนดทางน้ำเพื่อเรียกเก็บค่าชลประทาน เมื่อสอบถามความคิดเห็นของบริษัทที่มีต่ออัตราค่าน้ำที่ต้องจ่ายในปัจจุบัน บริษัทมีความคิดเห็นว่าเป็นอัตราที่เหมาะสมแล้ว

12.1.4 ปัญหาการใช้ น้ำ

ปัญหาในการใช้น้ำจากทางบริษัท พบว่า ทางบริษัทต้องพบกับปัญหาปริมาณน้ำที่ได้รับจากทางน้ำชลประทานมีปริมาณไม่สม่ำเสมอ บางครั้งทางบริษัทไม่ได้รับน้ำจากทางโครงการฯ เลยโดยเฉพาะในฤดูแล้ง และเมื่อสอบถามถึงคุณภาพของน้ำดิบที่บริษัทได้รับจากทางน้ำชลประทาน พบว่า คุณภาพของน้ำชลประทานมีคุณภาพที่ไม่ดี กล่าวคือ มีกลิ่น และมีตะกอน ทำให้เกิดปัญหากับทางบริษัทมาก เนื่องจากน้ำเป็นส่วนหนึ่งของการผลิตคอนกรีต คุณภาพของน้ำจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ

12.1.5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าชลประทาน

ความคิดเห็นที่เกี่ยวกับการจัดเก็บค่าชลประทาน บริษัท ผลิตภัณฑ์และวัสดุก่อสร้าง จำกัด ต้องการให้หน่วยงานราชการหรือเอกชนเข้ามาจัดหาและพัฒนาทั้งแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำให้แก่ทางโรงงาน โดยโรงงานยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน โดยวิธีโอนเงินผ่านบัญชีธนาคารเป็นรายเดือน และเมื่อสอบถามถึงทัศนคติว่าต้องการให้หน่วยงานใดเข้ามาทำหน้าที่ในการจัดหาแหล่งน้ำ ระบบส่งน้ำ และจัดเก็บค่าชลประทาน บริษัทมีความเห็นว่าควรจะเป็นกรมชลประทาน

12.1.6 การตระหนักถึงกฎหมายเกี่ยวกับค่าชลประทาน

ทัศนะทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการเรียกเก็บค่าชลประทานพบบริษัท ไม่ทราบมาก่อนว่าค่าชลประทานที่จัดเก็บได้ตามกฎหมายนั้นต้องนำเข้ากองทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทาน และไม่ทราบมาก่อนว่าตามพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 และฉบับแก้ไขปรับปรุง พ.ศ. 2518 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรสามารถออกกฎกระทรวงกำหนดทางน้ำเพื่อเรียกเก็บค่าชลประทานจากผู้ใช้น้ำนอกการเกษตรในอัตราลูกบาศก์เมตรละห้าสิบบatang และในภาคการเกษตรในอัตรา 5 บาทต่อไร่ โดยที่บริษัทไม่ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตราค่าชลประทานดังกล่าวมีความเหมาะสมหรือไม่ และไม่ได้กล่าวว่าอัตราที่เหมาะสมควรเป็นอัตราใด

ข้อมูลพื้นฐานขอโครงการ

ชื่อโครงการ

อ่างเก็บน้ำเขื่อนแก่งกระจาน

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเพชรบุรี

วัตถุประสงค์โครงการ

☒ การเพาะปลูก	☒ เลี้ยงสัตว์, ประมง	☐ การบูรณะสภาพที่ดิน
☒ อุปโภคบริโภค	☐ การคมนาคม	☒ การท่องเที่ยว
☒ ผลิตกระแสไฟฟ้า	☒ ป้องกันอุทกภัย	
☐ อื่นๆ		

ที่ตั้ง	ชื่อหมู่บ้าน	a	หมู่ที่	a	ตำบล	แก่งกระจาน
			อำเภอ	แก่งกระจาน	จังหวัด	เพชรบุรี

อาณาเขต	ละติจูด	12°54'5"เหนือ	ลองจิจูด	99°38'00" ตะวันออก		
ทิศเหนือ	ตำบล	-	จังหวัด	ราชบุรี	จังหวัด	สมุทรสงคราม
ทิศใต้	ตำบล	-	อำเภอ	-	จังหวัด	ประจวบคีรีขันธ์
ทิศตะวันออก	ตำบล		อำเภอ		จังหวัด	อ่าวไทย
ทิศตะวันตก	ตำบล		อำเภอ		จังหวัด	พม่า

สภาพพื้นที่โครงการ

พื้นที่โครงการ (ไร่)	532,050	จังหวัด	เพชรบุรี	468,280	ไร่
พื้นที่ชลประทาน (ไร่)	468,280				
		จังหวัด			ไร่

ลักษณะห้วงงาน

☒ เขื่อนกักเก็บน้ำ	ค่าก่อสร้าง (ล้านบาท)	160
--	-----------------------	-----

☒ เขื่อนดิน	☐ เขื่อนคอนกรีต
☐ หินทิ้งแกนดินเหนียว	

พื้นที่รับน้ำฝน (ตร.กม.)	-	ความจุที่ระดับสูงสุด (ล้าน ลบ.ม.)	900
พื้นที่อ่างเก็บน้ำ (ตร.กม.)	5,164	ความจุที่ระดับเก็บกัก (ล้าน ลบ.ม.)	710
ความกว้างสันเขื่อน (เมตร)	8	ความจุที่ระดับต่ำสุด (ล้าน ลบ.ม.)	65
ความกว้างฐานเขื่อน (เมตร)	250	ความสูงตัวเขื่อน (เมตร)	58.0
ความยาวเขื่อน (เมตร)	760		

☒ เชื้อนระบายน้ำ	ค่าก่อสร้าง (ล้านบาท)	19.0		
ชนิดบานระบาย	☒ บานตรง	☐ บานโค้ง		
จำนวนช่องระบาย (ช่อง)	4	กว้างช่องละ (เมตร)	6.00	สูง (เมตร)
จำนวนช่องระบาย (ช่อง)		กว้างช่องละ (เมตร)		สูง (เมตร)
ปริมาณน้ำระบายสูงสุดตามที่ออกแบบ (ลบ.ม./วินาที)			1,400	
จำนวนประตูเรือสัญจร (ช่อง)		กว้างช่องละ (เมตร)		

☐ ประตูระบายน้ำ	ค่าก่อสร้าง (บาท)			
ชนิดบานระบาย	☐ บานตรง	☐ บานโค้ง		
จำนวนช่องระบาย (ช่อง)		กว้างช่องละ (เมตร)		สูง (เมตร)
จำนวนช่องระบาย (ช่อง)		กว้างช่องละ (เมตร)		สูง (เมตร)
ปริมาณน้ำระบายสูงสุดตามที่ออกแบบ (ลบ.ม./วินาที)				
จำนวนประตูเรือสัญจร (ช่อง)		กว้างช่องละ (เมตร)		

☐ ฝายทดน้ำ	ค่าก่อสร้าง (บาท)			
☐ ฝายหินก่อ	☐ ฝายยาง	☐ ฝายคอนกรีตเสริมเหล็ก		
ความยาวสันฝาย (เมตร)		ความสูงสันฝาย (เมตร)		
ปริมาณน้ำผ่านฝายสูงสุดตามที่ออกแบบ (ลบ.ม./วินาที)				

☐ สถานีสูบน้ำ	ค่าก่อสร้าง (บาท)		หมายเหตุ	
จำนวนเครื่อง (เครื่อง)		ขนาดเครื่อง (ลบ.ม./วินาที)		
จำนวนเครื่อง (เครื่อง)		ขนาดเครื่อง (ลบ.ม./วินาที)		
จำนวนเครื่อง (เครื่อง)		ขนาดเครื่อง (ลบ.ม./วินาที)		
ปริมาณน้ำสูงสุดที่สูบ (ลบ.ม./วินาที)				

ระบบการส่งน้ำ	☒ ส่งน้ำด้วย Gravity	☐ สูบน้ำด้วยไฟฟ้า
	☐ ทั้งแบบ Gravity และสูบน้ำด้วยไฟฟ้า	

อาคารที่สำคัญของโครงการ

รวมทั้งหมด(แห่ง) 1,768

☐ ประตูละบายปากคลองสายใหญ่ฝั่งซ้าย (ท่อระบายฝั่งซ้าย) จำนวนช่องระบาย(ช่อง)

ชนิดบาน ☐ บานตรง ☐ บานโค้ง ท่อ Ø(เมตร)

กว้างช่องละ (เมตร) สูง (เมตร)

ปริมาณน้ำระบายสูงสุดตามที่ออกแบบ (ลบ.ม./วินาที)

☐ ประตูละบายปากคลองสายใหญ่ฝั่งขวา (ท่อระบายฝั่งขวา) จำนวนช่องระบาย(ช่อง)

ชนิดบาน ☐ บานตรง ☐ บานโค้ง ท่อ Ø(เมตร)

กว้างช่องละ (เมตร) สูง (เมตร)

ปริมาณน้ำระบายสูงสุดตามที่ออกแบบ (ลบ.ม./วินาที)

☒ ประตูละบายปากคลอง จำนวน (แห่ง) 45

ชนิดบาน ☐ บานตรง ☐ บานโค้ง

☒ ประตูละบายกลางคลอง จำนวน (แห่ง) 19

ชนิดบาน ☐ บานตรง ☐ บานโค้ง

☒ ประตูละบายปลายคลอง จำนวน (แห่ง) 43

ชนิดบาน ☐ บานตรง ☐ บานโค้ง

☐ ท่อระบายปากคลอง จำนวน (แห่ง)

☐ ท่อระบายกลางคลอง จำนวน (แห่ง)

☒ ท่อระบายปลายคลอง จำนวน (แห่ง) 43

☒ สะพานน้ำ จำนวน (แห่ง) 14

☐ รางเท จำนวน (แห่ง)

☒ น้ำตก จำนวน (แห่ง) 65

☒ น้ำตกทดน้ำ จำนวน (แห่ง) 48

☒ อาคารทดน้ำ จำนวน (แห่ง) 36

☒	ท่อเชื่อม	จำนวน (แห่ง)	24
☒	ท่อลอด	จำนวน (แห่ง)	133
☒	ท่อส่งน้ำเข้านา	จำนวน (แห่ง)	918
☐	ท่อรับน้ำป่า	จำนวน (แห่ง)	
☐	รางรับน้ำป่า	จำนวน (แห่ง)	
☐	อาคารทึ่งน้ำ	จำนวน (แห่ง)	
☒	สะพานข้ามคลอง	จำนวน (แห่ง)	103
☐	ท่อทึ่งน้ำ	จำนวน (แห่ง)	
☒	อื่น ๆ สะพานไม้	จำนวน (แห่ง)	275

คลองส่งน้ำสายใหญ่, สายย่อยและสายซอย

	ชื่อคลอง	ลักษณะ	ความยาว (กม.)	ปริมาณน้ำที่ออกแบบ (ลบ.ม./วินาที)	พื้นที่ส่งน้ำ (ไร่)
	คลองส่งน้ำสายใหญ่				
1	สายใหญ่ 1	คาคคอนกรีต	16.66	10.625	25,815
2	สายใหญ่ 2	คาคคอนกรีต	19.56	5.960	27,127
3	สายใหญ่ 3	คาคคอนกรีต	25.90	22.803	39,860
4	สายใหญ่ฝั่งซ้าย	คาคคอนกรีต, คลองดิน	36.33	14.570	47,427
	คลองซอย, แยกซอย				
1	1R-1	คาคคอนกรีต	41.03	3.500	7,572
2	1L-1	คลองดิน	2.80	0.314	2,378
3	2R-1	คาคคอนกรีต	8.85	2.776	8,875
4	1R-2	คลองดิน	6.50	2.273	7,983
5	1R-3	คลองดิน	4.00	0.385	2,725
6	2R-3	คลองดิน	3.08	0.456	3,238
7	3R-3	คลองดิน	8.00	1.072	13,610
8	2L-3	คลองดิน	14.00	3.909	31,327
9	1L-3	คาคคอนกรีต	28.05	12.830	15,935
10	1R-LM	คลองดิน	26.46	4.940	19,350

คลองส่งน้ำสายใหญ่, สายย่อยและสายซอย (ต่อ)

	ชื่อคลอง	ลักษณะ	ความยาว (กม.)	ปริมาณน้ำที่ออกแบบ (ลบ.ม./วินาที)	พื้นที่ส่งน้ำ (ไร่)
11	2R-LM	คาคคอนกรีต	8.09	0.660	6,985
12	3R-LM	คาคคอนกรีต	5.86	1.240	11,022
13	1L-LM	คลองดิน	5.30	0.755	6,529
14	2L-LM	คาคคอนกรีต	11.60	2.513	10,248

หมายเหตุ : ปริมาณน้ำที่ออกแบบเป็นปริมาณน้ำที่ปากคลองเพราะคลองส่งน้ำจะมีขนาดลดลง
จากปากคลองไปท้ายคลอง

การปลูกพืช

ปี พ.ศ.

2541

พื้นที่เป้าหมาย (ไร่)

150,000

	ชนิดพืชที่ปลูก	พื้นที่ (ไร่)	ระยะเวลาการปลูก (วัน)	ปริมาณน้ำที่ใช้ (มม.)	จำนวนผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)
X	กะหล่ำปลี	130,906	100-120	380-500	663
	กล้วย			700-1,700	
	ข้าวนาปี			500-1,000	
	ข้าวนาปรัง			500-1,000	
X	ข้าวโพด	2,050	80-100	500-800	2,664
	ข้าวฟ่าง			450-650	
	แครอท			450-600	
	แตงโม			400-600	
X	ถั่ว(ฝักสด)	1,077	75-120	300-500	2,258
	ถั่วเขียว			350-500	
	ถั่วลิสง			500-700	
	ถั่วเหลือง			450-700	
X	องุ่น	2,900	150-180	500-1,200	4,130
	เผือก			a	

หมายเหตุ : ค่าปริมาณการใช้น้ำของพืชเป็นค่าของช่วงปริมาณการใช้น้ำโดยทั่วไป

วิธีการส่งน้ำ

☒	ส่งน้ำแบบรอบเวร
☒	ส่งแบบตลอดเวลา

☐	ส่งน้ำแบบหมุนเวียน
☐	ส่งตามคำขอจากผู้ใช้

กิจกรรมการจัดสรรน้ำ

☒	การเกษตร, ผลิตกระแสไฟฟ้า	ปริมาณน้ำ (ล้าน ลบ.ม.)	746
☒	การปลูกข้าวนาปี	ปริมาณน้ำ (ล้าน ลบ.ม.)	559
☒	การประปา อุตสาหกรรม	ปริมาณน้ำ (ล้าน ลบ.ม.)	62
☐	ประมง	ปริมาณน้ำ (ล้าน ลบ.ม.)	
☒	โรงงานอุตสาหกรรม	ปริมาณน้ำ (ล้าน ลบ.ม.)	31
☒	ผลักดันน้ำเค็ม	ปริมาณน้ำ (ล้าน ลบ.ม.)	93
☒	คมนาคมทางน้ำ	ปริมาณน้ำ (ล้าน ลบ.ม.)	60

แหล่งเงินทุน

☒	กรมชลประทาน, งบประมาณแผ่นดิน
☐	เงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ
☐	เงินกู้จากต่างประเทศ

ระยะเวลาการก่อสร้างและอายุการใช้งานของโครงการ

รายการ	ระยะเวลาการก่อสร้าง (ปี พ.ศ.)	อายุการใช้งานที่ผ่านมา (ปี)	ค่าก่อสร้าง (ล้านบาท)
1. ก่อสร้างหัวงานและอาคารประกอบ	2504-2509	33	160
2. ระบบส่งน้ำ	a		
3. ระบบระบายน้ำ	a		
4. ก่อสร้างทางลำเลียง	a		
5. จัดหาที่ดิน, เว้นที่ดิน	a		
6. เครื่องจักร, เครื่องมือ, ครุภัณฑ์	a		
7. อื่นๆ เชื้อเพลิง	2485-2493	49	19.0
รวม			

หมายเหตุ : - ระยะเวลาการก่อสร้างถ้าไม่ระบุปี พ.ศ. จะระบุเป็นจำนวนปีที่ก่อสร้าง
 - บางโครงการจะสรุปค่าก่อสร้างรวมทั้งโครงการมาเลยจะปรากฏข้อมูลในช่องรวม

รายการซ่อมแซมและบำรุงรักษา (Maintenance Cost)

รายการ	2,540	2,541	2,542
1. ห้างงานและอาคารประกอบ		599,600	
2. งานระบบส่งน้ำ	7,557,000	13,404,800	37,485,000
3. งานระบบระบายน้ำ	107,200		323,900
4. งานปรับปรุงทางลำเลียง	1,292,102		
5. งานปรับปรุงบ้านพัก		200,000	500,000
6. งานกำจัดวัชพืช	166,250		1,200,300
7. งานขุดลอก	14,051,460	10,825,100	3,982,400
8. งานซ่อมแซมเครื่องจักร, ยานพาหนะ			
9. อัตราค่าจ้าง	a	a	a
ข้าราชการ	12 คน		
ลูกจ้างประจำ	550 คน		
ลูกจ้างชั่วคราว	32 คน		
10. อื่นๆ ติดตั้งระบบไฟฟ้า	1,595,380	11,995,000	
รวม	24,769,392	37,024,500	43,491,600

(ค่าบำรุงรักษาไม่รวมค่าอัตราค่าจ้าง)

หมายเหตุ : X หมายถึง ชนิดของข้อมูลที่เลือก, ข้อมูลที่มี

a หมายถึง มีข้อมูลแต่ไม่ทราบค่า/ไม่ได้แจ้งมา

ช่องว่าง หมายถึง ไม่มีข้อมูล